കല്യാണസൗഗന്ധികം.

(Prescribed for Intermediate exam 1935 by the University of Madras)

27581

കല്യാണസൗഗന്ധികം.

(Prescribed for Intermediate exam 1935 by the University of Madras)

2913
P

EDITED WITH

Introduction & Notes

BY

P. KRISHNAN NAIR,
UNIVERSITY LECTURER,
MADRAS.

Publishers,
NATIONAL BOOK DEPOT,
KOTTAYAM, TRAVANCORE.

1108.

Printed at the R. K. Press—Alleppey.

KL 1/1481

2913
P

27581.

അവതാരിക.

എഴുത്തച്ഛനും നമ്പ്യാൎക്കുമുള്ള താരതമ്യം.

നമ്മുടെ സാഹിത്യലോകത്തിൽ, ഒരു പുതിയ പ്രസ്ഥാനത്തിന്റെ കൎത്താവോ സംസ്കൎത്താവോ ആയ തുഞ്ചത്തു രാമാനുജനെഴുത്തച്ഛനെന്നെപോലെതന്നെ കലക്കത്തു കഞ്ചൻനമ്പ്യാൎക്കും ഏതാണ്ടു മാന്യമായ ഒരു സ്ഥാനമുണ്ടെന്നു് ഏതൊരു കേരളീയനും സമ്മതിക്കുന്നതാണു്. വാസ്തവത്തിൽ കിളിപ്പാട്ടു് തുഞ്ചോപജ്ഞമോ, തുള്ളൽപാട്ടു് കുഞ്ചോപജ്ഞമോ അല്ലെങ്കിലും താദൃശപ്രസ്ഥാനങ്ങളെ ഇന്നു കാണുന്ന രീതിയിൽ പരിഷ്കരിച്ചു പ്രചരിപ്പിച്ചിരിക്കുന്നതു് ഈ രണ്ടുമഹാന്മാർ തന്നെയാണെന്നതിനു് സംശയമില്ല. ഭാഷാസാഹിത്യനഭോമണ്ഡലത്തിലെ സൂൎയ്യചന്ദ്രന്മാർതന്നെയാണു് ഇവർ. ഈ നഃഭോമണ്ഡലത്തിൽ സാക്ഷാൽ നഭോമണ്ഡലത്തിലെന്നപോലെ വലിപ്പംകൊണ്ടും തേജസ്സുകൊണ്ടും സൂൎയ്യചന്ദ്രന്മാരെ അതിശയിക്കുന്ന ഇതരഗ്രഹങ്ങളുണ്ടായിരിക്കാം; എങ്കിലും ദൂരവ്യവധാനദോഷത്താലോ മറേറാ അവരുടെ യഥാൎത്ഥസ്വരൂപം ചുരുക്കംചില വിജ്ഞന്മാരുടെ പ്രജ്ഞാദൃഷ്ടിക്കല്ലാതെ ജനസാമാന്യത്തിനു് പ്രത്യക്ഷമല്ലായ്കയാൽ ഇവരെപ്പോലെ പ്രസിദ്ധിയും ലോകാദരവും ആ തേജോബിംബങ്ങൾക്കു് സിദ്ധിച്ചിട്ടില്ല. സൂൎയ്യനും ചന്ദ്രനുമില്ലെങ്കിൽ ലോകത്തിനുള്ള സ്ഥിതിതന്നെയായിരിക്കും തുഞ്ചനും കുഞ്ചനുമില്ലെങ്കിൽ നമ്മുടെ സാഹിത്യലോകത്തിനും. ഇങ്ങനെ സാഹിത്യലോകത്തിലെ തേജഃസ്വരൂപികളായ തുഞ്ചനും കുഞ്ച

ന്നം തമ്മിൽ സാജാത്യം ഉണ്ടെങ്കിലും സൂൎയ്യചന്ദ്രന്മാൎക്കെന്നപോലെ അവൎക്കുള്ള വൈജാത്യവും അപലപിക്കാവുന്നതല്ല. സൂൎയ്യനെന്നപോലെ കുടിൽതൊട്ടു കൊട്ടാരംവരെ പ്രായേണ പ്രായഭേദമോ വ്യക്തിഭേദമോ കൂടാതെ നിഷ്പക്ഷനിലയിൽ എഴുത്തച്ഛൻ ലോകത്തിനു ഉപകാരം ചെയ്യുന്നു. ചന്ദ്രനെപ്പോലെ, വിശേഷിച്ച് ഒരുവക രസികന്മാരെ നമ്പ്യാർ വിനോദിപ്പിക്കുന്നു. ചന്ദ്രനിലുള്ള കളങ്കമെന്നപോലെ നമ്പ്യാരിൽ അനൌചിത്യദോഷം കാണുന്നുണ്ട്. എന്നു മാത്രമല്ല, കളങ്കത്തെയെന്നപോലെ ചിലർ ആവക ദോഷങ്ങളെ സ്തുതിക്കുന്നതുമുണ്ട്. സൂൎയ്യനിലെന്നപോലെ എഴുത്തച്ഛനിലാകട്ടെ താദൃശദോഷം പ്രത്യക്ഷമല്ല. കൂടാതെ ഹംസശ്രേഷ്ഠനായ സൂൎയ്യനെപ്പോലെ നമ്മുടെ അതിരററ ഭക്തിക്കും ആരാധനത്തിനും പാത്രീഭവിക്കുന്നതു് പരമഹംസനായ എഴുത്തച്ഛനാണു്, നമ്പ്യാരല്ല. നേരെമറിച്ച് ചന്ദ്രനോടെന്നപോലെ നമ്പ്യാരോടു നമുക്കുള്ള പ്രീതിയും മൈത്രിയും എഴുത്തച്ഛനോടുണ്ടാവുന്നതുമല്ല. ഇതിന്നു നിദാനം സൂൎയ്യൻ പരമഹംസനാണെങ്കിലും ചണ്ഡാംശുവാകയാലും ചന്ദ്രൻ കളങ്കിയാണെങ്കിലും സുധാംശുവാകയാലുമായിരിക്കാം. ഇങ്ങനെ ഇവൎക്കു തമ്മിൽ വൈലക്ഷണ്യമുണ്ടെങ്കിലും ലോകത്തിൻെറ ക്ഷേമത്തിന്നും അഭിവൃദ്ധിക്കും സൂൎയ്യചന്ദ്രന്മാരെന്നപോലെ നമ്മുടെ സാഹിത്യലോകത്തിൻെറ നന്മയ്ക്കും വളൎച്ചയ്ക്കും കാരണഭൂതന്മാർ തുഞ്ചനും കുഞ്ചനുമാണെന്നു ചുരുക്കിപ്പറയാം. എങ്ങനെയായാലും കേരളീയരുടെ ഇടയിൽ എഴുത്തച്ഛൻ രാമായണവും ഭാരതവുംകൊണ്ടു് സമ്പാദിച്ച പ്രസിദ്ധിയാണു് കുഞ്ചൻനമ്പ്യാർ തുള്ളലുകളേക്കൊണ്ടു് നേടിയിരിക്കുന്നതു്. രണ്ടുപേരുടേയും പോക്കു് പക്ഷേ രണ്ടുവഴിക്കാണെന്നു മാത്രമേയു

ള്ളു. എഴുത്തച്ഛൻ കേരളീയരെ മുഴുവനും തന്റെ ശ്രോതാക്കളാക്കി സഹജീവിസ്നേഹത്തോടും സമഭാവനയോടുംകൂടി ആചാര്യദൃഷ്ട്യാ സദയം സമീക്ഷിക്കയാണെങ്കിൽ നമ്പ്യാർ പാമരജനങ്ങളേയും വിശിഷ്ടജാതികളെന്ന് അഭിമാനിക്കുന്ന ചില വിലാസപ്രിയന്മാരേയും വിഷയലമ്പടന്മാരായ പ്രഭുക്കന്മാരേയും സഭ്യരായ് കല്പിച്ച് ലോകതന്ത്രജ്ഞദൃഷ്ട്യാ സസ്മിതം കടാക്ഷിക്കയാണ് ചെയ്യുന്നത്. എങ്ങനെയായാലും കേരളീയരുടെ ഇടയിൽ തുഞ്ചത്തെഴുത്തച്ഛനോളം പ്രസിദ്ധനായ ഒരു കവിയുണ്ടെങ്കിൽ അതു് കലക്കത്തു കുഞ്ചൻനമ്പ്യാർ തന്നെയാണ്.

നമ്പ്യാരുടെ ദേശം, കാലം, ആശ്രയഭൂതന്മാർ, ഗുരുനാഥന്മാർ.

നമ്പ്യാരുടെ ജന്മദേശം തിരുവില്വാമലയ്ക്കടുത്ത കിള്ളിക്കുറിശ്ശിമംഗലവും ജനനം കൊല്ലവർഷം 880-ാമാണ്ടിന്നടുത്തുമാണെന്നു വിശ്വസിച്ചുവരുന്നു. ഇദ്ദേഹം ചെമ്പകശ്ശേരി രാജാവായ "ദേവനാരായണ" സ്വാമികളെ ആശ്രയിച്ച് അമ്പലപ്പുഴെയും ചെമ്പകശ്ശേരിരാജ്യം മാർത്താണ്ഡവർമ്മമഹാരാജാവ് 923-ൽ പിടിച്ചടക്കിയതിന്നുശേഷം തിരുവനന്തപുരത്തും താമസിച്ചിരുന്നതായി വിചാരിപ്പാൻ വേണ്ട തെളിവുകൾ ഇദ്ദേഹത്തിന്റെ തുള്ളലുകളിൽതന്നെ കാണുന്നുണ്ട്.

നമ്പ്യാർ കിടങ്ങൂർക്ഷേത്രത്തിൽ ജോലിയുണ്ടായിരുന്ന തന്റെ അച്ഛനോടൊരുമിച്ച് അവിടെ താമസിക്കുകയും ക്രമേണ തെക്കേടത്തുഭട്ടതിരി, ചെമ്പകശ്ശേരിരാജാവ് എന്നിവരുമായി പരിചയപ്പെട്ടുകയും ആ വഴിക്കു തന്റെ താമസം അമ്പലപ്പുഴയിൽ ആക്കുകയും ചെയ്തതായി വിചാരിക്കാമെന്നു ചിലർ പറയുന്നുണ്ട്.

ക്ഷോണീമണ്ഡലം തന്നിലൊക്കവെ പുകഴ്ന്നോരു
ക്ഷോണീവാനവൻ വീരൻ ദ്രോണമ്പള്ളിയാചാര്യൻ
ക്ഷീണമെന്നിയെ കാത്തീടേണമിപ്പുരിഷയ്ക്കു
പ്രാണപഞ്ചകത്തിൻെറ ത്രാണത്തിനാനുകൂലൻ
ആചാര്യോത്തമൻ ബാലരവിയെന്നു പുകഴ്ന്നോരു
ശ്രീചാരുസ്വരൂപൻെറ ചരണാംഭോരുഹം രണ്ടും
ആചാരോചിതം കൂപ്പിക്കവി ചൊൽവാൻ തുടങ്ങുന്നേൻ
(സഭാപ്രവേശം)

പരമഗുരുവരചരണസരസിജസേവകൊണ്ടു സമസ്തവും
നരനു വിരവൊടുവരുമതൊരു സുരദാരുവാരു ലഭിക്കണം
നന്ദികാടവിനായകൻ ഗുരുബാലരവി പരദൈവതം
നന്ദി നൽകണമിന്നുമേ.......................
(ത്രിപുരദഹനം)

ഇങ്ങനെ പലതുള്ളലുകളിലും കാണുന്നതുകൊണ്ട് നമ്പ്യാരുടെ ഗുരുനാഥന്മാർ ഓണമ്പള്ളിബ്രാഹ്മണനും നന്ദിക്കാട്ട് ഉണ്ണിരവിക്കുറുപ്പുമാണെന്ന് നിശ്ചയിക്കാം. എന്നാൽ നമ്പ്യാരുടെ ആദ്യത്തെ തുള്ളൽ കല്യാണസൗഗന്ധികമാണെന്ന് പലർക്കും അഭിപ്രായമുള്ള സ്ഥിതിക്ക് അതിൽ,

നന്ദികാരുണ്യമാം മന്ദിരെ വാഴുന്ന
മന്ദാരദാരുവാം ബാലരവിയുടെ
നന്ദിവരുത്തുന്ന കണ്ഠംകരിക്കാവി-
ലിന്ദുചൂഡപ്രിയേ വന്ദേഭഗവതി

എന്നിങ്ങനെ നന്ദിക്കാട്ടിൽ ഉണ്ണിരവിക്കുറുപ്പിനെയല്ലാതെ ഓണമ്പള്ളി ആചാര്യനെ സ്മരിച്ചുകാണാത്തതുകൊണ്ട് അദ്ദേഹത്തെ തൻെറ തുള്ളൽപ്രസ്ഥാനത്തിന് ഒട്ടൊന്നു പ്രചാരം സിദ്ധിച്ചതോടുകൂടി നൃത്യകലാവിഷയത്തിൽ ഗുരുവായി വരിച്ചതാണെന്ന് അനുമാനിക്കാൻ വഴിയുണ്ട്. ഓണ

ബള്ളിഭവനം അമ്പലപ്പുഴെ നെടുമുടിപ്രവൃത്തിയിൽ ഇപ്പോഴുമുണ്ടു്. ഓണമ്പള്ളിവീട്ടുകാരുടെ മൂലഭവനം ഉടുപ്പിയിലായിരുന്നുവെന്നും ഇവർ ദ്രോണാചാൎയ്യരുടെ വംശ്യന്മാരാണെന്നും പറയപ്പെടുന്നു. ആയുധാഭ്യാസം ശീലിപ്പിച്ചിരുന്നതുകൊണ്ടു് ഇവൎക്കു് നായ്ക്കരെന്ന സ്ഥാനവുമുണ്ടത്രേ. നൃത്യകലയിൽ മാത്തൂർ പണിക്കന്മാരുടെ ഗുരുസ്ഥാനമിനിവൎക്കാണുള്ളതു്. ഓണമ്പള്ളിനായ്ക്കരും നന്ദിക്കാട്ടു് ഉണ്ണിരവിക്കുറുപ്പും നമ്പ്യാർ അമ്പലപ്പുഴയ്ക്കു വന്നതിനുശേഷം വരിച്ച ഗുരുക്കന്മാരാണു്. എന്നാൽ അവിടെ ചെല്ലുന്നതിനു മുമ്പുതന്നെ നമ്പ്യാർ കാവ്യനാടകാദികളിൽ ഒരുവിധം നല്ല വ്യുൽപത്തി സമ്പാദിച്ചിരുന്നുവെന്നതിന്നു് സംശയമില്ല. ആദ്യത്തെ കൃതിയെന്നു വിചാരിച്ചുവരുന്ന കല്യാണസൗഗന്ധികത്തിൽപോലും നമ്പ്യാർ ഉണ്ണിരവിക്കുറുപ്പിനെ മന്ദാരദാരുവായിട്ടല്ലാതെ തന്റെ ഗുരുവായി സ്മരിച്ചിട്ടില്ല. അമ്പലപ്പുഴെ ചെല്ലുന്നതിനുമുമ്പു് തിങ്കാൾക്കാട്ടും കിടങ്ങൂരുംമറ്റും താമസിക്കുമ്പോഴാണു് നമ്പ്യാർ രുക്മിണീസ്വയംവരം പത്തുവൃത്തം, കുമാരപുരീശപുരീസ്തോത്രം മുതലായവ ഉണ്ടാക്കിട്ടുള്ളതു്. കോലത്തുനാട്ടിലേയ്ക്കുപോയതും

"കോലഭൂപസ്യ നഗരേ വാസരോ ഹരിവാസരഃ
മശകൈൎമ്മൎക്കുണൈശ്ചാപി രാത്രയഃ ശിവരാത്രയഃ"

എന്ന ശ്ലോകം ഉണ്ടാക്കി ചുവരിൽ എഴുതിവച്ചതും അമ്പലപ്പുഴയിൽ താമസമാക്കുന്നതിന്നു മുമ്പായിരിക്കാനാണെളുപ്പം. ഇങ്ങനെ നോക്കുന്നതായാൽ നമ്പ്യാർ സ്വദേശത്തുവച്ചുതന്നെ കാവ്യവ്യുൽപത്തി സമ്പാദിച്ചിട്ടുണ്ടാവണമെന്നു തീൎച്ചയാക്കാം. എന്നാൽ അദ്ദേഹത്തിന്റെ ആദ്യഗുരു ആരാണെന്നു മനസ്സിലാവുന്നില്ല. ഒരുവേള നമ്പ്യാരുടെ

ബാല്യവിദ്യാഭ്യാസം ജന്മനാ ഗുരുഭൂതരായ അച്ഛൻ, അമ്മാമൻ മുതലായവരുടെ അടുക്കൽനിന്നാകയാലും പ്രത്യേകിച്ച് അവർ അതിനു ചുമതലപ്പെട്ട തന്റെ സ്വന്തമാളുകളാകയാലുമായിരിക്കുമോ അവരെപ്പററി വിശേഷിച്ച് നിർദ്ദേശിക്കാഞ്ഞതെന്ന് സംശയിച്ചുകൂടെന്നില്ല.

നമ്പ്യാരുടെ ശാസ്ത്രപരിചയം.

ഏതായാലും ഉണ്ണിരവിക്കുറുപ്പിന്റെ അടുക്കൽനിന്നു പഠിച്ചതു് വ്യാകരണശാസ്ത്രമായിരിക്കാനാണ് ന്യായം കാണുന്നതു്. ഗുരുമുഖേന അഭ്യസിച്ചതും സ്വയമായിനോക്കി മനസ്സിലാക്കിയതുമായ വ്യാകരണഗ്രന്ഥങ്ങളുടെ ഒരു "ലിസ്റ്റാണു" അദ്ദേഹം ധ്രുവചരിതത്തിൽ,

പ്രക്രിയാകൌമുദി സിദ്ധാന്തകൌമുദീ
പ്രക്രിയാമഞ്ജരി കാശികാവൃത്തിയും
പ്രക്രിയാസാരവും നല്ല മനോരമ
പ്രക്രിയാസർവ്വസ്വവും പദമഞ്ജരി
ധാതുവൃത്തി ശബ്ദകൌസ്തുഭഭൂഷണം
ധാതുപാഠം നല്ല ശുദ്ധാശ്രുവൃത്തിയും
ദുർഘടവൃത്തിയും വൃത്തിരത്നം പിന്നെ
ദുർഘടമായുള്ള വാക്യപദീയവും
ധർമ്മവൃത്ത്യാദിയാം വ്യാകരണങ്ങളും

എന്നിങ്ങനെ നിർദ്ദേശിച്ചുകാണുന്നതു്. ഇവയിൽ പ്രക്രിയാകൌമുദി, സിദ്ധാന്തകൌമുദി, മനോരമ, ശബ്ദകൌസ്തുഭം, പ്രക്രിയാസർവ്വസ്വം, പദമഞ്ജരി, വൈയാകരണഭൂഷണം, വാക്യപദീയം, ദുർഘടവൃത്തി എന്നീ ഗ്രന്ഥങ്ങൾ നല്ലപോലെ ഗുരുവിൽനിന്നു ഗ്രഹിച്ചാൽ ബാക്കിയുള്ളവ

സ്വയംനോക്കാനുള്ള ശക്തിയുണ്ടാവുന്നതാണല്ലോ. കൂടാതെ സാഹിത്യത്തിലും മറ്റുമായി അദ്ദേഹം പരിചയിച്ച ഗ്രന്ഥങ്ങളിൽ പ്രധാനപ്പെട്ടവയായിരിക്കും അതിൽതന്നെ നിർദ്ദേശിച്ചുകാണുന്ന

മാലതീമാധവം ശാകുന്തളം പിന്നെ
ബാലരാമായണം കർപ്പൂരമഞ്ജരി
മാളവികാഗ്നിമിത്രം വിക്രമോർവ്വശി
മേളം കലർന്നോരുമുദ്രിരാരാക്ഷസം
മല്ലികാമാരുതം നല്ല ധനംജയം
കല്യാണസൗഗന്ധികം പ്രിയദർശിക
വേണീസംഹാരം പ്രബോധചന്ദ്രോദയം
... ...
മാഘം കിരാതാർജ്ജുനീയവും ഭട്ടിയും
മേഘസന്ദേശം രഘുവംശവും പിന്നെ
ചൊല്ലേറ്റ നൈഷധം നീലകണ്ഠോദയം
സൽകൃതമാംബാലഭാരതമെന്നിവ
... ...
കൂർമ്മപുരാണവും വിഷ്ണുപുരാണവും
വാല്മീകിരാമായണം മഹാഭാരതം
ശുദ്ധമാംശ്രീഭാഗവതം വിശേഷിച്ചു
സ്കാന്ദപുരാണവും വായുപുരാണവും

ഈ വക ഗ്രന്ഥങ്ങൾ. ഇങ്ങനെ ധ്രുവചരിത്രത്തിൽ പറഞ്ഞുകാണുന്ന ഗ്രന്ഥങ്ങൾ താൻ പരിശീലനം ചെയ്ത വകുപ്പുകളിൽ പെട്ടവയായിരിപ്പാനവകാശമുള്ളതിനാൽ, സാംഖ്യംയോഗം, പൂർവ്വമീമാംസ, ഉത്തരമീമാംസ, തർക്കം, സാഹിത്യശാസ്ത്രം, ജ്യോതിഷം, വൈദ്യം മുതലായവയിൽ അദ്ദേഹത്തിന്ന് വിശേഷിച്ച് പരിചയമില്ലെന്ന തീർച്ചയാ

ക്കാം. അല്ലാത്തപക്ഷം ആ വക ശാസ്ത്രഗ്രന്ഥങ്ങളിൽ ചിലതിൻെറയെങ്കിലും പേർ പറയുമായിരുന്നു. ശരിയായ സന്ദർഭം കിട്ടുമ്പോൾ ഈ വകയിൽ വൈമുഖ്യം കാണിക്കുന്ന സ്വഭാവം നമ്പ്യാൎക്കില്ലതന്നെ. വ്യാകരണത്തിൽതന്നെ ശേഖരം, പരിഭാഷേന്ദുശേഖരം, മഞ്ജൂഷം മുതലായ നവീന സമ്പ്രദായഗ്രന്ഥങ്ങളിലൊന്നുപോലും നിർദ്ദേശിക്കാഞ്ഞത് ആക്കാലത്തു കേരളത്തിൽ അവയൊന്നും നടപ്പില്ലാത്തതുകൊണ്ടായിരിക്കാം. എന്നാൽ പാണിനീയവൈയാകരണന്മാൎക്കൊക്കെയും പ്രമാണഭൂതവും അതിപ്രധാനവുമായ മഹാഭാഷ്യത്തെ നിർദ്ദേശിക്കാത്തതു് അതിനെപ്പററി അറിവില്ലായ്മയാലോ, അനാസ്ഥയാലോ, വിസ്മൃതിയാലോ ആണെന്നു വരാൻ ഒരു വിധത്തിലും വഴിയില്ല. ഇതരഭാഷ്യങ്ങൾക്കു സാധാരണമല്ലാത്ത മഹാഭാഷ്യമെന്ന സാമാന്യനാമം തന്നെ പാതഞ്ജലഭാഷ്യത്തിൻെറ മഹത്വം വിളിച്ചു പറയുന്നുണ്ടു്. "മഹാഭാഷ്യം വാ പഠനീയം മഹാരാജ്യം വാ ശാസനീയ"മെന്ന മഹദ്വാക്യം തെളിയിക്കുന്നതും അതുതന്നെയാണു്. വ്യാകരണത്തിൽ ഇത്രത്തോളം പരമപ്രമാണഭൂതമായ മഹാഭാഷ്യത്തെക്കുറിച്ചു് ഒരു വൈയാകരണനു് അനാസ്ഥയോ വിസ്മൃതിയോ ഉണ്ടാവാനൊരിക്കലും ഇടയില്ല. എന്നാൽ മഹാഭാഷ്യം മുൻകാലത്തു് അവസാനമേ വായിക്കുക പതിവുള്ളു. അതിനു മുമ്പുതന്നെ പ്രായേണ മററുള്ള ഗ്രന്ഥങ്ങളെല്ലാം വായിച്ചുകഴിഞ്ഞിരിക്കണം. അതുകൊണ്ടാണു് ഇന്നും ഭാഷ്യാന്തം വായിച്ചിട്ടുണ്ടെന്നു പറഞ്ഞാൽ അവൻ വേണ്ടതായ ഗ്രന്ഥങ്ങളെല്ലാം വായിച്ചുകഴിഞ്ഞുവെന്നും വ്യാകരണത്തിൽ എന്തുചോദിച്ചാലും ഉത്തരം പറയുമെന്നും ഏതു ഗ്രന്ഥംപോലും പഠിപ്പിപ്പാൻ അൎഹനായെന്നും വിചാരിച്ചുവരുന്നതു്. ഇങ്ങി

നെ ഭാഷ്യപാഠനം എല്ലാററിന്നും അവസാനമാകയാൽ എല്ലാവക്കും ഭാഷ്യം വായിപ്പാൻ സാധിച്ചുവെന്നോ വായിക്കാത്തപക്ഷം അവർ വൈയാകരണന്മാരല്ലെന്നോ വരികയുമില്ല. ആകയാൽ നമ്മുടെ നമ്പ്യാരും താൻ വായിക്കാത്തതുകൊണ്ടായിരിക്കണം മഹാഭാഷ്യത്തെ ആ പട്ടികയിൽ കാണിക്കാതിരുന്നതു്. താൻ വായിച്ച ഗ്രന്ഥങ്ങളുടെ ഒരു ലിസ്റ്റാണ് നമ്പ്യാർ ധ്രുവചരിത്രത്തിൽ കൊടുത്തിരിക്കുന്നതെന്നതിന്ന് ഇതിലധികം തെളിവ് ആവശ്യമുണ്ടെന്നു ഞാൻ വിചാരിക്കുന്നില്ല. നമ്പ്യാർ പറയാൻ വിട്ടുപോയവയോ പിന്നീടു വായിച്ചവയോ ആയിരിക്കാം ദക്ഷയാഗത്തിൽ കൊടുത്തിരിക്കുന്ന ഭോജചമ്പു, ധമ്മസംഹിത, ബ്രഹ്മാണ്ഡപുരാണം, ബ്രഹ്മോത്തരഖണ്ഡം, ശബ്ദരത്നാകരം എന്നിവ. ഇതുപോലെതന്നെ ധ്വന്യാലോകം, കാവ്യപ്രകാശം മുതലായ സാഹിത്യശാസ്ത്രഗ്രന്ഥങ്ങളിലും അദ്ദേഹത്തിന്ന് വിശേഷിച്ച പരിചയമുണ്ടായിരുന്നില്ലെന്നുകരുതാം.

"ദാരുണതരനാകിയ മാരുതി ഭീമൻ
നാട്ടകടന്നന്തകനാട്ടമണഞ്ഞു" (ബകവധം)

"ശിശുപാലജരാസന്ധാദികളശുഭന്മാർ നോക്കിയിരിക്കെ
ശിശുവാമൊരു മാൻപേടയെ പഞ്ചാനനനെന്നപോലെ
വന്നു ഹരിച്ചീടുക വിരവൊടുവരഗുണഗണഭൂഷണഭഗവൻ"

(രുക്മിണീസ്വയംവരം)

"കന്യകതാനവളൊന്നേയുള്ളു
മന്നവന്മാക്കൊരു സംഖ്യയുമില്ല
പെണ്ണിന്റെ ദേഹത്തിലുള്ളൊരു രോമങ്ങൾ
ഓരോന്നിവക്കു പകുപ്പാനുമില്ല.

കെടകെടക്കം ശവത്തിന്നുചുററും
പട്ടികൾവന്നു നിറഞ്ഞുനിന്നാൽ
ഒട്ടുമൊരുത്തൻ ഭുജിക്കില്ല തങ്ങളിൽ
കെട്ടിക്കരച്ചുകിടക്കം" (ഹരണീസ്വയംവരം)

ഇത്യാദ്യലങ്കാരദോഷങ്ങളും മററും അതിലേയ്ക്കു് തെളിവുകളാണു്. പക്ഷെ രാജസേവകനായ നമ്പ്യാർ പല പണ്ഡിതന്മാരുമായിട്ടു് ഇടപെടുവാൻ അവകാശമുള്ളതുകൊണ്ടു് യോഗം, വേദാന്തം എന്നീ വിഷയങ്ങളിൽ ചിലതെല്ലാം ഗ്രഹിച്ചിട്ടുണ്ടെന്നുവരാം. വിശേഷിച്ചു്, ഭാഗവതവും മററു പുരാണങ്ങളും വായിച്ചിട്ടുള്ളതുകൊണ്ടു് ആ വിഷയത്തിൽ സാമാന്യജ്ഞാനമുണ്ടാവാൻ ഇടയുമുണ്ടല്ലൊ? അതിന്റെ ഫലമായിരിക്കണം,

"അംഭോജനാളത്തിലുമ്മീയതിൻപൊരു
ളമ്പതുപത്തുരണ്ടിൽ പെരുക്കീട്ടറു-
പഞ്ചാക്ഷരം തടി ശാഖാ ലതാപുഷ്പ-
സഞ്ചയം തന്നിൽ മറഞ്ഞുനികരുന്നാ"

ഇത്യാദി കല്യാണസൗഗന്ധികത്തിലും,

അന്നുള്ള ചങ്ങലകളഞ്ചും വെവ്വേറെയാക്കി
ആറിൽകടന്നുപിന്നെ ഏഴുള്ളമാറ്റത്തൂടെ

ഇത്യാദികിരാതത്തിലും,

ഇഡയും പിങ്ഗളപിന്നെ സുഷുമ്ന എന്നു പേരായ
ചരടുകൊണ്ടുടൻ ചുററി മുറുക്കി ആറുമൊന്നാക്കി-
ച്ചുമച്ചു പെട്ടികളഞ്ചിന്നുയരത്തങ്ങൊരു ചെല്ല-
മിരിപ്പുണ്ടതിലുള്ളോരമൃതമെത്രയും സാരം.
ഭുജിപ്പാനായ് സുഷുമ്നയാം വഴിയേ വായുവെക്കൊണ്ടു
ചെലുത്തിച്ചെല്ലവുംമെല്ലെത്തുറന്നു വാശിയെക്കൊണ്ടു

എടുത്തു നല്ലമൃതത്തെ ഭുജിച്ചുകൊണ്ടിരിക്കുന്ന
തപസ്വികൾ................................

ഇത്യാദി ദക്ഷയാഗത്തിലും മററും കാണുന്ന പൊടിക്കയ്യുകൾ, ശ്രീകൃഷ്ണചരിതം മണിപ്രവാളത്തിലുള്ളവയും ഇത്തരത്തിലാണെന്നു വിചാരിക്കാനേ ഇടയുള്ളു. അതുപോലെ തന്നെ പഞ്ചേന്ദ്രോപാഖ്യാനത്തിലും മററും കാണുന്ന

"യോഗഗ്രന്ഥവും നല്ലോരഷ്ടാംഗഹൃദയവും
ആകെക്കൂടവെ കെട്ടിവെച്ചു വൈദ്യന്മാരെല്ലാം"
"ഘനചന്ദനശുണ്ഠ്യംബു പർപ്പടോശീരസാധിതം
മനസ്സിലുണ്ടിവയെല്ലാം പ്രയോഗിപ്പാനെങ്ങുമില്ല."

ഇത്യാദി വൈദ്യഗ്രന്ഥപരാമർശവും നമ്പ്യാർ വൈദ്യം പഠിച്ചിട്ടുണ്ടെന്നു സാധിപ്പാൻ പര്യാപ്തമല്ല. ഇവയൊക്കെയും വൈദ്യന്മാരുമായിട്ടുള്ള പരിചയംകൊണ്ടു സാധിക്കാവുന്നതാണ്. എന്നാൽ ഈ രീതിയിൽ മുൻപറഞ്ഞ വ്യാകർണഗ്രന്ഥങ്ങളും അദ്ദേഹം പഠിച്ചിട്ടില്ലെന്നു പറയാമല്ലോ എന്നു വിചാരിക്കേണ്ട. മററു ശാസ്ത്രങ്ങളെല്ലാം വിട്ട് വ്യാകരണത്തിൽ മാത്രം പല ഗ്രന്ഥങ്ങളേയും നിർദ്ദേശിച്ചതുകൊണ്ടുതന്നെ അദ്ദേഹം ആ ശാസ്ത്രത്തിൽ പാണ്ഡിത്യം സമ്പാദിച്ചിട്ടുണ്ടെന്നു സിദ്ധിക്കുന്നുണ്ട്. എന്നു മാത്രമല്ല, "ഉഭൗട്ടളേടത്തങ്ങ്ലുക്കില്ല" എന്നിങ്ങനെ വ്യാകരണവിധിയെ ശ്ലിഷ്ടമായി പ്രയോഗിപ്പാൻ ഒരു നല്ല വൈയാകരണനായ കവിക്കല്ലാതെ സാധിക്കയില്ല. അങ്ങിനെയുള്ളവയിൽ സ്വരസപ്രവൃത്തിതന്നെ അവർക്കേ ഉണ്ടാകയുമുള്ളു. എന്നുമാത്രമല്ല, ദക്ഷയാഗത്തിൽ "തർക്കവും വ്യാകരണങ്ങൾ ഗ്രഹിക്കയും" എന്നു സാമാന്യമായി പറഞ്ഞതിന്നു ശേഷം തർക്കദോഷത്തെപ്പററി യാതൊന്നും ശബ്ദിക്കാതെ

"ജസ്സുഭിസ്സുതസ്സുഥസ്സുയങ്ങ്ലുക്കു് ചണപ്പെന്നും
സുപ്പു തിപ്പു ശപ്പു മിപ്പുജഭഞ്ഞെന്നും രയഞ്ഞെന്നും"

എന്നിങ്ങനെ വ്യാകരണഘോഷം വൎണ്ണിക്കുന്നതും പ്രസ്തുത വാദത്തിനു ശക്തി കൂട്ടുന്നുണ്ടു്. ഇവ വ്യാകരണസങ്കേതങ്ങളായ പ്രത്യയാദികളാണെന്നു പറയണമെന്നില്ലല്ലൊ. ഇതുപോലെ തൎക്കഘോഷം വൎണ്ണിക്കാത്തതുകൊണ്ടു് തൎക്കം വായിച്ചിട്ടില്ലെന്നും അനുമാനിക്കാം.

"യാഗശാലാ പാകശാലാ ശാകശാലാദികൾകെട്ടി
പൊഞ്ചരാവം മഞ്ചരാവം മരച്ചരാവങ്ങളും തീൎത്തു
അഗ്നിശുദ്ധിയുംചെയ്തിട്ടരണി കൊണ്ടുവന്നപ്പോൾ
സ്മരണംചെയ്തനലമഥനം ചെയ്തെടുത്തുടൻ
ദക്ഷരാമൃതപിക്കുകൾ സോമപാനാദിയുംചെയ്തു."

(ദക്ഷയാഗം)

"കവടിക്കാരനായുള്ള ഗണിതക്കാരനമിപ്പോൾ
കപടങ്ങൾ പറഞ്ഞൊന്നും ഫലിപ്പിപ്പാൻ വകയില്ല
ഗണിതഗ്രന്ഥവുംകെട്ടിത്തലയ്ക്കലുംവെച്ചൊരുദിക്കിൽ
കണിശന്മാർ വിശന്നങ്ങു ശയിക്കുന്നു പലർകൂടി.
ഗുണദോഷം വിചാരിച്ചു പറഞ്ഞാലെങ്കിലുംനാലു
പണംകിട്ടാൻ തടവില്ല പണ്ടതിപ്പോളു ദുൎഘടമായി"
"അനൎത്ഥം മന്ത്രവാദിക്കും കനക്കെ സംഭവിക്കുന്നു
സമൎത്ഥനെങ്ങുചെന്നാലുമൊരൎത്ഥം കിട്ടുകയില്ല.
യക്ഷിപീഡാ കുക്ഷിപീഡാ ദേവതാപീഡയും ബ്രഹ്മ
രാക്ഷസദ്രോഹവുമില്ല കാലനില്ലാതുള്ള നാട്ടിൽ

(പഞ്ചേന്ദ്രോപാഖ്യാനം)

"ശക്തിപൂജ വിധിച്ചവണ്ണം ഇരുന്നുകൊണ്ടു തുടങ്ങിനാൾ
ശക്തിവല്ലഭനായ ശങ്കരനാശു തുഷ്ടിവരുത്തുവാൻ
ചെമ്പരത്തി ചുവന്ന താമര ചെത്തിയെന്നിവ പുഷ്പവും
സംഭരിച്ചു വരുത്തി മദ്യവുമാസ്ഥയാ മധുമാംസവും"

(പഞ്ചേന്ദ്രോപാഖ്യാനം)

ഇത്യാദികളിൽനിന്നു, ലോകപരിചയം നിമിത്തം യാഗം, പ്രശ്നരീതി, മന്ത്രവാദം, ശക്തിപൂജ എന്നിവയുടെ സ്വരൂപജ്ഞാനം നമ്പ്യാൎക്കുണ്ടെന്നല്ലാതെ ആവക ശാസ്ത്രങ്ങൾ പഠിച്ചിട്ടുണ്ടെന്നു വിചാരിക്കാൻ വഴിയില്ല. ആകയാൽ നമ്പ്യാർ ഐദംപൎയ്യേണ പഠിച്ചിട്ടുള്ള ശാസ്ത്രം വ്യാകരണം മാത്രമാണെന്നും മറ്റുള്ളവയിൽ ഒരു കവിക്കു് ആവശ്യമായ സ്വരൂപജ്ഞാനം അദ്ദേഹത്തിനുണ്ടായിരുന്നുവെന്നും നമുക്കു നിശ്ചയിക്കാം.

നമ്പ്യാരുടെ ഭാഷാപരിചയം.

ദൃശ്യശ്രവ്യകാവ്യനിഷ്ണാതനും വൈയാകരണവരേണ്യനുമായ നമ്പ്യാൎക്കു് സംസ്കൃത ഭാഷ സ്വന്തം ഭാഷയെപ്പോലെ സ്വാധീനമായിരിക്കാമെന്നതിൽ സംശയമില്ല.

ഭാഷയായ് പറവാനുമറിയുന്നു സംസ്കൃതത്തിലുമൊന്നുപോൽ
ദോഷഹീനപടുത്വമല്പമുദിപ്പതുണ്ടു ...... (കീചകവധം)

എന്നിങ്ങനെ താൻതന്നെ വിളിച്ചുപറഞ്ഞിട്ടുണ്ടു്. സംസ്കൃതരൂപകങ്ങളിൽ പരിശ്രമിച്ചിട്ടുള്ളവൎക്കു് പ്രാകൃതഭാഷാജ്ഞാനമില്ലാതിരിപ്പാനുമിടയില്ല. കർപ്പൂരമഞ്ജരിയും മറ്റും വായിച്ചവരുടെ കഥ പിന്നെ പറയണമോ?

ഇതുകൂടാതെ തമിഴ്, കർണ്ണാടകം, തെലുങ്ക് മുതലായ ഭാഷകളിലും അല്പാല്പം പരിചയമുള്ളതായി നാളായണീചരിതത്തിൽനിന്നു മനസ്സിലാക്കാം. ഇപ്പോൾ പ്രസിദ്ധപ്പെടുത്തിക്കാണുന്ന നാളായണീചരിതത്തിലെ ആവക ഭാഗം അധികവും അബദ്ധമാണു്. അതിൽ തെലുങ്കുബ്രാഹ്മണനെക്കൊണ്ടു് കർണ്ണാടകമാണു് പറയിച്ചിരിക്കുന്നതു്. തെലുങ്കുബ്രാഹ്മണൻ തെലുങ്കും കർണ്ണാടകബ്രാഹ്മണൻ കർണ്ണാടകവും തന്നെ സംസാരിക്കുന്ന ഒരു കയ്യെഴുത്തുഗ്രന്ഥം ഞാൻ കണ്ടിട്ടുണ്ടു്. എന്നാൽ ഭാഷയ്ക്കു് അതിലും അശുദ്ധിയുണ്ടുതാനും.

നമ്പ്യാരുടെ സാക്ഷാൽനാമധേയം കൃഷ്ണനെന്നാണെ ന്ന് ചിലരും രാമനെന്നാണെന്ന്
നമ്പ്യാരുടെനാമധേയം. മററു ചിലരും പറയുന്നുണ്ട്. കുഞ്ച നെന്നതു് ഓമനപ്പേരാകുന്നു എ
ന്നാണ് അവരുടെ അഭിപ്രായം.

കൊല്ലംതൊള്ളായിരത്താണ്ടിരുപത്തുമിരുപ
ത്താറുമേവഞ്ചപത്തും
ചെന്നീടുന്നോരു കാലം മിഥുനമുപഗതേ
ഭാസ്കരേ ധന്യധന്യം
കൃഷ്ണേപക്ഷേ ചതുർത്ഥീ ചതയയുതദിനേ
മാതുലഃ കൃഷ്ണനാമാ-
വിഷ്ണോഃ സായുജ്യമാപ്തോവിഹിതഹരിനമ
സ്യാദികോദോഷഹീനം.

എന്നിങ്ങനെ നമ്പ്യാരുടെ ഭവനത്തിലുള്ള ഒരു ഗ്രന്ഥത്തിൽകാണുന്ന ചരമശ്ലോകമാണ് കൃഷ്ണനെന്നു പറയുന്നവൎക്കുള്ള പ്രമാണം. ഈ പ്രമാണപ്രകാരം നമ്പ്യാരുടെ ചരമപ്രാപ്തി കൊല്ലവൎഷം 956-ാമാണ്ടിലാണെന്ന് വരുന്നുണ്ട് 956-ലാണ് നമ്പ്യാർ മരിച്ചതെങ്കിൽ 954-ലെ പായസക്കണക്കിൽ നമ്പ്യാരുടെ ഇനം കാണാതിരിപ്പാൻ കാരണമില്ലെന്നും ആകയാൽ അതിനുമുമ്പുതന്നെ നമ്പ്യാരുടെ കാലം കഴിഞ്ഞിരിക്കുമെന്നും പി. കെ. നാരായണപിള്ള അവർകൾ പറഞ്ഞിരിക്കുന്നതു് ശ്രദ്ധേയമായിട്ടാണിരിക്കുന്നതു്. 954-ലെ പായസപ്പകൎച്ചകണക്ക്, മഹാരാജാവും തെക്കേടത്തുഭട്ടതിരിയും മേലെഴുത്തുപിള്ളയും ഋഷിനമ്പൂതിരിപ്പാടുംകൂടി ചൊക്കട്ടമണ്ഡപത്തിലിരുന്നു വ്യവസ്ഥപ്പെടുത്തിയതാണത്രേ! നമ്പ്യാൎക്ക് അമ്പലപ്പുഴക്ഷേത്രത്തിൽനിന്ന് ഇരുനാഴിപ്പായസവും രണ്ടപ്പവും താലൂക്കിൽനിന്ന് മാസംതോറും പതിനഞ്ചുപണം അടുത്തൂണും മ

ഹാരാജാവു തിരുമനസ്സുകൊണ്ടു് അനുവദിച്ചിരുന്നതായും പി. കെ. നാരായണപിള്ള പറയുന്നുണ്ടു്. പക്ഷെ അതിന്നു വല്ല കണക്കോ മററു വല്ല തെളിവോ ഉള്ളതായി പ്രസ്താവിച്ചുകാണുന്നതുമില്ല *

റാവുസാഹിബ് ഉള്ളൂർ എസ്സ്. പരമേശ്വരയ്യർ അവർകൾ, സാഹിത്യപരിഷത്തുവക ത്രൈമാസികത്തിന്റെ മൂന്നാംലക്കത്തിൽ, അതിലേക്കു പ്രമാണമായി ഉദ്ധരിച്ചുകാണിച്ചിരിക്കുന്ന, തിരുവിതാംകൂർ ദിവാൻ സുബ്ബരായരുടെ 1015 തുലാം 24ാംനു-യിലത്തെ 235ാംനമ്പർ ഉത്തരവു താഴെ ചേർക്കുകയും, ഈയുള്ളവന്റെ ജിജ്ഞാസാനിവൃത്തിക്കു സദയം ഒരുങ്ങിയ അദ്ദേഹത്തോടു എനിക്കുള്ള ഹാർദ്ദമായ കൃതജ്ഞതയെ ഇവിടെ തന്നെ രേഖപ്പെടുത്തുകയുംചെയ്യുന്നു.

നമ്പർ 235. 1015 തുലാം 24നു-

"മുമ്പിൽ എഴുന്നള്ളത്തോടു പാർത്തിരുന്ന കലക്കത്തു കുഞ്ചൻനമ്പ്യാരിടെ അനന്തരവരിൽ അമ്പലപ്പുഴ പാർത്തുവരുന്ന കുഞ്ചൻനമ്പ്യാരിടെ പേർക്കു അമ്പലപ്പുഴമണ്ഡപത്തുംവാതുക്കൽനിന്നും മാസം 1നു് 15 പണംവീതം അടുത്തൂണും അമ്പലപ്പുഴക്ഷേത്രത്തിൽനിന്നും നാൾ1-നു് ഇരുന്നാഴിപാല്പായസവും വീതം കൊടുത്തുവരുമ്പോൾ ഈയാണ്ടു ചിങ്ങമാസത്തിൽ ആ നമ്പ്യാരു കഴിഞ്ഞുപോയിരിക്കുന്നതിനാൽ ആ വക അടുത്തൂണും പായസവും അനന്തിരവൻ കൃഷ്ണൻനമ്പ്യാരുടെപേർക്കു് പതിച്ചുകൊടുക്കുന്നതിന്നു നിദാനം വരണമെന്നു് തിരുമുമ്പാകെ കടുദാസു എഴുതിവെച്ചു സങ്കടം അറിയിച്ചിരിക്കകൊണ്ടു് അതിൻവണ്ണം കുഞ്ചൻനമ്പ്യാരിടെ പേർക്കു മാസം 1-നു് 15 പണം അടുത്തൂണും നാൾ 1-നു് ഇരുന്നാഴിപായസവും വീതം കൊടുത്തുവന്നതു് മേലെഴുതിയ കൃഷ്ണൻനമ്പ്യരിടെ പേർക്കു പേരു മാററി പതിച്ചു കൊടുപ്പിക്കേണ്ടതിന്നു കല്പനവന്നിരിക്കുന്നുവെന്നു ഇരവിപ്പിള്ളസർവ്വാധികാര്യക്കാർ 20ാംനു- എഴുതിയ സാധനം വന്നിരിക്കകൊണ്ടു അപ്രകാരം പേരുമാറി പതിപ്പിച്ചു കൊള്ളണം.

ദിവാൻ സുബ്ബരായർ (ഒപ്പു്)

പക്ഷെ, ഈ ഉത്തരവുപ്രകാരം അടുത്തൂൺ മുതലായ അവകാശം അനന്തിരവരിൽ ഒരാളായ കുഞ്ചൻനമ്പ്യാർക്കല്ലാതെ, എഴുന്നള്ളത്തോടുകൂടി പാർത്തിരുന്ന സാക്ഷാൽ കുഞ്ചൻനമ്പ്യാർക്കുണ്ടായിരുന്നതായി തീർച്ചപ്പെടുത്താമോ എന്നു സംശയിക്കേണ്ടിയിരിക്കുന്നു. ആ അവകാശം സാക്ഷാൽ നമ്പ്യാരിൽനിന്നു് പാരമ്പര്യവഴിക്കാണു അനന്തിരവൻ കുഞ്ചൻനമ്പ്യാർക്കു സിദ്ധിച്ചിരുന്നതെങ്കിൽ ശ്രീമാൻ പി. കെ. നാരായണപിള്ള അവർകൾ പറയുന്നപ്രകാരം 954 ലെ പായസക്കണക്കിൽ കുഞ്ചൻനമ്പ്യാരുടെ ഇനം കാണാതിരിപ്പാൻ കാരണമെന്തെന്നു മനസ്സിലാവുന്നില്ല. ആകയാൽ ഈവക ശങ്കകളുടെ ദൂരീകരണത്തിന്നുപര്യാപ്തമായപ്രമാണാന്തരങ്ങളേയും സദയം ഉദ്ധരിക്കുന്നതിന്നുസവിനയം അപേക്ഷിച്ചുകൊള്ളുന്നു.

മററു ചിലർ കിള്ളിക്കുറിശ്ശിമംഗലം ശിവക്ഷേത്രത്തിലെ ബലിക്കൽപുര കുഞ്ചൻനമ്പ്യാർ പണിയിച്ചതാണെന്നും, അതിൽ കാണുന്ന—

"ശ്രീബലിപ്രസ്തരഃശംഭോഃ ശ്രീശുകാലയവാസിനഃ
രാമേണ പാണിവാദേന കാരിതോ ഭൃതഃയധ്‌രുവം"

എന്നാശ്ലോകം പ്രമാണമാക്കി നമ്പ്യാരുടെപേർ രാമനെന്നാണെന്നും ഉപന്യസിക്കുന്നു. ഈ ബലിക്കൽപുര അടുത്തകാലത്ത് പാറപ്പുറത്ത് ഗോവിന്ദൻനമ്പ്യാരുടെ അനന്തരവൻ രാമൻനമ്പ്യാർ പണിയിച്ചതാണെന്നാകുന്നു അവിടങ്ങളിലെ വൃദ്ധന്മാർ പറയുന്നത്. റാവുസാഹിബ് ഉള്ളൂർ എസ്സ്. പരമേശ്വരയ്യർ അവർകളും ഈ അഭിപ്രായത്തെത്തന്നെ അദ്ദേഹത്തിന്റെ "രാമപാണിവാദനും കുഞ്ചൻനമ്പ്യാരും" എന്ന ഉപന്യാസത്തിൽ ഉറപ്പിച്ചുപറഞ്ഞിട്ടുണ്ട്. പക്ഷെ ആ ഉപന്യാസംകൊണ്ട് അദ്ദേഹം ശ്രമിക്കുന്നത് പത്തു പന്ത്രണ്ടു സംസ്കൃതഗ്രന്ഥങ്ങളുടെ കർത്താവായ * രാമപാണിവാദനും കുഞ്ചൻനമ്പ്യാരും ഒരാൾതന്നെയെന്നു വരുത്തുവാനാണ്. എന്നാൽ ഉള്ളൂരിന്റെ പരിശ്രമം പൂർണ്ണമായി ഫലിച്ചിട്ടുണ്ടെന്നു പറയുവാൻ എനിക്കു ധൈര്യമില്ലെങ്കിലും എത്രയും വിജ്ഞാനപ്രദമായ ആ ഉപന്യാസം സാഹിത്യവേദികൾക്കൊക്കെയും ആദരണീയമാണെന്നതിനു സംശയമില്ല. വെട്ടത്തു വീരരായത്തമ്പുരാന്റെയും പാലിയത്തു കുബേരനാഥന്റെയും ചെമ്പകശ്ശേരിരാജാവിന്റെയും മാർത്താണ്ഡവർമ്മമഹാരാജാവിന്റെയും സേവകനും രാഘവൻനമ്പ്യാരുടെ മരുമകനുമായ ആ രാമപാണിവാദരു

---

* കുഞ്ചൻനമ്പ്യാരുടെ സാക്ഷാൽ നാമധേയം രാമനെന്നായിരുന്നുവെങ്കിൽ തിരുവിതാംകൂർ ദിവാൻ സുബ്ബരായരുടെ 235-ാംനമ്പർ ഉത്തരവിൽ അതുകൂടിച്ചേർത്തെഴുതിക്കാണേണ്ടതായിരുന്നു.

ടെ ദേശം മംഗലഗ്രാമമാകുന്നുവെന്നാണ് തദീയകൃതികളിൽനിന്ന് വ്യക്തമാകുന്നത്. കുഞ്ചൻനമ്പ്യാരുടെ ദേശമാകട്ടെ കിള്ളിക്കുറിശ്ശിമംഗലമാണ്, വെറും മംഗലമല്ല. കിള്ളിക്കുറിശ്ശിമംഗലമെന്നുതന്നെ കുഞ്ചൻനമ്പ്യാർ തന്റെ തുള്ളലുകളിൽ കീചകവധത്തിൽ മാത്രമേ പറഞ്ഞുകാണുന്നുള്ളു. മററുള്ള തുള്ളലുകളിലെല്ലാം കിള്ളിക്കുറിശ്ശിയെന്നേ പറഞ്ഞിട്ടുള്ളു. കൂടാതെ കിള്ളിക്കുറിശ്ശിമംഗലത്തിന്റേയോ കിള്ളിക്കുറിശ്ശിയുടേയോ നമ്പ്യാക്ക് അഭിമതമായ സംസ്കൃതരൂപം ശുകപുരമെന്നാണ്, മംഗലഗ്രാമമെന്നല്ലതാനും. "ശുകപുരെ മരുവുന്ന ശങ്കരശൂലമൃഗധരപാഹിമാം" എന്ന് ഗജേന്ദ്രമോക്ഷത്തിലും നാളായണീചരിതത്തിലും പറഞ്ഞിരിക്കുന്നതു നോക്കുക. പതിന്നാലുവൃത്തത്തിലും ശുകപുരമെന്നാണ് പ്രയോഗിച്ചിരിക്കുന്നത്. കൂടാതെ മംഗലമെന്ന പ്രത്യേകം പ്രദേശംതന്നെ കൊച്ചിയിലും ബ്രിട്ടീഷിലുമിപ്പോളുമുണ്ട്. കൂടാതെ വെട്ടത്തുനാട്ടിൽ തിരുരിന്നടുത്തു മംഗലമെന്ന പ്രസിദ്ധമായ ഒരു ദിക്കുണ്ട്. തൃപ്രങ്ങോട്ടേക്ക് ഇവിടെനിന്നു സുമാർ മൂന്നു നാഴിക മാത്രമേയുള്ളു. ചന്ദ്രികയെന്ന വീഥിയിലെ പ്രസ്താവനയിൽ പ്രസ്തുത കവിതന്നെ—

"അദ്യചലുപ്രകാശരാജ്യപ്രകാശഭ്രതസ്യപ്രതാപ വിവേകവിദ്യാവിശേഷശാലിനഃ ശ്രീവീരരായ മഹാരാജസ്യാജ്ഞയാ ശ്രീപരക്രോഡനാമക്ഷേത്രമധിവസതഃ ശൂലാഗ്രകീലിതകീനാശസ്യഭഗവതഃ പരമേശ്വരസ്യമാഘകൃഷ്ണചതുർദ്ദശീമഹോത്സവപ്രസംഗേന സംഗതായാമസ്യാം പരിഷദിമംഗലഗ്രാമവാസ്തവ്യേന രാമാമപാണിവാദേന വിരചിതാം ചന്ദ്രികാം നാമവീഥികാമഭിനേതുമഭിലഷാമഃ"

ഭാഷ=ഇഷ്ടോദാകട്ടെ, വെട്ടത്തുനാട്ടിന്ന് വെളിച്ചമായ് ഭവിച്ചവനും പ്രതാപവിവേകവിദ്യാവിശേഷങ്ങളാൽ വിളങ്ങുന്നവനുമായ ശ്രീവീരരായനെന്ന മഹാരാജാവിൻെറ ആജ്ഞയാൽ ശൂലാഗ്രംകൊണ്ടു കാലനെ കുത്തിക്കീറിയവനും തൃപ്രങ്ങോട്ടുക്ഷേത്രത്തിൽ വാഴുന്നവനുമായ ഭഗവാൻ ശ്രീപരമേശ്വരൻെറ ശിവരാത്രിമഹോത്സവം പ്രമാണിച്ച് സംഗതമായ ഈ പരിഷത്തിൽ മംഗലഗ്രാമവാസിയായ രാമപാണിവാദനാൽ രചിക്കപ്പെട്ട "ചന്ദ്രിക"യെന്ന വീഥിയേ അഭിനയിക്കാൻ ഇച്ഛിക്കുന്നു എന്നു പറഞ്ഞിട്ടുണ്ട്.

ഈ സ്ഥിതിക്കു രാമപാണിവാദൻ വെട്ടത്തുനാട്ടിലെ മംഗലമെന്ന ദിക്കിലുള്ളവനാണെന്നു വിചാരിക്കുന്നതില്ലേ കുറച്ചധികം ഔചിത്യമുള്ളതു". രാമിപാണിവാദൻ ചില പ്രത്യേകകാരണങ്ങളാൽ അമ്പലപ്പുഴയിലും തിരുവനന്തപുരത്തും ചെന്നിട്ടുണ്ടെന്നും ആ അവസരങ്ങളിൽ അവിടെയുള്ള വിദ്വജ്ജനങ്ങളുടെ അനുമോദനത്തിനായോ അഥവാ ആ രാജാക്കന്മാരുടെ പ്രീതിക്കായോ ഓരോ രൂപകം രചിച്ചിരിക്കാമെന്നും വരാവുന്നതുകൊണ്ടു് ചെമ്പകശ്ശേരിരാജാവിനേയും മാർത്താണ്ഡവർമ്മമഹാരാജാവിനേയും ആശ്രയിച്ച് അവരുടെ രാജ്യത്തു വളരെക്കാലം സ്ഥിരമായി താമസിച്ചിട്ടുണ്ടെന്നുവിചാരിക്കേണ്ട ആവശ്യവുമില്ല. ഈ സംഗതി ചന്ദ്രിക, ലീലാവതി, സീതാരാഘവം എന്നീ രൂപകങ്ങളിലെ പ്രസ്താവന സൂക്ഷ്മമായി പരിശോധിച്ചാലറിയാവുന്നതാണ്. തൃപ്രങ്ങോട്ടു ശിവരാത്രിമഹോത്സവത്തിന്ന് അഭിനയിക്കുന്നതിലേയ്ക്കു് രാമപാണിവാദൻ ചന്ദ്രികയെന്ന വീഥി നിർമ്മിച്ചതു് വെട്ടത്തുതമ്പുരാൻെറ ആജ്ഞയാലാണ്. ലീലാവതി നിർമ്മിച്ചതു് ചെമ്പകശ്ശേരി രാജാ

വിൻെറ ആവശ്യം പ്രമാണിച്ചോ കല്പനയ്ക്കുൾപ്പെട്ടോ അല്ല; ആ രാജാവിൻെറ ആശ്രിതന്മാരായ മഹീസുരന്മാരുടെ അനുദേശത്താലാണ്. പ്രത്യേകിച്ചു ചെമ്പകശ്ശേരി രാജാവ് സ്വയം വിദ്വാനും അമ്പലപ്പുഴ കൃഷ്ണനിൽ എത്രയും ഭക്തിയുള്ള തൻെറ ഗുരുനാഥനെ വളരെബ്ബഹുമാനിക്കുന്ന ആളുമാവുകകൊണ്ടാണു് രാമപാണിവാദൻ അവിടെയ്ക്കു ചെല്ലുവാനും ആ രാജാവിനെ പുകഴ്ത്തിക്കൊണ്ടു തദുപജീവികളായ മഹീസുരന്മാരുടെ സമാജത്തിൽ അഭിനയിക്കത്തക്കവണ്ണം ഒരു രൂപകമുണ്ടാക്കുവാനും ഇടയായതെന്നു—

"നിത്യം നൃത്യതിയസ്യനാമരസനാരംഗേസ്വയംഭാരതീ
ചിത്തെയസ്യവിഭാസതേ സുരധുനീനാഥോരഥാംഗായുധഃ
യംഭൂയോ ബഹുമന്യതേ നരപതി: ശ്രീദേവനാരായണഃ
സോയംമേഹൃദയേചകാസ്തുസതതം ഭൂദേവചൂഡാമണിഃ"

എന്ന പദ്യംകൊണ്ടു തെളിയുന്നുണ്ടു്. ഇതുപോലെ മുറജപമുദ്ദേശിച്ചു് മാൎത്താണ്ഡവൎമ്മ മഹാരാജാവു് അനേകദിക്കുകളിൽനിന്നു ക്ഷണിച്ചുവരുത്തിയ പണ്ഡിതന്മാരും സഹൃദയന്മാരുമായ ബ്രാഹ്മണരുടെ മുമ്പിൽ അവരെപ്പോലെ ആ അവസരത്തിൽ സന്നിഹിതനായ തൻെറ കവിതാചാതുൎയ്യം പ്രകടിപ്പിക്കുന്നതിനായിട്ടാണു് സീതാരാഘവം ഉണ്ടാക്കിയതെന്നു്

"ഇദാനീന്തനേനരാജ്ഞാവഞ്ചിമാൎത്താണ്ഡേന സകലദിഗന്തേഭ്യഃ സമാഹൂയസമധിഷ്ഠാപിതാനാം സമധീതവേദശാസ്ത്രാണാം സരസകാവ്യരസമജ്ജനോന്മജ്ജനസജ്ജസജ്ജനഭൂയിഷ്ഠാനാം ബ്രാഹ്മണവരിഷ്ഠാനാം അതിഗരിഷ്ഠാം ഗോഷ്ഠീമപഹായ കഥനാമേദമഭിനേതവ്യം"

എന്ന പ്രസ്താവനകൊണ്ടും തെളിയുന്നുണ്ട്. ഇതിന്നും പുറമെ രാമപാണിവാദൻെറ ഗുരുനാഥൻ ഒരു നാരായണ ഭട്ടതിരിയാണെന്ന് അദ്ദേഹത്തിൻെറ ഗ്രന്ഥങ്ങളിൽനിന്നു വ്യക്തമാവുന്നുമുണ്ട്. കുഞ്ചൻനമ്പ്യാരാകട്ടെ നന്ദിക്കാട്ടു ഉണ്ണിരവിക്കുറുപ്പ്, ഓണമ്പള്ളി ആചാര്യർ എന്നിവരെയാണ് ഗുരുനാഥന്മാരായി അദ്ദേഹത്തിൻെറ കൃതികളിൽ നിർദ്ദേശിച്ചു കാണുന്നതു്. ദ്രോണമ്പള്ളി ആചാര്യർ തന്നെയാണ് നാരായണഭട്ടതിരി എന്നു പറയുന്നതും യുക്തമല്ല. ദ്രോണമ്പള്ളി ബ്രാഹ്മണനുള്ള ആചാര്യത്വം കായികാഭ്യസനംമൂലമാണ് ശാസ്ത്രാദ്ധ്യാപനം മൂലമല്ല. അതുകൊണ്ടാണ് അവക്കു നായ്ക്കരെന്ന സ്ഥാനമുള്ളതായി പി. കെ. നാരായണപിള്ള പറഞ്ഞിരിക്കുന്നതു്. ഇതു "ക്ഷോണീമണ്ഡലംതന്നിൽ—" എന്നു മുമ്പു് എടുത്തുകാണിച്ച അടികളിലെ "ഇപ്പുരിഷയ്ക്കു പ്രാണപഞ്ചകത്തിൻെറ ത്രാണത്തിന്നനുകൂലൻ" എന്ന ആചാര്യവിശേഷണംകൊണ്ടു തുള്ളക്കാക്കു നിത്യവൃത്തിക്കു വഴിയുണ്ടാക്കിക്കൊടുക്കുന്ന ആചാര്യനാണ് അദ്ദേഹമെന്നു വ്യക്തമാക്കീട്ടുണ്ട്. കൂടാതെ, ഒന്നാണെന്നു സമ്മതിക്കുന്നതായാൽതന്നെ നാരായണഭട്ടനെന്നു കുഞ്ചൻനമ്പ്യാരുടെ ഭാഷാകവിതകളിൽ ഒന്നിലും പറഞ്ഞുകാണാത്തതിന്നു കാരണം പറയേണ്ടതായിവരും.

"ആത്മനാമഗുരോൎന്നാമനാമാതികൃപണസ്യ ച ശ്രേയ-
സ്കാമോ ന ഗൃഹ്ണീയാൽ ജ്യേഷ്ഠാപത്യകളത്രയോഃ."

എന്ന നാമഗ്രഹണനിഷേധമുണ്ടെന്നു പറയുന്നതായാൽ ആ നിയമം സംസ്കൃതത്തിലും കാണേണ്ടതല്ലെ? നമ്പ്യാർ തുള്ളലിൽ ഉണ്ണിരവിക്കുറുപ്പിൻെറ നാമം നിർദ്ദേശിച്ചി

ട്ടുമുണ്ടല്ലോ. രാമപാണിവാദൻെറ സംസ്കൃതകൃതികളിലാകട്ടെ, ദ്രോണമ്പള്ളിയെപ്പററി എവിടേയും നിർദ്ദേശിച്ചിട്ടുമില്ല. പക്ഷെ ആ നാരായണഭട്ടതിരി കുഞ്ചൻനമ്പ്യാരുടെ സ്വദേശത്തുള്ള അക്ഷരാഭ്യാസഗുരുവാണെന്നു പറയുന്നതും യുക്തമായി തോന്നുന്നില്ല. ബ്രാഹ്മണഭക്തനായ നമ്പ്യാരുടെ ഗുരു ഒരു ബ്രാഹ്മണനായിരുന്നുവെങ്കിൽ തുള്ളലുകളിൽ ദ്രോണമ്പള്ളിയെ നിർദ്ദേശിച്ചിരിക്കുന്നതുപോലെ തീർച്ചയായും അദ്ദേഹം ആ സംഗതി വിളിച്ചുപറയാതിരിക്കയില്ല.

പുരഹരനമലൻ മുരാരിദേവൻ
പുരമുരശാസനസൂനുഭ്രതനാഥൻ
ധരണിസുരമഹാജനങ്ങളുംമേ
വരമരുളീടുക വാഞ്ഛിതാനുകൂലം.

എന്നിങ്ങനെ ബ്രാഹ്മണരെ ബഹുമാനിക്കുന്ന നമ്പ്യാർ തൻെറ വിദ്യാഗുരു ബ്രാഹ്മണനാണെങ്കിൽ

ഗണപതിഭഗവാനുമബ്ജയോനി
പ്രണയിനിയാകിയ ദേവി വാണിതാനും
ഗുണനിധി ഗുരുനാഥനും സദാമേ
തുണയരുളീടുക കാവ്യബന്ധനാത്ഥം

ഇങ്ങനെ 'ഗുണനിധി ഗുരുനാഥനും' എന്നുമാത്രംകൊണ്ടു തൃപ്തിപ്പെടുമോ? എല്ലാംകൊണ്ടും പൂണ്ണമായി തെളിവു കിട്ടുന്നതുവരെ കുഞ്ചൻനമ്പ്യാർ കുഞ്ചൻനമ്പ്യാർ തന്നെയാണെന്നും രാമപാണിവാദൻ രാമപാണിവാദൻ തന്നെയാണെന്നും വിചാരിച്ചാൽ മതിയെന്നാണു് എനിക്കു തോന്നുന്നതു്.

നമ്പ്യാരുടെ കൃതികൾ.

കുഞ്ചൻനമ്പ്യാരുടെ കൃതികൾ രുക്മിണീസ്വയംവരം പത്തുവൃത്തം, ഭഗവദ്ദൂതു്, പതിന്നാലുവൃത്തം, ഭാഗവതം ഇരുപത്തിനാലുവൃത്തം, ശീലാവതി നാലുപാദം, നളചരിതം, കുമാരപുരേശചരീസ്തോത്രം, ശ്രീകൃഷ്ണചരിതം മണിപ്രവാളം, എഴുപതോളം തുള്ളലുകൾ എന്നിവയാകുന്നു.

കല്ല്യാണസൌഗന്ധികം തുള്ളൽക്കഥയ്ക്കും ഭാരതകഥയ്ക്കും തമ്മിലുള്ള വ്യത്യാസം.

അവയിൽ പ്രസ്തുത തുള്ളലിലെ കല്ല്യാണസൌഗന്ധികം കഥ മഹാഭാരതം വനപൎവ്വത്തിലുള്ളതാകുന്നു. അതിൽ തീൎത്ഥയാത്ര പൎവ്വത്തിലെ ലോമശതീൎത്ഥയാത്രയിൽ 146 മുതൽ 155 വരെയുള്ള പത്തു് അദ്ധ്യായത്തിലാണു് പ്രസ്തുത കഥ വിവരിക്കപ്പെട്ടിരിക്കുന്നതു്. എന്നാൽ കാട്ടാളരാജാവിൻെറയും കൂട്ടുകാരുടേയും നായാട്ടുവൃത്താന്തം, ഹനുമാൻെറ അധിക്ഷേപം മുതലായവ മഹാഭാരതത്തിൽ കാണുന്നില്ല. അതിൽ അവസാനം യുദ്ധദുൎന്നിമിത്തങ്ങൾ കണ്ടു് ധൎമ്മപുത്രർ പാഞ്ചാലിയിൽനിന്നു വിവരം മനസ്സിലാക്കി എല്ലാവരോടുംകൂടി യുദ്ധംചെയ്തു നില്ക്കുന്ന ഭീമൻെറ അടുക്കലേക്കു ചെല്ലുകയും രാക്ഷസന്മാരേയും കുബേരനേയും പ്രസാദിപ്പിച്ചു് കുറച്ചുദിവസം അവിടെത്തന്നെ താമസിക്കുകയും ചെയ്തതായിട്ടാണു് കാണുന്നതു്. എഴുത്തച്ഛൻെറ ഭാരതത്തിലാകട്ടെ,

മന്ദമായ് പണ്ടുകേട്ടിട്ടില്ലാത്ത ഗന്ധത്തോടും
വന്നാനങ്ങൊരു വായുഭീമനോടതുനേരം.
സുന്ദരി പാഞ്ചാലിയും ചൊല്ലിനാളൊരു പുഷ്പം

തന്നുടെ പരിമളമായത്തുമതിനെ നീ
എന്നുടെ ഭർത്താവായുള്ളോവേ! ഗന്ധവാഹാത്മജാ!
ചെന്നുകൊണ്ടന്നു മമ നല്കേണമെന്നാനേരം
ഭീമനും ഗദയുമായ് നടന്നു ഹനുമാനും
പ്രേമമുൾക്കൊണ്ടു മൂത്തുവാനരവേഷം പൂണ്ടാൻ.
മാർഗ്ഗവും മുട്ടിച്ചവനിരിക്കുംനേരം ഭീമൻ
മാർഗ്ഗം നല്കേനിക്കങ്ങു നീങ്ങുകെന്നുരചെയ്തു.
നീങ്ങുവാനരുതേതും ഗദയാനീക്കിക്കള
വാങ്ങിനിന്നാശു ചാടിക്കടന്നീടല്ലയായ്കിൽ
നീക്കുവാൻഭാവിച്ചിട്ടു നീങ്ങാഞ്ഞോരനന്തരം
നോക്കിയാൽ കടക്കയുമരുതു നിരൂപിച്ചാൽ
ഇക്കുലംതന്നിലുള്ളോരഗ്രജനെനിക്കുണ്ടു്
മർക്കടവൃദ്ധൻതന്റെ വാലൊടുങ്ങുന്നോടത്തും
കൂടെപ്പോയീടാമെന്നിട്ടേറിയ വഴിചെന്നു
കൂടെ വാൽനീണ്ടുകൊണ്ടിട്ടൊടുങ്ങിക്കൂടായ്കയാൽ
സന്ദേഹം മനക്കാമ്പിലുണ്ടായിട്ടവൻ ചെന്നു
വന്ദിച്ചു ഹനുമാനുമവനോടരുൾചെയ്താൻ.
ചെന്നുനീ സൌഗന്ധികം പറിച്ചുകൊണ്ടുപോന്നാൽ
നിന്നെക്കൊന്നീടുമതുകാക്കുന്ന നിശാചരർ
എന്നതിനുപദേശം ചൊല്ലുവാനിരുന്നു ഞാൻ
ചൊന്നവണ്ണം നീ ചെന്നു കൊണ്ടുപോന്നാലുമിനി.
എന്നവനയച്ചപ്പോൾ വന്ദിച്ചു ഭക്തിയോടെ
നിന്നിതഞ്ജനാസുതൻ മുന്നിലാമ്മാരുതദാ
വാരിധി ചാടിയോരുനേരത്തെ രൂപം കാണ്മാൻ
മാരുതി കാമിച്ചതുനേരത്തു വായുപുത്രൻ
കണ്ടുകൊണ്ടാലുമെന്നു നിന്നതുനേരം ഭീമൻ
കണ്ടുപേടിച്ചു കൂപ്പിസ്തുതിച്ചു നിന്നനേരം

വേടിക്കവേണ്ടയേതുമെന്നനുഗ്രഹംചെയ്തു
ഗാഢപ്രേമത്തോടയച്ചീടിനാൻ കപിവരൻ
ഉന്നതനായ ഭീമസേനനും സൌഗന്ധികം
മന്ദമെന്നിയേ ചെന്നു പറിച്ചീടുന്നനേരം
എതിർത്ത രാക്ഷസരെക്കൊന്നതുനേരം വന്നു-
ങ്ങെതിർത്തു ഗന്ധർവന്മാരസംഖ്യം പടയോടും
അവരെയൊരുജാതി ജയിച്ചുകൊണ്ടുപോന്നാ-
നവനെക്കാണാഞ്ഞിട്ടു ശോചിച്ച യുധിഷ്ഠിരൻ
ഒട്ടേടം ചെല്ലുന്നേരം കണ്ടനവനോടുംകൂടെ
പെട്ടെന്നു പോന്നുവന്നിങ്ങാശ്രമം പുക്കശേഷം

ഇത്രമാത്രമേയുള്ളു. ഈ കഥയിൽ പ്രാചീന ഭാഷാകവികളിൽ പലരും കൈവെച്ചിട്ടുണ്ടെന്നല്ല ആ വകയിൽ പലതും നമ്പ്യാർ വായിച്ചിട്ടുമുണ്ട്. എങ്കിലും നമ്പ്യാർ തന്റെ തുള്ളൽ കഥയ്ക്കു ആദ്യമായി ആ കഥയെത്തന്നെ വിഷയമാക്കിയതു പ്രതിഭാശാലിയായ തനിക്ക് അതുകൊണ്ടു തന്റെ സാമാജികന്മാരെ രസിപ്പിക്കത്തക്ക ശക്തിയുണ്ടെന്നുള്ള വിശ്വാസത്താലും ധൈര്യത്താലുമായിരിക്കമെന്നുവേണം വിചാരിപ്പാൻ. ഈ സംഗതി—

നല്ല വിദ്വാന്മാർ പറഞ്ഞു ഫലിപ്പിച്ചു
നല്ലൊരു കീർത്തി ലഭിച്ച കഥാമൃതം
കില്ലുകൂടാതെ കഥിപ്പാൻ തുടന്നവൻ
നല്ല ഭോഷച്ചാരതിനില്ല സംശയം
എന്നു പറഞ്ഞു പരിഹസിക്കുന്നവ-
രൊന്നു ബോധിക്കണമിന്നു മാലോകരേ!
മുന്നം ഭഗീരഥൻ പാരം പണിപ്പെട്ടു
മന്ദാകിനീജലം കൊണ്ടുവന്നാദരാൽ

മന്നിടം തന്നിൽ പരത്തി മഹാരഥൻ
തന്നുടെ മുമ്പിൽ മരിച്ച പിതൃക്കളെ
ഒന്നൊഴിയാതവൻ തർപ്പിച്ചു തർപ്പിച്ചു
ധന്യരെ സ്വർഗ്ഗത്തിലാക്കിപ്പോലും നൃപൻ
അജ്ജലം തന്നിൽ മററുള്ള മഹാജനം
മജ്ജനംചെയ്യുന്നു തർപ്പണം ചെയ്യുന്നു.

എന്നിങ്ങനെ ആരംഭത്തിൽ പറഞ്ഞിരിരിക്കുന്നതുകൊണ്ടു വ്യക്തമാകുന്നുണ്ട്.

നമ്പ്യാരുടെ കവിതാശക്തി

ആശയസമ്പത്തി, പദസ്വാധീനത, രചനാവൈപുണ്യം, അക്ലിഷ്ടാർത്ഥത, ഉല്ലേഖനസാമർത്ഥ്യം എന്നീ വിശേഷങ്ങൾക്കു ബീജഭൂതമായി സ്ഥിതിചെയ്യുന്ന സംസ്കാരവിശേഷം തന്നെയാണ് നമ്പ്യാർക്കുള്ള ആശക്തി. ഇതു് അദ്ദേഹത്തിന്റെ പ്രസ്തുത തുള്ളലിൽ എത്രത്തോളം ഫലിച്ചുകാണുന്നുണ്ടെന്നു നമുക്കു സ്ഥൂലമായെങ്കിലും ഒന്നു പരീക്ഷിച്ചുനോക്കാം.

കല്യാണസൗഗന്ധിക നിരൂപണം

ആശയസമ്പത്തി എന്നതു് ആശയങ്ങൾക്കായി കവി കഷ്ടപ്പെടാതിരിക്കുകയാണ്. ഇതു നമ്പ്യാരുടെ തുള്ളലിൽ സർവ്വത്ര പരിലസിക്കുന്ന ഒരു ഗുണമാണ്. ഉദാഹരണമായി ഒന്നുരണ്ടെണ്ണം മാത്രം പ്രസ്തുത തുള്ളലിൽനിന്ന് എടുത്തുകാണിക്കാം.

കൂറുള്ള വക്ത്രം മുഷിഞ്ഞുതുടങ്ങമീ
പ്പോറത്തമേറെപ്പറഞ്ഞുതുടങ്ങിയാൽ
ആരാലെങ്കിലും കോരിവിളമ്പിയാൽ
സ്വാദില്ലയെന്നു വരുമിനിനിർണ്ണയം

പഞ്ചസാരപ്പൊടിയേററം ചെലുത്തിയാൽ
നെഞ്ചകത്തങ്ങു രുചിയും കുറഞ്ഞുപോം
ചൊല്ലുന്നാകേൾക്കുമിപ്പാമ്പെന്നുറച്ചിട്ടു
പല്ലുതൊട്ടെണ്ണുവാനിച്ഛതുടങ്ങൊലാ
നെല്ലും പണങ്ങളുമുണ്ടെന്നുവച്ചിട്ടു
കല്ലിലും മുള്ളിലും തൂകിത്തുടങ്ങൊലാ.

"ആദരാലെങ്കിലും"—ഇത്യാദികൊണ്ടു മാത്രം പ്രകൃതത്തിലെ ആവശ്യം നിർവഹിക്കാമെന്നിരിക്കെ "പഞ്ചസാരപ്പൊടി" ഇത്യാദിയൊക്കെയും അടക്കിയാലടങ്ങാത്ത ആശയപ്രവാഹത്തിൻെറ തള്ളിച്ചയല്ലാതെ മറെറന്താണ്?

ഭീമൻെറ ആക്ഷേപങ്ങൾക്ക് ഓരോന്നിനും "ഉരുളയ്ക്കുപ്പേരി" എന്നതരത്തിലുള്ള ഹനുമാൻെറ സമാധാനവും ആശയസമ്പത്തിയുടെ മറെറാരു പ്രകാരത്തിലുള്ള പുറപ്പാടുതന്നെയാണ്. ഇതുപോലെ മുമ്പു കാണിച്ച "മന്നംഭഗീരഥൻ" എന്ന വരികളും ആശയസമ്പത്തിയുടെ രൂപാന്തരം തന്നെയാണ്. എന്നാൽ ഇതു് ഉല്ലേഖനനൈപുണ്യത്തിൽപെടുകയില്ലേ എന്നു ശങ്കിക്കേണ്ട. ഉല്ലേഖനത്തിനു നവ്യത്വം വേണം. പ്രകൃതാശയമാകട്ടെ "ഗംഗാജലൈർഭുവി ഭഗീരഥയത്നലബ്ധൈഃ കിം തർപ്പണം നവിദധാതിജനഃ പിതൃണാം" എന്നിങ്ങനെ ഭോജചമ്പുവിലും മററുമുള്ളതാണ്. പക്ഷേ ആശയചോരണദോഷമാകയാൽ ആശയസമ്പത്തിക്ക് അവകാശമില്ലെന്നും വിചാരിക്കേണ്ട. ഭോജചമ്പു സംസ്കൃതഭാഷയിലാണ്. ഇതു് കേരളഭാഷയിലാകയാൽ ദോഷമില്ലതന്നെ. അല്ലാത്തപക്ഷം കല്യാണസൗഗന്ധികം കഥതന്നെ ഭാരതത്തിൽനിന്നും കട്ടതാണെന്നുവരില്ലേ?

പുതുപുതുതായ പദങ്ങൾ തുടരെത്തുടരെ തോന്നിക്കൊണ്ടിരിക്കുകയാണ് പദസ്വാധീനത. പദസ്വാധീനതയുണ്ടെങ്കിലേ കവിതയ്ക്കു് ധാരാവാഹിത്വമെന്നോ ഒഴുക്കെന്നോ പറയുന്ന ആഗുണം സിദ്ധിക്കയുള്ളൂ. ഇതിന്ന് തുള്ളൽ മുഴുവനും പ്രായേണ ലക്ഷ്യമാണെങ്കിലും ഉദാഹരണത്തിന്നായി "ഇത്ഥംപറഞ്ഞു ഗദയും വഹിച്ചു" ഇത്യാദി ഭീമസേനപ്രയാണവുംഅതിനെത്തുടർന്നുള്ള വനവർണ്ണനയും മറ്റും നോക്കിക്കൊൾക. ശാസ്ത്രഭാഷയിൽ പറയുന്നതായാൽ ആശയസമ്പത്തിയും പദസ്വാധീനതയും പ്രതിഭയിലാണുൾപ്പെടുക. "കാവ്യഘടനാനുകൂലശബ്ദാർത്ഥോപസ്ഥിതിഃ പ്രതിഭാ" എന്നു രസഗംഗാധരത്തിൽ പറഞ്ഞിട്ടുണ്ടു്. "പ്രജ്ഞാംനവനവോന്മേഷശാലിനീം പ്രതിഭാംവിദുഃ" "പ്രതിഭാ അപൂർവ്വ വസ്തുനിർമ്മാണ ക്ഷമാപ്രജ്ഞാ" എന്നിവയുടേയും താല്പര്യം ഇതുതന്നെയാണ്. എന്നാൽ പ്രതിഭയ്ക്കു ഉല്ലേഖനസാമർത്ഥ്യം, വർണ്ണനാവൈഭവം മുതലായ സർവ്വവും വിഷയമാകയാൽ വ്യാപകമായ ശാസ്ത്രീയസംജ്ഞ വിധേയന്മാർക്ക് വേണ്ടവിധം വിഷയവിവേചനത്തിന്നു ഉപകരിക്കയില്ലെന്നുവെച്ചു് ഉപേക്ഷിച്ചിരിക്കുന്നു.

ശബ്ദവൈചിത്ര്യവും അർത്ഥവൈചിത്ര്യവുമാണ് രചനാനൈപുണ്യം. ആ വൈചിത്ര്യത്തെത്തന്നെയാണ് അലങ്കാരമെന്നു പറയുന്നതു്. ഈ രണ്ടുവിധത്തിലുള്ള അലങ്കാരങ്ങളിൽ ശബ്ദാലങ്കാരത്തിലാകുന്നു നമ്പ്യാരുടെ നൈപുണ്യം തെളിഞ്ഞുകാണുന്നതു്. ദ്വിതീയാക്ഷരപ്രാസമില്ലാത്ത വല്ല ഘട്ടമെന്നല്ല പദംപോലും നമ്പ്യാരുടെ തുള്ളലുകളിൽ കാണ്മാൻ പ്രയാസമാണ്. അതില്ലെങ്കിൽ ആദ്യക്ഷരപ്രാസമെങ്കിലുമുണ്ടായിരിക്കും. ഏകാന്തപ്രാസം, അന്ത്യാനുപ്രാസം, അനുക്രമപ്രാസം, വൃത്ത്യനുപ്രാസമെന്നി

വയും ധാരാളമാണ്. യമകവും ദുർല്ലഭമല്ല. ഒരു ഭാഗത്തിൽനിന്ന് കുറച്ചൊന്നുദാഹരിക്കാം.

ഉത്തരാശാമുഖം നോക്കിപ്പുറപ്പെട്ടു
സത്വരാഹങ്കാരഗംഭീരപൂരുഷൻ
നിഗ്രഹാനുഗ്രഹാധികൃതപ്രൗഢരാം
ഉഗ്രലോകാഗ്രേസരന്മാരെ വന്ദിച്ചു
വിഗ്രഹശക്തനാം വീരൻ വൃകോദരൻ
വ്യഗ്രതാഹീനം നടന്നുതുടങ്ങിനാൻ
ഉഗ്രമാം കാനനം തന്നിലകംപുക്കു
ദുർഗ്രഹക്രൂരധീരാകാരപൂരുഷൻ
നക്ഷത്രമാർഗ്ഗത്തിലെത്തിക്കിളർന്നോരു
വൃക്ഷങ്ങൾ കണ്ടുടൻ വിസ്മയിച്ചീടിനാൻ
ലക്ഷകോട്യർബ്ബുദം ധൂളിപരാർദ്ധവും
ലക്ഷീകരിക്കയില്ലെണ്ണിത്തുടങ്ങിയാൽ
താലംതമാലവും നക്തമാലങ്ങളും
സാലം രസാലവും ഹിന്താലജാലവും
അജ്ജുനംകേസരംനീലംപലാശവും
സജ്ജരഖജ്ജൂരകാരസ്കരങ്ങളും
ചൂതംപനസവും ചെമ്പികാചെമ്പകം
മാതുളുംഗങ്ങളും മാകന്ദവൃന്ദവും
പുന്നാഗനാഗപ്രിയാളദ്രുമങ്ങളും
പുന്നാമ്പകുളങ്ങൾ പൂപ്പാതിരികളും

ഇത്യാദി. ഛേകാനുപ്രാസം, വൃത്ത്യനുപ്രാസം, യത്യനുപ്രാസം, യമകം എന്നിവയുടെ സൌലഭ്യവും ഈ ഭാഗത്തിൽനിന്നു മനസ്സിലാക്കാമല്ലോ. അവസാനത്തെ നാലുവരികളിൽ കാണുന്നപ്രകാരം യതികളിലെ ആദ്യവർണ്ണങ്ങൾക്കുള്ള ഐക്യമാണ് യത്യനുപ്രാസം. ആയതു് ഓരോ പ

ദങ്ങളുടേയും ആദ്യവണ്ണങ്ങൾക്കായാൽ മുഖാനുപ്രാസം. ഉദാഹരണത്തിന്ന്

മഞ്ഞക്കുറികളും മായൂരപിഞ്ഛവും
മഞ്ചാടിമാലയും മാറിൽപ്പലതരം.

ഇത്യാദി നോക്കിക്കൊൾക.

കായാമ്പൂമാലക്കുള്ളിലായാസം വളക്കുന്ന
കായാകാർമുകിൽവണ്ണമായാമാനുഷകൃഷ്ണ

എന്നു തുടങ്ങുന്ന ഭാഗം മുഴുവനും അനുക്രമപ്രാസത്തിന്നുദാഹരണമാകുന്നു പക്ഷെ വേറെ ചില ശബ്ദാലങ്കാരങ്ങളും അതിലുണ്ടെന്നേയുള്ളു.

ഇത്തരമതിഭീഷണമാകിനഘോഷം
സത്വരമത്രുകണ്ടു രസിച്ചതിതോഷം
ഉദ്ധതമതിയാകിന മാരുതപുത്രൻ
ഉത്തമഗിരി കേറിനടന്നു പവിത്രൻ

ഈവക അന്ത്യാനുപ്രാസമാകുന്നു. സരസങ്ങളായ അത്ഥാലങ്കാരങ്ങളും അവിടവിടെ ലസിക്കുന്നുണ്ട്. പക്ഷെ അവയ്ക്കു ഇത്രത്തോളം പ്രാചുര്യം കാണുന്നില്ല.

"മന്ദാകിനീ ജലംകൊണ്ടുവന്നാദരാൽ"

ഇത്യാദി "ദൃഷ്ടാന്തം"തന്നെ ഉദാഹരണമാവാം. അടുത്തപാദത്തിലുള്ള "അർജ്ജുനാഗ്രേസരൻ" എന്നതിൽ പരികരവുമുണ്ട്.

"അദ്ദേഹമെങ്ങുഭവാനെങ്ങുമാഹന്ത
ദുർദ്ദേഹവൃദ്ധപ്ലവംഗമതി മതി
പക്ഷീന്ദ്രനുണ്ടു ഗരുഡനെന്നോർത്തിട്ടു
മക്ഷികക്കൂട്ടം മദിക്കുംകണക്കിനെ
ശ്രീരാമദേവൻെറ വംശേപിറക്കയാൽ
പാരംനിനക്കുമഹംഭാവമിങ്ങിനെ"

എന്നിവയിൽ വിഷമം, കല്പിതോപമ മുതലായവയും ക ണ്ടുകൊൾക. അത്ഥാലങ്കാരങ്ങളധികം ഉല്ലേഖനസാമ ത്ഥ്യത്തിൻെറയും നിരീക്ഷണപാടവത്തിൻെറയും പ്രകാര ഭേദങ്ങളാകയാൽ തൽപ്രസ്താവംകൊണ്ടുതന്നെ ചരിതാ ത്ഥമാവുന്നതു നിമിത്തം ഇതിലധികം വിസ്തരിക്കുന്നില്ല. ഇ തിലെ കല്പിതോപമ തന്നെ ഉല്ലേഖനസാമത്ഥ്യഫലമാ ണല്ലോ.

അക്ലിഷ്ടാത്ഥത എന്നതു് ശ്രവണമാത്രത്തിൽ അത്ഥ സമ്പൃത്തിയുണ്ടാവുകയാണു്. ഇതു് നമ്പ്യാരുടെ തുള്ളലു കൾക്കുള്ള ഒരു പ്രധാനഗുണമാകുന്നു. ഇതിനെത്തന്നെ യാണു് പ്രസാദമെന്ന ഗുണമായി ആലങ്കാരികന്മാർ പ്രതി പാദിച്ചിരിക്കുന്നതു്.

ശുഷ്കേന്ധനന്ധനത്തിൽ തീപോലെ
പെട്ടെന്നു മനമാകവേ
പരന്നുവികസിപ്പിക്കും
ഗുണമഞ്ഞു പ്രസാദമാം.

"കേൾക്കുന്നതോടുകൂടിത്താൻ അത്ഥസ്ഫൂത്തി-
വരുത്തിടും
രചനാവൃത്തിവണ്ണങ്ങൾ പ്രസാദവ്യാജകങ്ങളാം."

എന്നു ഭാഷാഭൂഷണത്തിൽ പറഞ്ഞിരിക്കുന്നു. ഈ തുള്ള ലിൽ "അംഭോജനാളത്തിൽ" എന്നു തുടങ്ങുന്ന ചില വരി കളൊഴിച്ചു ബാക്കിയുള്ള ഭാഗങ്ങൾ മുഴുവനും അക്ലിഷ്ടാ ത്ഥതയ്ക്കു് ഉദാഹരണമാണു്.

ഉല്ലേഖനസാമത്ഥ്യത്തിന്നു് മുൻപറഞ്ഞ "പക്ഷീന്ദ്രനു ണ്ടുഗരുഡനെന്നോത്തിട്ടു" ഇത്യാദികൂടാതെ പല സ്ഥലങ്ങ ളും സാക്ഷ്യം വഹിക്കുന്നുണ്ടു്.

"പച്ചക്കദളിക്കുലകൾക്കിടയ്ക്കിടെ
മെച്ചത്തിൽ നന്നായ് പഴുത്ത പഴങ്ങളും
ഉച്ചത്തിലങ്ങിനെ കണ്ടാൽ പവിഴവും
പച്ചരത്നക്കല്ലുമൊന്നിച്ചുകോർത്തുള്ള
മാലകൾകൊണ്ടു വിതാനിച്ചു ദിക്കെന്നു
മാലോകരൊക്കെയും ശങ്കിക്കുമാറുള്ള
ലീലാവിലാസേന നില്ക്കുന്ന വാഴകൾ"
"താഴത്തുഭാഗത്തു വീണുകിടക്കുന്ന
വാഴപ്പഴംകൊണ്ടു മൂടി മഹീതലം
പാഴററ പട്ടു വിരിച്ചുകണക്കിനെ
വാഴക്കു ചുററും പ്രസാദമുണ്ടെപ്പൊഴും"
"പെട്ടെന്നൊരുമരം പൊട്ടിപ്പിളൎന്നാശു
മററൊരു വൃക്ഷേ പതിക്കുന്ന നേരത്തു
മററതും ഖണ്ഡിച്ചു മററതിന്മേൽ വീണു
മററതും മററതും മററതും ഭസ്മമായ്"

ഇത്യാദിയൊക്കെയും ഉദാഹരണങ്ങളായെടുക്കാം. ഭീമൻെറയും ഹനുമാൻെറയും വാചാകലഹവും ഇതിന്നുദാഹരണം തന്നെയാണ്. ഉല്ലേഖനസാമൎത്ഥ്യമെന്നു പറയുന്നതു് കല്പനാശക്തി തന്നെയാണ്. അതിശയോക്തിപുരസ്കൃതമായ അലങ്കാരങ്ങൾക്കു് ആത്മലാഭത്തിന്നുതന്നെ ആ ശക്തിയാണ് നിദാനം.

നിരീക്ഷണപാടവമെന്നതു്, വസ്തുസൂക്ഷ്മസ്വഭാവനിരീക്ഷണമാകുന്നു. ഇതിനെത്തന്നെയാണ് ഇപ്പോഴത്തെ വിമൎശകന്മാർ ചിത്രനിൎമ്മാണചാതുരിയെന്നു പറഞ്ഞുകാണുന്നതു്. ഇതു് ഏറിയകൂറും സ്വഭാവോക്തിയായിരിക്കും. ഉല്ലേഖനത്തിൽ അതിശയോക്തിയുടെ വിലാസമുണ്ടാവും. നിരീക്ഷണത്തിൽ അതില്ലെന്നുഭേദം.

—"ഒരു മൂത്ത
കുരങ്ങന്റെ വടിവായിച്ചമഞ്ഞു കൈകളും കാലും
കുഴഞ്ഞു വാലുമക്കാലും മെലിഞ്ഞ കൈകളെക്കൊണ്ടു
ചൊറിഞ്ഞുരോമമപ്പോഴും കൊഴിഞ്ഞുമേനിയുംചുക്കി-
ച്ചുളിഞ്ഞു കണ്ണിനു കാഴ്ചകുറഞ്ഞു പീളയും വന്നു
നിറഞ്ഞുതാൻ വഴിയിൽചെന്നുറച്ചു നേത്രവും ചിമ്മി-
ഗ്ഗയിച്ചു മൂന്നുലോകങ്ങൾ ജയിച്ചുള്ള മഹാവീരൻ"

"ചെമ്പിച്ച താടിയും മീശയും കേശവും
വമ്പിച്ച കൈകളിൽ വില്ലും ശരങ്ങളും
ചെമ്പരത്തിപ്പൂക്കണക്കെ നേത്രങ്ങളും
അമ്പിളിപോലെ വളഞ്ഞുള്ള പല്ലുകൾ
അഞ്ജനപർവ്വതംപോലെ ശരീരവും
ഗുഞ്ജാഫലംകൊണ്ടു കോർത്തുള്ള മാലകൾ
കച്ചകെട്ടിച്ചില തൊങ്ങലും വാലുമി-
ട്ടത്യന്തഘോഷമാം വേഷം ഭയങ്കരം"

ഇത്യാദിയൊക്കെ നിരീക്ഷണശക്തികാര്യമാണ്. ഇവയെല്ലാററിനും പുറമേ നമ്പ്യാർക്കുള്ള മറെറാരു വിശേഷം ഫലിതപ്രയോഗസവ്യസാചിത്വമാണ്. ഫലിതശബ്ദത്തിന്റെ അർത്ഥം ഫലത്തോടുകൂടിയതു് എന്നാകുന്നു. ഫലം താല്പര്യരൂപമായ അർത്ഥാന്തരം; അപ്പോൾ മറെറാരു താല്പര്യത്തോടുകൂടിയുള്ള പ്രയോഗം ഫലിതമെന്നായി. ഇതു് യൌഗികാർത്ഥമാകുന്നു എന്നാൽ ഇത്ര മാത്രം പോരാ. അല്ലെങ്കിൽ എല്ലാവിധത്തിലുമുള്ള ധ്വനിഗുണീഭൂതവ്യംഗ്യ വിശേഷങ്ങൾക്കും പ്രസ്തുത പദം വിഷയമാണെന്നാവും; തന്നിമിത്തം ഫലിതമെന്നതു വ്യഞ്ജകമാണെന്നും വരും; അതുശരിയല്ല. അതുകൊണ്ടു് താല്പര്യവിശിഷ്ടമായ വാച്യം ഹാസജനകംകൂടി ആയിരുന്നാലേ ഫലിതമാവൂ എന്നു പറ

യണം. ഈ സ്ഥിതിക്കു ഫലിതമെന്ന പദം പങ്കജാദിശ
ബ്ദംപോലെ യോഗരൂഢമാണ്; പാചകാദിപോലെ യൗ
ഗികമല്ലെന്നുവരുന്നു. ആകയാൽ യഥാൎത്ഥാൎത്ഥംകൊ
ണ്ടു ശ്രോതാക്കളെ ചിരിപ്പിക്കുന്നതും അൎത്ഥാന്തരതാല്പൎയ്യ
ത്തോടുകൂടിയതുമാണ്. ഫലിതശബ്ദാൎത്ഥമെന്നുപൎയ്യവ
സാനം.

"എഴുപത്തെട്ടുവയസ്സു തികഞ്ഞൊരു
കിഴവബ്രാഹ്മണനിതാ പോകുന്നു.
കൊട്ടുവെയിൽ തട്ടിച്ചുട്ട കഷണ്ടിയിൽ
ഒരുപിടിനെല്ലാൽ മലരുപൊരിക്കാം."

ഇതിലെ താല്പൎയ്യം തല മുഴുവനും കഷണ്ടിയായിരുന്നിട്ടും
വെയിലിൻെറ തീക്ഷ്ണത കൂട്ടാക്കാതെ, വാൎദ്ധക്യത്താൽ
രിക്കാനുള്ള കാലമായിരുന്നിട്ടും തൻെറ ശരീരത്തിന്നുള്ള
അവശതയെ ഗണിക്കാതെ, ഒരു ബ്രാഹ്മണൻ ദക്ഷിണ
വാങ്ങുവാനുള്ള ആഗ്രഹംകൊണ്ട് കല്യാണത്തിന്നു പോകു
ന്നു എന്നാണല്ലോ. പക്ഷെ കാൎയ്യം ഒന്നെങ്കിലും ഇപ്രകാ
രം പറഞ്ഞാൽ അതിൽ ആൎക്കും ചിരിക്കാൻ വകയുണ്ടാവി
ല്ല. നേരെമറിച്ച് മനുഷ്യനുള്ള ധനാശയുടെ ദുൎന്നിവാരക
തയെപ്പററി ഗൌരവമായി ചിന്തിക്കുവാനാണവകാശം.

പ്രസ്തുതതുള്ളലിൽ കാണുന്ന:—

"ചിത്തെ വിഷാദിച്ചു നില്ക്കേണ്ടവല്ലഭാ
പത്ഥ്യമില്ലെങ്കിൽ പറഞ്ഞതുമില്ല ഞാൻ"
"അച്ചിക്കു ദാസ്യപ്രവൃത്തി ചെയ്യുന്നവൻ
കൊച്ചിക്കു പോയങ്ങു തൊപ്പിയിട്ടീടണം"
"കൈകളും വീശിപ്പുറപ്പെട്ടനെന്തുതാൻ
അയ്യോ ചുമടെടുപ്പാനല്ല പോകുന്നു"

ഈ വകയൊക്കയും ഫലിതമാണെന്നു ധരിക്കണം. പാതഥ്യ മില്ലെങ്കിൽ പറഞ്ഞതുമില്ല ഞാൻ എന്ന വാക്യത്തിന്റെ താല്പര്യം നിനക്ക് എന്നിൽ ആന്തരമായ സ്നേഹം ഉണ്ടെങ്കിൽ ശങ്കിക്കാതെ നീയെന്റെ അഭീഷ്ടം സാധിപ്പിക്കും. വെറുതെ സ്നേഹമുണ്ടെന്നു നടിക്കുക മാത്രമാണെങ്കിൽ നിന്നെ ഞാൻ നിർബ്ബന്ധിക്കുന്നില്ല ഇത്യാദിയാകുന്നു. വിദഗ്ദ്ധവനിതാസഹജമായ നയം പുരസ്കരിച്ചു് പ്രകൃതവാക്യം സഹൃദയന്മാൎക്കു മന്ദഹാസജനകമായ് ഭവിക്കുന്നു. കൊട്ടവെയിൽ ഇത്യാദിവാക്യം ശ്രോതാക്കളെ പൊട്ടിച്ചിരിപ്പിക്കുമെങ്കിൽ "പാതഥ്യമില്ലെങ്കി"ലെന്നതു പുഞ്ചിരിതൂകിപ്പിക്കുമെന്നേ ഭേദമുള്ളു. ഇതുപോലെ കൊച്ചിക്കു പോയങ്ങു തൊപ്പിയിട്ടീടണം എന്നതുകൊണ്ടു് വിവക്ഷിച്ചിരിക്കുന്ന താല്പര്യാൎത്ഥം അച്ചിക്കു വിടുപണി ചെയ്യുന്നതിലും ഭേദം പ്രാണൻ കളയുകയാണു്; അഥവാ പ്രാണത്യാഗസമമായ മുഹമ്മദുമതസ്വീകാരമാണു് എന്നാണെങ്കിലും അതു് ആ വിധത്തിൽ പറയുന്നപക്ഷം ആൎക്കും ചിരി വരികയില്ല. ചിരിക്കണമെങ്കിൽ നമ്പ്യാർ പറഞ്ഞപ്രകാരംതന്നെ പറയണം. ഇതുപോലെ "കൈകളുംവീശി" ഇത്യാദി വാക്യത്തിലും കണ്ടുകൊൾക. അതിരിക്കട്ടെ, ഹാസജനകമായ വാക്യാൎത്ഥമെന്നു പറഞ്ഞാൽപോരെ, അതു് താല്പര്യവിശിഷ്ടമാവണമെന്നുകൂടി എന്തിനു ക്ലേശിക്കുന്നു? ഫലം—(ഉദ്ദേശ്യം) അതു് പ്രകൃതത്തിൽ ഹാസംതന്നെ ആകയാൽ ഫലിതമെന്നതിന്റെ അൎത്ഥം ശ്രോതാക്കളെ ചിരിപ്പിക്കത്തക്ക വാക്യാൎത്ഥമെന്നാണെന്നു പറഞ്ഞാൽ മതിയല്ലോ എന്നു ശങ്കിക്കുന്നുവെങ്കിൽ പറയാം.

"ചെമ്മീനപ്പുള്ളി ഗാന്ധാരീ
മുളകും പുളിയും തഥാ

27581.

കൂട്ടിച്ചേൎത്തുള്ള സമ്മന്തി
ബ്രാഹ്മണൎക്കും ഭുജിച്ചിടാം"
"വാളയെന്നൊരുമത്സ്യത്തെ
കാളംവെച്ചു ഭുജിക്കുകിൽ
കേളിയുള്ളൊരു ഭൎത്താവും
നാളിലങ്ങുളവായ്‌വരും"
മൂട്ടകടിച്ചല്ലോ വലിയാനത്തലവൻ ചത്തു
മൂട്ടിൽക്കിടന്നൊരു മുതുകയ്യൻ പറന്നേപോയി.
കാട്ടിൽകിടന്ന രണ്ടെലികൂടി കടലുഴുതു
കാലത്തിലുളവിത്തു വിതച്ചിതപ്പോഴടയ്ക്കാകാച്ചു.

ഇത്യാദിയൊക്കെയും ഹാസ്യവ്യഞ്ജകങ്ങളാണെങ്കിലും ഫലിതമാണെന്ന് ആരെങ്കിലും പറയുമോ? ആകയാൽ ഹാസ്യവ്യഞ്ജകം മാത്രമായാൽ പോരാ അതു പ്രകൃതോപയോഗിയായ താല്പൎയ്യാൎത്ഥത്തോടുകൂടിയതുമായിരിക്കണം. ചെമ്മീനുപ്പുള്ളി ഇത്യാദിയിൽ ആ വക താല്പൎയ്യവിവക്ഷയൊന്നുമില്ലായ്കയാൽ വ്യാവൃത്തി വരുന്നതുമാണ്. ഫലിതം ഫലപ്രദമാവണമെങ്കിൽ വക്താവ്, വാച്യൻ, ശ്രോതാവ്, സ്ഥലം, കാലം, സന്ദൎഭം മുതലായവയ്ക്ക് അനുഗുണമായിരിക്കണം. വിഗുണമായാൽ ഫലവും വിരുദ്ധമായിരിക്കും. പ്രകൃതത്തിലെ "അച്ചിക്കു ദാസ്യപ്രവൃത്തി" എന്ന വാക്യം ഗന്ധമാദനപൎവ്വതത്തിൽ വേട്ടയാടുന്ന ഒരു കാട്ടാളൻ കാട്ടാളരാജാവിനെപ്പററി തൻെറ കൂട്ടുകാരോടു പറയുന്നതാകയാൽ വക്തൃൗചിത്യമോ വാച്യൗചിത്യമോ ഇല്ലാത്തതുകൊണ്ട് കേട്ടമാത്രയ്ക്കു സഹൃദയന്മാരെ ചിരിപ്പിക്കുകയല്ല, നെററി ചുളിപ്പിക്കുകയാണ് ചെയ്യുക. നേരെമറിച്ച് ഈ വാക്യംതന്നെ തിരുവനന്തപുരം രാജാവിൻേറയോ മററൊ ഭടന്മാരായ നായന്മാരെക്കൊണ്ട് പറയിച്ചിരുന്നുവെങ്കിൽ

ശരിയായി ഫലിതമാകുമായിരുന്നു. പക്ഷേ, നമ്പ്യാർ തന്റെ ശ്രോതാക്കളേയോ കാണികളേയോ സംബന്ധിച്ചല്ലാതെ മറെറാരുവിധത്തിലുമുള്ള ഔചിത്യത്തിൽ ശ്രദ്ധ പതിപ്പിച്ചിട്ടില്ല. അങ്ങനെ ചെയ്തിരുന്നുവെങ്കിൽ സാഹിത്യത്തിൽ തുള്ളലിന്നു എത്രയോ ഉയൎന്ന സ്ഥാനം ഇന്നു ലഭിക്കുമായിരുന്നെങ്കിലും അദ്ദേഹത്തിന്റെ അന്നത്തെ ഉദ്ദേശം തീരെ വിഫലമായി പരിണമിക്കുമായിരുന്നു. നമ്പ്യാരുടെ ശ്രോതാക്കൾ പാമരന്മാരായ ഭടന്മാരും മററുചില വിലാസപ്രിയന്മാരും വിഷയലമ്പടന്മാരായ പ്രഭുക്കന്മാരും ആയിരുന്നുവെന്ന് മുമ്പുതന്നെ പറഞ്ഞിട്ടുണ്ടല്ലൊ. നമ്പ്യാർതന്നെ,

ചിരിക്കുന്ന കഥകേട്ടാൽ ഇരിക്കുമായതല്ലെങ്കിൽ
തിരിക്കുമങ്ങിനെ ഭാവിച്ചിരിക്കുന്ന ഭടന്മാരെ
ചിരിക്കാതെ രസിപ്പിപ്പാനൊരിക്കലുമെളുതല്ലെ
ന്നിരിക്കുന്നെങ്കിലമ്മാത്രമുരയ്ക്കാമെന്നതേ വേണ്ടൂ.

എന്നിങ്ങനെ തന്റെ സഭ്യന്മാരായ ഭടന്മാരേപ്പററിയും

കലികാലങ്ങളിലുള്ള കാണികൾക്കു കഥ കേട്ടാൽ
ഫലിതമുള്ളതേ നല്ലൂ പലൎക്കുമങ്ങിനെതന്നെ
വലിപ്പമുള്ളവൎക്കും നൽവയസ്സുചെന്നവൎക്കുംനൽ-
കുലത്തിലുള്ളവർകൾക്കും നാരിമാൎക്കും ശിശുക്കൾക്കും
ചിരിപ്പാൻസംഗതിയുള്ള കവികൾ ചൊല്ലിയെ-
ങ്കിൽകേ-
ട്ടിരിപ്പാനാഗ്രഹമുണ്ടാമെന്നിയെ സൽക്കഥകേട്ടാൽ
ചിരിപ്പാനെന്തൊരു മാർഗ്ഗമെന്നു നോക്കുന്നുവരേറും.

(ഹനുമദുൽപത്തി)

എന്നിങ്ങനെ മററുള്ളവരെപ്പററിയും പറഞ്ഞിരിക്കുന്നതു നോക്കുക.

ഈ വകക്കാൎക്കുണ്ടോ ഔചിത്യാനൗചിത്യവിവേകം. എന്തിന്, ചമ്പൂകാരന്മാരുടെ കാലത്തുതന്നെ ഗതാനുഗതികന്യായേന പലരുടേയും മനോഗതി ഈ വിധത്തിൽ ദുഷിച്ചുതുടങ്ങിയതായി കാണുന്നുണ്ടു്. കുഞ്ചൻനമ്പ്യാരുടെ കാലമായപ്പോഴേയ്ക്കും അതു് എത്രയോ ദൃഢമൂലവും ഭൂരിപക്ഷവിഷയവുമായി പരിണമിച്ചിരിക്കണം. ഗണപതിയെ ജനിപ്പിച്ചു് ഇഷ്ടസിദ്ധിക്കായി പ്രാൎത്ഥിക്കുന്ന പതിവുകൂടി ആവക മനോഗതിയുടെ ഒരു അംശമായിരിക്കാം. എന്നാൽ താദൃശമനോഗതിയിൽ വൈമുഖ്യമുള്ളവർ അന്നും ദുർല്ലഭം ചിലരുണ്ടായിരുന്നുവെന്നും അവരുടെ ആക്ഷേപങ്ങൾക്കു് നമ്മുടെ നമ്പ്യാർ ഭൂരിപക്ഷരുചിയെ ആശ്രയിച്ചു വിലവെച്ചുകൊടുത്തിട്ടില്ലെന്നും തുള്ളലുകളിൽനിന്നു നമുക്കു ഗ്രഹിക്കാവുന്നതാണു്. നോക്കുക:—

കുറവുംകുററവുംനോക്കിപ്പറവാനുണ്ടൊരുകൂട്ടം
ഉറുകണ്ണും മിഴിച്ചങ്ങു മറുഭാഗേവസിക്കുന്നു.
മറിയും മായയുമെല്ലാം മറച്ചുവച്ചുകൊണ്ടെല്ലാ-
മറിവുള്ള ജനമെന്നും പുറമേ ഭാവവുംകാട്ടി
തറമേലേറിനിന്നോററം നിറമേറും സഭാതന്നിൽ
ഇറങ്ങി സൽകഥാ ചൊല്ലിത്തുടങ്ങും പൂരുഷൻതന്റെ
കുറവററഗുണം കണ്ടുനിറഞ്ഞുള്ളിലസൂയകൊ-
ണ്ടുറഞ്ഞു ചാടിയോരോന്നു പറഞ്ഞുഭത്സനംചെയ്യും
കുറഞ്ഞൊരുവിശേഷത്തെയറിഞ്ഞുള്ള ജനം കുററം
പറഞ്ഞെങ്കിലതുകൊണ്ടു തരിമ്പും സങ്കടമില്ല
അറിയാത്ത മഹാമൂഢൻ തെറിവാക്കുപറയുമ്പോൾ
എറിഞ്ഞുകാലൊടിക്കാമെന്നറിഞ്ഞുകൊൾവി-
നെല്ലാരും.

എന്നാൽ 'എറിഞ്ഞുകാലൊടിക്കണമെന്നു പറഞ്ഞിരിക്കു

ന്നതു് തന്നോളം അറിവില്ലാത്തവർ, വല്ലവരുടേയും വാക്കു കേട്ടിട്ടോ സ്വയമായോ വല്ലതും ആക്ഷേപിക്കുന്നതിനെപ്പററിയാണു്. അറിവുള്ളവരുടെ ആക്ഷേപത്തിന്നു സമാധാനം "കലികാലങ്ങളിലുള്ള കാണികൾക്കു കഥ കേട്ടാൽ" ഇത്യാദിയാകുന്നു. ഏതായാലും ഈ സ്ഥിതിക്കു നമ്പ്യാരെന്തുചെയ്യും? ഭൂരിപക്ഷം ശ്രോതാക്കളുടെ രുചിയെ അനുസരിച്ചു താൻ മറെറാരൗചിത്യത്തിലും ശ്രദ്ധിപ്പാതിരിപ്പാൻ നിർബന്ധിതനായി. തന്മൂലമാണു് "കുട്ടക്കംകോപമോടെന്നെത്തുടക്കം നേരമേപോഞ്ഞു്" ഇത്യാദി പറയിപ്പിച്ചുകൊണ്ടു്, ഭീമനെ വിടുവായനായ ഒരു വകപ്രഭുവാക്കിയിരിക്കുന്നതു്. കാട്ടാളനേയും കൂട്ടരേയും വേട്ടയ്ക്കുവിട്ട പല അസംബന്ധങ്ങളേയും പറയിച്ചിരിക്കുന്നതും യക്ഷകിങ്കരന്മാരായ രാക്ഷസന്മാൎക്കു് അമ്പലപ്പുഴ കൊട്ടാരത്തിലും അമ്മച്ചിവീട്ടിലും മററും വിടുപണിയെടുത്തുപജീവനം കഴിക്കുന്ന കൂട്ടരുടെ പ്രകൃതിയും വികൃതിയും കല്പിച്ചുകൊടുത്തിരിക്കുന്നതും മററും. എന്നാൽ ഈ വകയൊക്കെയും വക്തൃവാച്യസ്ഥലകാലസന്ദൎഭാദ്യൌചിത്യം നോക്കി പ്രയോഗിച്ചിരുന്നെങ്കിൽ സാഹിത്യദൃഷ്ട്യാ തുള്ളലിന്നു വളരെമെച്ചം കിട്ടുമായിരുന്നു. നമ്പ്യാർ ചില ദിക്കിൽ അപ്രകാരം പ്രവൎത്തിച്ചിട്ടുമുണ്ടു്. നോക്കുക. "പാഞ്ചാലി എന്നൊരു പെണ്ണിനെക്കണ്ടിട്ടു" എന്നുതുടങ്ങുന്ന ഹനുമാന്റെ അധിക്ഷേപം പ്രാകൃതരീതിയിലായിട്ടുണ്ടെങ്കിലും അതു് ഗന്ധമാദനപൎവ്വതത്തിലെ ഒരു കിഴവക്കുരങ്ങച്ചാരുടെ നിലയിലാകയാൽ എത്രയും ഉചിതമായിട്ടാണു് പരിണമിച്ചിരിക്കുന്നതു്. വിശേഷിച്ചു് ഈ വക സ്ഥലങ്ങളിലാണു് നമ്പ്യാരുടെ കവിതയ്ക്കു പ്രത്യേകം ശക്തിയും ചൈതന്യവും പ്രകാശിച്ചുകാണുന്നതു്.

നാലുജാതിക്കും നിരക്കാത്ത വസ്തുവീ
വാലുള്ള വാനരന്മാക്കുചിതംവരാ

ഇതിലെ 'വാലുള്ള' എന്ന വിശേഷണം നേരമ്പോക്കിന്ന പ്രയോഗിച്ചതാണെങ്കിലും ഭീമനുംമററും വാലില്ലാത്ത കുരങ്ങന്മാർ ആണെന്നും വശേഷിച്ചു വാലില്ലാത്ത ഭീമാദികളിലും വകതിരിവുള്ളവർ വാലുള്ള തൻെറ കൂട്ടരാണെന്നും മററുമുള്ള അർത്ഥവിശേഷങ്ങൾക്ക് വ്യംജകമായിട്ടാണ് സ്ഥിതിചെയ്യുന്നതു്. ഏതായാലും ഈവക വിചാരം ഇതിലുമധികം ദീർഘിപ്പിക്കുന്നില്ല.

നമ്പ്യാക്കുള്ള മറെറാരു ഗുണം അവസരത്തിന്ന ഉപകരിക്കുമാറുള്ള ലോകോക്തികളെ ലോഭംകൂടാതെ നമുക്കു സമപ്പിക്കുകയാണ്. പ്രസ്തുത തുള്ളലിൽതന്നെ:

ആദരാലെങ്കിലും കോരിവിളമ്പിയാൽ
സ്വാദില്ലയെന്നു വരുമിഹനിണ്ണയം"
"പഞ്ചസാരപ്പൊടിയേററം ചെലുത്തിയാൽ
നെഞ്ചകത്തുള്ള രുചിയും കുറഞ്ഞുപോം"
"ചൊല്ലുന്ന കേൾക്കമിപ്പാമ്പെന്നുറച്ചിട്ടു
പല്ലുതൊട്ടെണ്ണുവാനിച്ഛതുടങ്ങൊലാ"
"നെല്ലുംപണങ്ങളുമുണ്ടെന്നുവച്ചിട്ടു
കല്ലിലും മുള്ളിലും തൂകിത്തുടങ്ങൊലാ"
"വീട്ടിലുണ്ടെങ്കിൽ വിരുന്നുചോറുംകിട്ടും"
"പച്ചമാംസംതിന്നുതന്നെ വളന്നവൻ
മെച്ചമേറും പുളിശ്ശേരികൊതിക്കുമോ?"

ഇത്യാദി പലതും കാണുന്നുണ്ടു്.

തുള്ളൽ, സാമാന്യമായി ഓട്ടൻ, ശീതങ്കൻ, പറയൻ എന്നു മൂന്നു തരത്തിലാണ്. ഈ വകഭേദങ്ങൾക്കു കാര

ണം വേഷസമ്പ്രദായത്തിലും വൃത്തരീതിയിലുമുള്ള സ്വല്പ വൈലക്ഷണ്യം മാത്രമാകുന്നു. അതിൽ കല്യാണസൗഗന്ധികം ശീതങ്കനെന്ന ഭേദത്തിലാണ് ഉൾപ്പെടുന്നത്. ഓട്ടനിലെ വൃത്തങ്ങൾ അധികവും ദ്രുതഗതിയുള്ളതായിരിക്കും. ശീതങ്കനിലേത് പതിഞ്ഞമട്ടിലാണ്. അതിലും കുറച്ചുകൂടി പതിഞ്ഞനില പറയനുണ്ടാവും. എന്നാൽ ഒന്നിലെ വൃത്തം മറ്റൊന്നിൽ വന്നുകൂടെന്നില്ല. എങ്കിലും ആധിക്യം മുൻപറഞ്ഞതരത്തിലുള്ളവയ്ക്കായിരിക്കും. സംസ്കൃതത്തിലെ മല്ലികാവൃത്തം അതേരീതിയിലും മാത്ര പ്രധാനമാക്കിയും പറയനിൽ പ്രയോഗിക്കയാണു പതിവ്.

പ്രസ്തുത തുള്ളലിൽ വൃത്തമഞ്ജരിയെ അനുസരിച്ചു നോക്കുന്നതായാൽ 1. വക്ത്രം, 2. കൃശമദ്ധ്യത, 3. കാകളി, 4. പര്യസ്തകാഞ്ചി, 5. കേക, 6. അജഗരഗമനം, എന്നിവയാണ് പ്രയോഗിച്ചിരിക്കുന്നത്. യഥാക്രമം അവയ്ക്കുള്ള ലക്ഷണങ്ങൾ താഴെ ചേർക്കുന്നു.

1 "ആദ്യക്ഷരം കഴിഞ്ഞിട്ടു നസകാരങ്ങൾകൂടാതെ
നാലിൽ ശേഷം യകാരത്തെച്ചെയ്താൽവക്ത്ര-
മനുഷ്ടുപ്പിൽ"

2 അടിയൊന്നിലെഴുത്തേഴു നാലിലോഅഞ്ചിലോലഘു
മററുള്ളതെല്ലാം ഗുരുവാം കൃശമദ്ധ്യാഖ്യമാമിതു"

3 "മാത്രയഞ്ചക്ഷരം മൂന്നിൽ വരുന്നോരു ഗണങ്ങളെ
എട്ടുചേർത്തുള്ളീരടിക്കുചൊല്ലാം കാകളിയെന്നുപേർ"

4 കാകളിക്കാദ്യപാദാദൗ രണ്ടോമൂന്നോഗണങ്ങളെ
അയ്യഞ്ചു ലഘുവാക്കീടിൽ ഉളവാം കളകാഞ്ചികേൾ"

5 "മൂന്നുംരണ്ടും രണ്ടുംമൂന്നും രണ്ടുംരണ്ടെന്നെഴുത്തുകൾ
ഗുരുവൊന്നെങ്കിലുംവേണം മാറാതോരോഗണത്തിലും

പതിനാലിനാറുഗണം പാദംരണ്ടിലുമൊന്നുപോൽ
നടുക്കു യതിപാദാദി പ്പൊരുത്തമിവകേകയാം"

6 "ലഘുപ്രായം ചതുർമ്മാത്ര ഗണമാറൊരു ദീർഘവും
ചേർന്നുവന്നാലജഗരഗമനാഭിധസംജ്ഞമാം"

ക്രമേണ ഉദാഹരണങ്ങൾ,

1 കുലഗിരിസമനായ കുലയാനത്തലവന്റെ
2 കായാമ്പൂമലക്കുള്ളിലായാസം വരുത്തുന്ന
3 വാനോർനദീപുഷ്കര വാണരുളീടുന്ന
4 കല്ലോലജാലം കളിക്കുന്നകണ്ടു
കമലമണിനിറമുടയ കമലമതുകണ്ടു
5 പാരാതെ കപിശ്രേഷ്ഠന്മാരോടുമൊരുമിച്ചു
6 കുംഭികളുടെ കുംഭതടങ്ങളിലമ്പുകളമ്പതുലക്ഷം

എന്നാൽ ഈ വകവൃത്തങ്ങൾതന്നെ ചില വൈലക്ഷണ്യ ത്തോടുകൂടിയും പ്രയോഗിച്ചുകാണുന്നുണ്ടു്. എന്നു മാത്രമല്ല വൃത്തമഞ്ജരിയിൽ നിർദ്ദേശിക്കാത്ത ചില വൃത്തങ്ങളും പ്രയോഗിച്ചിട്ടുമുണ്ടു്.

"ഇടിരവമിടിയും പടിപടപടവെടിയും
അടവിയിലിടതിങ്ങിന കിടുകിടനടയും."

തരംഗിണിയിൽ യതിക്കുശേഷം രണ്ടു ലഘുക്കളെ അധികം ചേർത്തിരിക്കുന്ന വൃത്തവിശേഷമാകുന്നു ഇതു്.

വലയും കെട്ടിപ്പാക്കുന്നോവന്റെ തലയുംകൊണ്ടതിവേഗം
മലയുടെ ഗുഹയിൽ പുക്കിതുപെൺപുലിയാൺപുലി-
ദേ ാട്ടം.

ഇതിലെ മൂന്നടിയിൽ അജഗരഗമനവൃത്തത്തിലേയ്ക്കു് ഒരു ഗുരു അധികമായിരിക്കുന്നു.

"ഉദ്ധതമതി നരപതിതന്നുടെ വാക്കുകൾകേട്ടു
ബുദ്ധിയിലതി കനിവുകലൎന്നു കുതുകമിയന്നു ഹനുമാൻ"

ഇതിൽ ആദ്യത്തെ അടിയിൽ അജഗരഗമനത്തിലേയ്ക്കു് ഒരു ഗണം കുറയും.

"തരുക്കളിൽ മൃഗക്കൂട്ടങ്ങടെ പലതരമേട്ടങ്ങളുമവരുടെ-
ചാട്ടങ്ങളു
മൊരുവകകേട്ടാൽ പൊറുക്കരുതൊരുവകക്കൂട്ടങ്ങടെ പല-
വിളയാട്ടം"

"ഉലകുകളെട്ടും പടുതരമിഹ ഞെട്ടും പടിപടഹമിരുട്ടും"

ഈ വകയൊക്കെയും വൃത്തമഞ്ജരിയിൽ കാണാത്ത വിലക്ഷണവൃത്തങ്ങളാണു്. ഈ **വക വൃത്തങ്ങൾ** തുള്ളലുകളിലുംമററും കുറെ ധാരാളമുള്ളതുകൊണ്ടു് അവയ്ക്കു നാമനിൎദ്ദേശമോ ലക്ഷണമോ ചെയ്വാൻ തുനിയുന്നില്ല.

കഥാനായകനായ ഭീമൻ ധീരോദ്ധതനാണെങ്കിലും പ്രസ്തുതതുള്ളലിലെ പ്രധാന രസം ഉത്സാഹസ്ഥായിഭാവകമായ വീരമാകുന്നു. വിസ്മയം, ഹാസ്യം മുതലായവ അതിന്നു അംഗങ്ങളാണു്. ആകപ്പാടെ കല്യാണസൗഗന്ധികം നമ്പ്യാരുടെ തുള്ളലുകളിൽ ജന്മംകൊണ്ടെന്നപോലെ നന്മകൊണ്ടും പ്രാധാന്യം വഹിക്കുന്നുണ്ടെന്നാണു് എന്റെ അഭിപ്രായം.

Madras.
19-8-'32

P. KRISHNAN NAIR,
University Lecturer In Malayalam.

കല്യാണസൗഗന്ധികം.

ശീതങ്കൻതുള്ളൽ.

കുലഗിരിസമനായ കുലയാനത്തലവന്റെ
കുലമെല്ലാമൊരുമ്പാടെ കുലചെയ്തോരുമാകാന്തൻ
കുലുങ്ങാതെകരിവേഷം കലന്നാശുവിരവോടെ
മലമകൾപിടിയായി മലമൂട്ടിൽ കളിക്കുമ്പോൾ
മലർബാണംതറച്ചാശു മലതന്റെ തടംതന്നിൽ
മലനാരിയെഴുന്നള്ളി പലനേരംരമിക്കുമ്പോൾ
ഉലകിന്റെ ശുഭകർമ്മഫലമാശു വരുത്തുവാൻ
അലസാതെ പിറന്നാശു ബാലനായിട്ടിരിക്കുന്ന
പരദൈവം ഗണനാഥൻ, കലവിയോടടിയന്റെ

കുലഗിരിസമം: കുലപർവ്വതതുല്യം. "മഹേന്ദ്രോമലയസ്സഹ്യശ്ശുക്തിമാനൃക്ഷപർവ്വതഃ വിന്ധ്യശ്ച പരിയാത്രശ്ച സപ്തൈതേ കുലപർവ്വതാഃ" കുലയാനത്തലവൻ: ശ്രേഷ്ഠഗജങ്ങളിൽ മുമ്പൻ (ഗജാസുരൻ) ഒരുമ്പാടെ: ഒരുക്കത്തോടുകൂടിത്തന്നെ. കുലചെയ്തു-- കൊലചെയ്തു, വധിച്ചു. ഉമാകാന്തൻ: പാർവ്വതിവല്ലഭൻ, ശിവൻ. കരിവേഷം: ഗജരൂപം. 'ആശു, 'വിരവോടെ എന്നീ രണ്ടു പദങ്ങളും 'വേഗത്തിൽ എന്ന ഒരേ അർത്ഥത്തിലുള്ളതാണെങ്കിലും ശിവന്റേയും പാർവ്വതിയുടേയും വേഷധാരണത്തിൽ പ്രത്യേകം അന്വയിപ്പിച്ചു സമാധാനിക്കാമെന്നുതോന്നുന്നു. മലമകൾ: പാർവ്വതി. പിടി: പെണ്ണാന. മലമൂട്: താഴ്വര. മലർബാണം: പുഷ്പബാണം. മലതന്റെതടം: മലഞ്ചെരുവ്, മലയിടുക്ക്. മലനാരി: മലപ്പെൺ, പാർവ്വതി. പലനേരം: പലകാലം. ഉലക്: ലോകം, ജനം. ശുഭകർമ്മം: സൽക്കർമ്മം. അലസാതെ: അലസിപ്പോകാതെ, പിഴക്കാതെ. പരദൈവം: ഉൽകൃഷ്ടദൈവം ഗണനാഥൻ: ഗണപതി. കലവി: ലീല, സന്തോഷം. അടിയൻ: ഞാൻ എന്നർത്ഥത്തിലുള്ള ആചാരവാക്ക്, അടിയിലുള്ളവൻ(അടിമ--ദാസൻ) എന്നക്ഷരാർത്ഥം.

കലുഷാത്തെക്കളഞ്ഞാശു പലനേരം തുണയ്ക്കേണം.
കലയേഹം നമസ്കാരം കലയേഹം നമസ്കാരം.
കളവാണി സരസ്വതി തെളിവോടേമനക്കാമ്പിൽ
വിളയാടിക്കളിക്കേണം കളങ്കങ്ങളകറ്റേണം.
കളികൾക്കുള്ളൊരുവിഘ്നംകളഞ്ഞെന്നെത്തുണയ്ക്കേണം.
ഹരിഹരസുതനയ്യൻ തിരുവടി അടിയന്റെ
മനതാരിൽപരിഭവമകലുവാൻ തുണയ്ക്കേണം.

വാനോർനദീപുരേ വാണരുളീടുന്ന
ദീനാനുകമ്പിയാം കൃഷ്ണൻതിരുവടി
ദീനംകളഞ്ഞെന്നെ രക്ഷിച്ചുകൊള്ളുന്ന-
മാനന്ദമുള്ളിൽവളരെവളർത്തണം.
ചെമ്പകനാട്ടിന്നലങ്കാരഭൂതനാം
തമ്പുരാൻ "ദേവനാരായണ"സ്വാമിയും
കമ്പംകളഞ്ഞെന്നെ രക്ഷിച്ചുകൊള്ളണം
കുമ്പിടുന്നേനിന്നു നിൻപദാംഭോരുഹം.
നന്ദികാരണ്യമാം മന്ദിരേവാഴുന്ന

കലുഷം: പാപം. പലനേരം: പലപ്രാവശ്യം. കലയേ അഹം നമസ്കാരം: ഞാൻനമസ്കരിക്കുന്നു കളവാണി: മധുരമൊഴി (ബഹുവ്രീഹിസമാസം) ഹരിഹരസുതൻ: വിഷ്ണുവിന്റെയും ശിവന്റെയും പുത്രൻ, അയ്യപ്പൻ. (അസുരന്മാർ അപഹരിച്ച അമൃതം വീണ്ടുകൊണ്ടുവരുവാൻ മോഹിനീരൂപം ധരിച്ച വിഷ്ണുവിൽ ശിവനുണ്ടായ പുത്രനാണു അയ്യപ്പനെന്നു 'അയ്യപ്പൻപാട്ടിൽ പറയുന്നു. പുരാണവും അനുകൂലിക്കുന്നുണ്ട്. ഭാഗവതം അഷ്ടമസ്കന്ധത്തിലെ പാലാഴിമഥനം കഥ നോക്കുക) അയ്യൻതിരുവടി: പൂജ്യനായ അയ്യപ്പൻ. പരിഭവം: ദുഃഖം വാനോർനദീപുരേ: അമ്പലപ്പുഴയിൽ. ദീനാനുകമ്പി: ഖിന്നന്മാരിൽ ദയയുള്ളവൻ. ദീനം: ദൈന്യം. (ധർമ്മിവാചകമായ പ്രസ്തുതപദം ധർമ്മപരമായിപ്രയോഗിക്കയും ഭാഷയിൽ രോഗമെന്ന അർത്ഥത്തിൽ രൂഢമാവുകയും ചെയ്തിരിക്കുന്നു) ചെമ്പകനാട്: ചെമ്പകശ്ശേരിരാജ്യം അലങ്കാരഭൂതൻ; ഭൂഷണമായവൻ. കമ്പം; ഭയം. നന്ദികാരണ്യമാംമന്ദിരേ: നന്ദിക്കാട്ടുവീട്ടിൽ.

മന്ദാരദാരുവാം "ബാലരവി"യുടെ
നന്ദിവരുത്തുന്ന കണ്ടകരികാവി-
ലിന്ദുചൂഡപ്രിയേ! വന്ദേഭഗവതി
മന്ദേതരം മമ മന്ദതതീർത്തുടൻ
വന്നിസ്സഭതന്നിലൊന്നുവിലസണം.
"കിള്ളിക്കുറിശ്ശി"യെന്നുള്ള പുരംതന്നി-
ലുള്ള പരദൈവമുള്ളത്തിൽവന്നുടൻ
കള്ളങ്ങളാകവേ തള്ളിപ്പുറംനീക്കി
വെള്ളത്തിരപോലെ തള്ളിപ്പുരകുന്ന
വള്ളീസരസ്വതി വള്ളിദീർഘങ്ങളും
പുള്ളിവിസർഗ്ഗമെന്നുള്ള വകകളുംക്കൊ-
രെള്ളോളമിങ്ങൊരു കള്ളം വരാതക-
ണ്ടുള്ള മട്ടെന്നുടെയുള്ളിലുദിക്കുവാൻ
തുള്ളൽക്കളങ്ങളിൽപള്ളികൊള്ളേണമെ-
ന്നുള്ളിൽസദാതിരുവുള്ളം ഭവിക്കണേ.

മന്ദാരദാരു; കല്പകവൃക്ഷം, ആശിച്ചതെല്ലാം കൊടുക്കുന്ന തെന്നു താല്പര്യം ബാലരവി; ഉണ്ണിരവി(ക്കുറുപ്പ്.) നന്ദി = സന്തോഷം. ഇന്ദുചൂഡപ്രിയ=ശിവന്റെ ഇഷ്ടയായയവൾ. വന്ദേ=വന്ദിക്കുന്നു. മന്ദേതരം=വേഗം. മമ=എന്റെ. മന്ദത=മൌഢ്യം. പരദൈവം=പരദൈവമ. (പ്രസ്തുത പ്രയോഗം സംബോധനാരൂപമായി ഗ്രഹിച്ചാലെ അന്വയം സുവചമാവു.) കള്ളം=അജ്ഞാനം. വെള്ളത്തിര=വെള്ളത്തിലെ തിര. 'വള്ളി'' എന്ന പദം 'മനോഹര'മെന്നൊ മറ്റൊ ഉള്ള അർത്ഥത്തിൽ ലാക്ഷണികമായി പ്രയോഗിച്ചിരിക്കുകയാണെന്നു തോന്നുന്നു. സുബ്രഹ്മണ്യ ഭാര്യയായ വള്ളിക്ക് ഇവിടെ പ്രസക്തി കാണുന്നില്ല. സരസ്വതി=വാക്ക്, പദാവലി. വള്ളി ഇകാരം 'ി' എന്ന ചിഹ്നംകൊണ്ടു് കുറിക്കുന്ന സ്വരം ദീർഘം=ആകാരാദി ദീർഘസ്വരം. പുള്ളി-എകാരം 'െ' എന്ന ചിഹ്നംകൊണ്ടു കുറിക്കുന്ന സ്വരം. വിസർഗ്ഗം=വിസർജ്ജനീയം. (ഃ) എന്ന ചിഹ്നംകൊണ്ടു കുറിക്കുന്ന ഉച്ചാരണവിശേഷം. കള്ളം വരാതെ=ഹാനിക്കുടാതെ. പള്ളികൊള്ളണം=വിശ്രമിക്കണം. തിരുവുള്ളം ഭവിക്കണേ=ദയവുണ്ടാവണേ.

ഭാഷയായിട്ടു ചമയ്ക്കുന്ന വാക്കുകൾ
ദോഷമകന്നു വരുത്തുവാൻ ദുർഘടം,
ശേഷമുള്ളാളുകൾ കേട്ടു നമ്മെക്കൊണ്ടു
ദൂഷണം കെട്ടിച്ചമയ്ക്കാനടുക്കയാൽ
ദോഷനായുള്ളോരെനിക്കു കനക്കവേ
ഭൂഷണമെന്നു മനസ്സിലുറയ്ക്കുന്നു.
ഏറത്തുടങ്ങിയാലൊന്നും ഫലംവരാ-
വാറില്ലവാക്കിനിന്നെല്ലാം വരുമിനി-
ക്കൂറുള്ളവർക്കും മുഷിച്ചിൽതുടങ്ങുമി-
പ്പോറത്തമേറെപ്പറഞ്ഞുതുടങ്ങിയാൽ
ആദരാലെങ്കിലുംകോരിവിളമ്പിയാൽ
സ്വാദില്ലയെന്നു വരുമിനി നിർണ്ണയം.
പഞ്ചസാരപ്പൊടിയേററം ചെലുത്തിയാൽ
നെഞ്ചകത്തുള്ള രുചിയും കുറഞ്ഞുപോം!
ചൊല്ലുന്നാകേൾക്കുമിപ്പാമ്പെന്നുറച്ചിട്ടു
പല്ലുതൊട്ടെണ്ണുവാനിച്ഛതുടങ്ങൊലാ.
നല്ലോരുബുദ്ധിമാന്മാരിക്കഥാസാരം
എല്ലാമറിഞ്ഞു നിറഞ്ഞ സഭതന്നി-
ലുല്ലാസമോടേപ്രയോഗിച്ചുകാണുകിൽ
കല്യാണമല്ലോ കവികൾക്കു സന്തതം.
അംഭോജനാളത്തിലുന്നീയതിൻ പൊരു-

ഭാഷ =മലയാളം. അടുക്കിൽ=അടുക്കുന്നതാകിൽ. കനക്കവെ=ഏററവും. ഭൂഷണം-അലങ്കാരം വാറ്=ശക്തി, ഭംഗി. പോറത്തം=വിഡ്ഢിത്തം. കല്ല്യാണം=മംഗളം. സന്തതം=എല്ലായ്പ്പോഴും. 'അംഭോജനാളത്തിൽ' ഇത്യാദിപ്രഹേളികയ്ക്കു, കൃഷ്ണപരമായും, ശിവപരമായും, സുബ്രഹ്മണ്യപരമായും ഹനുമൽപരമായും പലരും പലവിധത്തിൽ ക്ലേശിച്ചു അർത്ഥമുണ്ടാക്കിപ്പറഞ്ഞുകാണുന്നുണ്ടെങ്കിലും അവയിലൊക്കയും അനുപപത്തിയുള്ളതുകൊണ്ടു ഇവിടെ എടുത്തു ചേർക്കുന്നില്ല.

ളൻപതുപത്തുരണ്ടിൽ പെരുക്കീട്ടരു-
പഞ്ചാക്ഷരം തടശാഖാലതാപുഷ്പ-
സഞ്ചയന്തന്നിൽ മറഞ്ഞുനികരുന്ന
സന്താനവേദപ്പൊരുളുകൾ വെച്ചിട്ടു
താമരസാക്ഷൻറെ മെത്തേടെതാഴത്തു
താങ്ങിക്കിടക്കുന്നവനെച്ചുമക്കുന്ന
വൻപൻറെ കൊമ്പൻറെ കൊമ്പൊന്നൊടി-
ച്ചോൻറെ
ജ്യേഷ്ഠനെപ്പേടിച്ചു നാട്ടീന്നുപോയോൻറെ
ചാട്ടിൻറെ കൂട്ടിൻറെ കോട്ടം തിമിപ്പുവ-
ന്നുണ്ണിക്കഴെത്തരുത്തോരു പുരുഷനെ-
ന്നുള്ളം തെളിവോടുവന്നു തുണയ്ക്കണം.

കല്യാണശീലനാം കാർമുകിൽവർണ്ണനെ-
കല്യാത്മഭാവേന വന്ദിച്ചുകൊണ്ടുഞാൻ
കല്യാണസൗഗന്ധികാഖ്യം കഥാഭാഗ-
മുല്ലാസകാരണം ഭാരതസത്തമം;
ചൊല്ലേറുമിക്കഥാലേശം ചുരുക്കിഞാൻ
ചൊൽവാൻ തുടങ്ങുന്നു ദേശികാനുഗ്രഹാൽ.
കൽഹാരപുഷ്പം ഹരിച്ചോരു ഭീമൻറെ
കല്യാണവിക്രമം വർണ്ണിച്ചുചൊല്ലുവാൻ

കല്യ ാണശീലൻ=ശുഭശീലൻ. കാർമുകിൽവർണ്ണൻ=കറുത്ത മേഘത്തിൻറെ നിറംപോലെയുള്ള നിറത്തോടുക്കൂടിയവൻ. കല്യ ാത്മഭാവേന=നിഷ്കളങ്ക സ്വഭാവത്തോടുക്കൂടി. കല്യാണസൌഗന്ധികാഖ്യം=കല്യാണ സൌഗന്ധികമെന്ന പേരോടുക്കൂടിയ ഉല്ലാസകാരണം=ആഹ്ലാദജനകം. ഭാരതസത്തമം=ഭാരതകഥയിൽവെച്ചു നല്ലതു്, ഭാരതത്രവിൽ ഉത്തമമായതു്. ചൊല്ലേറും=പ്രസിദ്ധി കൂടുന്ന. ദേശികാനുഗ്രഹാൽ=ഗുരുവിൻറെ അനുഗ്രഹത്താൽ. കൽഹാരപുഷ്പം-സൌഗന്ധികപുഷ്പം. ഹരിച്ച=ബലാൽകാരേണ കൊണ്ടുവന്ന. കല്യാണവിക്രമം=ശോഭനമായ പരാക്രമം.

തെല്ലുംമതിയാകയില്ലഞാനെങ്കിലും
വല്ലതും കിഞ്ചിൽ കഥിക്കുന്നേതേവരും.
നല്ലവിദ്വാന്മാർ പറഞ്ഞുഫലിപ്പിച്ചു
നല്ലൊരു കീർത്തിലഭിച്ചകഥാമൃതം
കില്ലുകൂടാതെ കഥിപ്പാൻ തുടന്നവൻ
നല്ല ഭോഷച്ചാരതിനില്ല സംശയം,
എന്നുപറഞ്ഞു പരിഹസിക്കുന്നവ-
രൊന്നു ബോധിക്കണമിന്നു മാലോകരെ.
മുന്നം ഭഗീരഥൻ പാരം പണിപ്പെട്ടു
മന്ദാകിനീജലം കൊണ്ടുവന്നാദരാൽ
മന്നിടം തന്നിൽ പരത്തിമഹാരഥൻ
തന്നുടെ മുമ്പിൽ മരിച്ച പിതൃക്കളെ
ഒന്നൊഴിയാതവൻ തൃപ്തിച്ചുതൃപ്തിച്ചു
ധന്യരെ സ്വർഗ്ഗത്തിലാക്കിപോലും നൃപൻ.
അജ്ജലം തന്നിൽ മററുള്ള മഹാജനം
മജ്ജനം ചെയ്യുന്നു, തർപ്പണം ചെയ്യുന്നു,
ഗർജ്ജനം ചെയ്യുന്നപോലെ മഹീതലേ
ദുർജ്ജനം നമ്മെ പരിഹസിച്ചെങ്കിലും
അർജ്ജുനാഗ്രഭവൻ തന്റെ പരാക്രമം

ഞ്ചിൽ=സ്വല്പം. കില്ല്'=സംശയം. മാലോകർ=മഹാജനങ്ങൾ. മന്ദാകി
ജലം=ഗംഗാജലം. മന്നിടം-ഭൂതലം. മഹാരഥൻ=പതിനായിരം വില്ലാളി
ളോടു് ഒററയ്ക്കുപൊരുതുന്നവൻ. അഥവാ, തന്നെയും സാരഥിയേയുംകുതിര
യും രക്ഷിച്ചുകൊണ്ടുയുദ്ധംചെയ്യുന്നവൻ. "ആത്മാനം സാരഥിഞ്ചാശ്വാ
രക്ഷൻ യുദ്ധ്യേതയോനരഃസമഹാരഥസംജ്ഞസ്സ്യാദിത്യാഹുർനീതികോ
ദഃ" തൃപ്തിക്കുക=തർപ്പണം ചെയ്യുക. ധന്യർ=പുണ്യവാന്മാർ. മജ്ജനം
ചയ്ക=മുങ്ങുക. മഹീതലേ=ഭൂമിയിൽ. അർജ്ജുനാഗ്രഭവൻ=അർജ്ജുനന്റെ
ജ്യേഷ്ഠൻ-ഭീമസേനൻ.

വഞ്ജിച്ചു മററൊന്നു വർണ്ണിക്കയല്ല ഞാൻ.
എങ്കിലോ പണ്ടു യുധിഷ്ഠിരൻ ഭീമനും
മങ്കമാർ മൗലിയാം പാഞ്ചാലപുത്രിയും
മാദ്രീസുതന്മാരിവരുമറ്റുള്ള
മദ്രിവനാന്തേ നടക്കും ദശാന്തരേ;
ഗന്ധവാഹത്താൽ സമാഹൃതമായ സൗ-
ഗന്ധികം കണ്ടുടൻ കൌതുകാൽ പാഷതി,
ഗന്ധവാഹാത്മജൻ തന്നോടു ചൊല്ലിനാൾ
ഗന്ധദ്വിപപ്രൌഢമന്ദസഞ്ചാരിണി:—
"കണ്ടാലുമാശ്ചര്യപുഷ്പമെൻവല്ലഭാ
കണ്ടാൽമനോഹരം കാഞ്ചനാഭം ശുഭം.
പണ്ടുഞാനീവർണ്ണമുള്ളൊരുവസ്തുവെ-
ക്കണ്ടറിയുന്നീലകാന്താ! ധരിക്കെടോ.
തണ്ടാർമധുരസം തെണ്ടിപ്പറക്കുന്ന
വണ്ടുകളെല്ലാം മുരണ്ടുകുതൂഹലം
പൂണ്ടുവനങ്ങളിൽ പണ്ടുള്ള പുഷ്പങ്ങൾ
കൊണ്ടുള്ളനുഭവം തെണ്ടുന്നതല്ലെന്നു

വഞ്ജിച്ച്- ത്യജിച്ച്. യുധിഷ്ഠിരൻ=ധർമ്മപുത്രൻ. മങ്കമാർമൌലി=തരുണിമാക്കു ശിരോഭൂഷണം. പാഞ്ചാലപുത്രി=പാഞ്ചാലി. മാദ്രീസുതന്മാർ=മാദ്രിയുടെ പുത്രന്മാർ, നകുലസഹദേവന്മാർ. അദ്രിവനാന്തേ=മലകാടുകളിൽ, മലഞ്ചെരിവുകളിലും കാട്ടുപ്രദേശങ്ങളിലും. ദശാന്തരേ=കാലത്തിൽ ഗന്ധവാഹത്താൽ=വായുവാൽ. സമാഹൃതം;കൊണ്ടുവരപ്പെട്ട. പാഷതി-പാഞ്ചാലി. ഗന്ധവാഹാത്മജൻ;വായുവിൻെറ പുത്രൻ, ഭീമൻ. ഗന്ധദ്വിപ..രിണി;മദയാനത്തലവനെപ്പോലെ മന്ദമായ്സഞ്ചരിക്കുന്നവൾ. ആശ്ചര്യപുഷ്പം;ആശ്ചര്യകരമായ പുഷ്പം. കാഞ്ചനാഭം;സ്വർണ്ണത്തിൻെറ ശോഭപോലെയുള്ള ശോഭയോടുകൂടിയതു്. തണ്ടാർമധുരസം:താമര പൂക്കളിലെ തേൻരസം. തെണ്ടി;അന്വേഷിച്ച്. കുതൂഹലം;കൌതുകം. അനുഭവം; ഫലം.

കണ്ടുടൻ വൃന്ദവുംകൊണ്ടു പുറപ്പെട്ടു
മണ്ടിവരുന്നതും കണ്ടീലയോഭവാൻ?
കണ്ടിവാർകേശിമാർക്കുണ്ടാം ദുരാഗ്രഹം
കൊണ്ടല്ലഞാനിതു കണ്ടു പറയുന്നു;
രണ്ടു ഭാവം നിനക്കുണ്ടാകവേണ്ടെടോ!
രണ്ടുനാലെങ്കിലും കൊണ്ടുവന്നീടണം
ഉണ്ടു കനിവെങ്കിൽ വേണ്ടുവോളം മതി;
കണ്ടിതംക്രൂടാതെ മണ്ടിഗ്ഗമിച്ചിതു
കൊണ്ടുവരാൻ നിനക്കുണ്ടുപരാക്രമം.
കണ്ടശൈലങ്ങളും കണ്ട വൃക്ഷങ്ങളും
കണ്ടകക്കൂട്ടവും കണ്ടാലതുഗദ
കൊണ്ടു തകത്തുതിമത്തു ഗമിപ്പതിൽ
വേണ്ടും ബലം നിനക്കുണ്ടെന്നു നിർണ്ണയം.
പണ്ടെടോ നിൻകരംകൊണ്ടു ഹിഡിംബന്റെ
കണ്ഠംപിടിച്ചാശു കണ്ടിച്ചെറിഞ്ഞതും,
ശുണ്ഠിച്ചു വന്നൊരു കിമ്മീരനെബ്ഭവാ-
നണ്ടിച്ചുവെന്നല്ല രണ്ടായ്പിളന്നതും,
കുണ്ഠതമെന്യേ ബകനെ വധിച്ചതും
കണ്ടുകേട്ടുള്ളിലുറപ്പുണ്ടെനിക്കെടോ!
ഉത്തരാശാമുഖം തന്നിൽനിന്നൊത്രയും
ഉത്തമമായോരു സൌരഭ്യമിങ്ങനെ
സത്വരം വന്നതു സൂക്ഷിച്ചറികകേൾ
സത്വവാനല്ലോ സമീരസൂനോ! ഭവാൻ;

വൃന്ദം;കൂട്ടം. കണ്ടിവാർകേശി;പായൽപോലെ മനോഹരമായ തലമുടിയോടുകൂടിയവൾ. കണ്ടകം;മുള്ള്. തകത്തുതിമത്ത്;പൊടിച്ചു നിരപ്പാക്കി. കണ്ഠം;കഴുത്ത്. ശുണ്ഠിച്ചു;കോപിച്ചു. കുണ്ഠതം;ദീനത. ഉത്തരാശാമുഖം;വടക്കേദിഗ്ഭാഗം. സത്വവാൻ;ശക്തൻ. സമീരസൂനോ: ഹേ വായുപുത്ര.

ഇത്തരം പുഷ്പങ്ങളെങ്ങാനുമുണ്ടെന്നു
ചിത്തരംഗത്തിലെനിക്കുണ്ടു നിശ്ചയം,
തത്ര ചെന്നാശു ഹരിക്ക ഭവാനെങ്കി-
ലത്ര നിന്നാശു ഗമിച്ചാലുമാദരാൽ;
എത്രയും മോഹം നമുക്കുണ്ടതിന്നു നീ
പാത്രമെന്നുള്ളതും സന്ദേഹമില്ലെടോ!

പെണ്ണിന്റെ ചൊൽകേട്ടു ചാടിപ്പുറപ്പെട്ടു
പെണ്ണൻ മഹാഭോഷനല്ലോ മഹാജളൻ
ഖണ്ഡിച്ചുരപ്പാൻ വശതയില്ലായ്കയാൽ
ദണ്ഡിക്കുമാറായിവന്നു വൃഥാഫലം.

ഇത്യാദി നമ്മെ ദൂഷിക്കും മഹാലോക-
രത്യാഗ്രഹംമൂലമെന്നു ശങ്കിച്ചു നീ
ചിത്തേ വിഷാദിച്ചു നില്ക്കേണ്ട വല്ലഭാ!
പത്ഥ്യമില്ലെങ്കിൽ പറഞ്ഞതുമില്ലഞാൻ.
ധർമ്മാടവീവാസിയാകുന്ന രാഘവൻ
തന്മാനിനീവാക്കു കേട്ടുമോഹിക്കയാൽ
പൊന്മാനിനെപ്പിടിപ്പാനായ് പുറപ്പെട്ടു
തന്മായകൊണ്ടുഴന്നോടി വാഴും വിധൗ
വൈദേഹിയെക്കട്ടുകൊണ്ടുപോയീടിനാൻ
വൈദേശികവ്യാജസന്യാസി രാവണൻ;
വാമാക്ഷിവാക്യം പ്രമാണിക്ക കാരണം

തത്ര:അവിടെ. അത്ര:ഇവിടെ. പാത്രം:യോഗ്യൻ. ഖണ്ഡിച്ചുരപ്പാൻ:മറുത്തുപറയുവാൻ. വശത:സ്വാതന്ത്ര്യം. പത്ഥ്യം: ഇഷ്ടം. ധർമ്മാടവീസി: ധർമ്മാർത്ഥം കാട്ടിൽ വസിക്കുന്നവൻ. തന്മാനിനീവാക്ക്;അവന്റെ സ്ത്രീയുടെ വാക്ക്-സീതാവചനം. മോഹിക്ക;ഭ്രമിക്കുക. തന്മായ:അതിന്റെമായ. വൈദേഹി:വിദേഹരാജാവിന്റെ പുത്രി, സീത. വൈദേശികവ്യാജസന്യാസി;അന്യദേശക്കാരനായ കപടസന്യാസി. വാമാക്ഷി;സുന്ദരി. പ്രമാണിക്ക:പ്രമാണമാക്കുക-അനുസരിച്ചു പ്രവർത്തിക്കുക.

രാമാദികൾക്കുമബദ്ധം പിണഞ്ഞുപോൽ;
എന്നതുകൊണ്ടു പറഞ്ഞിതു വല്ലഭാ!
എന്നുടെ ബുദ്ധ്യാ വിചാരിച്ചുറച്ചതു
നന്നെങ്കിലിങ്ങനെ വേണമെന്നാഗ്രഹം.”

ദ്രുപദനന്ദിനിതന്റെ വചനമിങ്ങനെകേട്ടു
നൃപതി മാരുതിഭീമൻ, ചിരിച്ചുകൊണ്ടുരചെയ്തു;
“ചപലസ്ത്രീകളെപ്പോലെ കഥിക്കുന്നെന്തെടോ ബാലേ!
സഫലം നിന്നുടെ കാര്യം സപദി സംഭവിച്ചീടും,
ശുകവാണീമണേ! നിന്റെ ഹിതമെന്തെങ്കിലും ചെയ്‌വാൻ
സുകരം മാരുതിക്കിന്നു ധരിക്ക നീ മഹാഭാഗേ!
ധരണീ സ്വർഗ്ഗപാതാള പ്രദേശങ്ങൾ മുഴുവൻഞാൻ
തിരഞ്ഞു കാഞ്ചന പുഷ്പം വിരഞ്ഞുകൊണ്ടുപോരുമ്പോൾ
സുരന്മാർ ദാനവന്മാരും നരന്മാർ പന്നഗന്മാരും
ചരന്മാർ ചാരണന്മാരും പരന്മാർ പാർത്ഥിവന്മാരും

കടുക്കും കോപമോടെന്നോടടുക്കും നേരമേ, പാഞ്ഞ-
ങ്ങടുക്കും ഞാൻ ഗദകയ്യിലെടുക്കും സംഗരേ നല്ല
മിടുക്കും വീര്യശൌര്യങ്ങൾ നടിക്കും കശ്മലന്മാക്കി-
ട്ടിടിക്കും കൈകളുകാലുമൊടിക്കും ദേഹമെപ്പേരും
പൊടിക്കും ഭൂമിയിലുള്ള പൊടിക്കും പാത്രമാക്കുംഞാൻ;
ഇടിക്കും മുഷ്ടികൾകൊണ്ടു പിടിക്കും മദ്ദനം ചെയ്യും
മദിക്കും താഡനം ചെയ്യും മുടിക്കും വൈരിവൃന്ദത്തെ

ബുദ്ധ്യാ; ബുദ്ധിയാൽ. ദ്രുപദനന്ദിനി:പാഞ്ചാലി മാരുതി: മാരുതന്റെ (കാറ്റിന്റെ)മകൻ. സപദി;ഉടനെ. ശുകവാണീമണി:കിളിമൊഴിമാരിൽവച്ച് മികച്ചവൾ. സുകരം; എളുപ്പം. വിരഞ്ഞ്; ബദ്ധപ്പെട്ട്. സുരന്മാർ: ദേവന്മാർ. ദാനവന്മാർ; അസുരന്മാർ. പന്നഗന്മാർ: നാഗങ്ങൾ. ചരന്മാർ; ദൂതന്മാർ. ചാരണന്മാർ: ഗന്ധർവ്വന്മാർ. പരന്മാർ; അന്യന്മാർ അഥവാ ശത്രുക്കൾ. പാർത്ഥിവന്മാർ: രാജാക്കന്മാർ. കടുക്കും; അധികമാവും. സംഗരേ; യുദ്ധത്തിൽ. കശ്മലന്മാർ; ദുഷ്ടന്മാർ.

കടിക്കും പാമ്പിനെപ്പോലെ കടക്കും മന്ദിരംതന്നിൽ
കിടക്കും വിത്തവും വാരിക്കൊടുക്കും വിത്തവുമെല്ലാം
അടക്കും സ്ഥാനമാനങ്ങളടക്കമെന്നിയേ വിശ്വ-
മടക്കും ഭീമസേനൻ! ഞാൻ നടക്കുമിങ്ങിനെ ചൊറു
മടക്കം മാരുതിക്കില്ല മടവാർ മൌലികേ ബാലേ!
വടക്കു ദിക്കിനെ നോക്കി നടക്കും പർവ്വതമാശു
കടക്കും നമ്മുടെ മാർഗ്ഗം മുടക്കും വൈരികളെല്ലാം
കടക്കും കാലഗേഹത്തിൽ കിടക്കും കുംഭിപാകത്തിൽ
പൊട്ടക്കെന്നാശു നിങ്ങാശ്യും ലഭിച്ചു പോരുവൻ ഭീമൻ"
ഇത്ഥം പറഞ്ഞു ഗദയും വഹിച്ചുകൊ-
ണ്ടുത്ഥാനവും ചെയ്തു ഗന്ധവാഹാത്മജൻ
ഉത്തരാശാമുഖം നോക്കിപ്പുറപ്പെട്ടു
സത്വരാഹങ്കാരഗംഭീരപൂരുഷൻ
അഗ്രഭാഗേ രണ്ടു പന്തി നിരക്കവേ
അഗ്രഹാരം കണ്ടു കൌതുകം പൂണ്ടുടൻ
നിഗ്രഹാനുഗ്രഹാധികൃതപ്രൌഢരാം
വിപ്രലോകാഗ്രേസരന്മാരെ വന്ദിച്ചു
വിഗ്രഹശക്തനാം വീരൻ വൃകോദരൻ

മടവാർ: തരുണി. കുംഭീപാകം: ഒരുതരം നരകം. പൊട്ടക്കെന്ന്; പെട്ടെന്നു. ഉത്ഥാനവുംചെയ്തു: എഴുന്നേററു. സത്വരാഹങ്കാരഗംഭീരപൂരുഷൻ: വേഗത്തോടും അഹങ്കാരത്തോടും കൂടിയവനും ഗംഭീരനുമായ പുരുഷൻ. അഗ്രഭാഗേ: മുൻഭാഗത്തിൽ. പന്തി: വരി. അഗ്രഹാരം: ബ്രാഹ്മണർ നിവസിക്കുന്ന തെരുവു്, ഗ്രാമം. നിഗ്രഹാനുഗ്രഹാധികൃതപ്രൌഢർ; നിഗ്രഹാനുഗ്രഹങ്ങൾക്കു അധികാരമുള്ള പ്രബലന്മാർ. ശാപവും വരവും നൽകാൻ ശക്തിയുള്ളവർ. വിപ്രലോകാഗ്രേസരന്മാർ: ബ്രാഹ്മണജനങ്ങളിൽ മുമ്പന്മാർ. വിഗ്രഹശക്തൻ: യുദ്ധത്തിൽ സമർത്ഥൻ അഥവാ ദേഹബലമുള്ളവൻ. വൃകോദരൻ; ഭീമസേനൻ.

വ്യഗ്രതാഹീനം നടന്നു തുടങ്ങിനാൻ;
ഉഗ്രമാം കാനനം തന്നിലകംപുക്കു
ദുർഗ്രഹക്രൂരധീരാകാരപൂരുഷൻ
നക്ഷത്രമാർഗ്ഗത്തിലെത്തിക്കിളൎന്നൊരു
വൃക്ഷങ്ങൾ കണ്ടുടൻ വിസ്മയിച്ചീടിനാൻ.
ലക്ഷകോട്യർബ്ബുദം ധൂളീപരാർദ്ധവും
ലക്ഷീകരിക്കയില്ലെണ്ണിത്തുടങ്ങിയാൽ,
താലം തമാലവും നക്തമാലങ്ങളും
സാലം രസാലവും ഹിന്താലജാലവും
അർജ്ജുനകേസരം നീലം പലാശവും
സർജ്ജരംഖർജ്ജൂരകാരസ്കരങ്ങളും
ചൂതപനസവും ചെമ്പികാചെമ്പകം
മാതുലംഗങ്ങളും മാകന്ദവൃന്ദവും
പുന്നാഗനാഗപ്രിയാളദ്രുമങ്ങളും
പുന്നാമ്പകുളങ്ങൾ പൂപ്പാതിരികളും
അശ്വത്ഥജാലം കപിത്ഥദ്രുമങ്ങളും
ശശ്വത്തണലുള്ള പേരാൽ സമൂഹവും
വീട്ടിയും തേക്കും തിലകദ്രുമങ്ങളും
ചോട്ടിൽ പതിക്കും ചുഴലിവൃക്ഷങ്ങളും
അത്തിയുമിത്തിയും പിന്നെപ്പുരത്തിയും
പൂത്തിലഞ്ഞീകൃതമാലജാലങ്ങളും

വ്യഗ്രതാഹീനം വ്യാകുലഭാവംകൂടാതെ. ദുർഗ്രഹക്രൂരധീരാകാരപൂരുഷൻ; ഗ്രഹിക്കാൻ പ്രയാസവുംക്രൂരവും ധീരവുമായ ആകൃതിയോടുകൂടിയ പുരുഷൻ. **നക്ഷത്രമാർഗ്ഗം**;ആകാശം. കിളൎന്നു; ഉയൎന്നു. **അർബ്ബുദം**: പത്തുകോടി. **ധൂളി**; ലക്ഷം കോടി. പരാർദ്ധം: 18 സ്ഥാനത്തിൽ എഴുതേണ്ടുന്ന സംഖ്യ. ലക്ഷീകരിക്കയില്ല; ലക്ഷ്യമാക്കുകയില്ല, മതിയാവുകയില്ലെന്നു താല്പര്യം. താലം, തമാലം മുതലായവയൊക്കെയും വൃക്ഷവിശേഷങ്ങളാകുന്നു. തുംബീലത എന്നു തുടങ്ങിയവയിൽ മുഞ്ഞ മാത്രം തൃണവും മററുള്ളവ വള്ളികളുമാകുന്നു.

മന്ദാരകന്ദകരണ്ഡഷണ്ഡങ്ങളും
കന്ദരാളങ്ങളും കാട്ടുപുഷ്പങ്ങളും
തിന്ത്രിണീവൃക്ഷങ്ങൾ വംശദ്രുമങ്ങളും
ലന്തവൃക്ഷങ്ങളും ജാംബൂകദംബവും
ജംബീരവൃക്ഷവും ശിഗ്രുദ്രുമങ്ങളും
തുംബീലതകളും താന്നീചിക്കൂട്ടവും
ഗുഞ്ജാനികുഞ്ജവും മല്ലികാവല്ലിയും
മുഞ്ഞവല്ലീകളും മാലതിജാലവും
ഇപ്രകാരം പുഷ്പവല്ലീതൃണങ്ങളാൽ
തൽപ്രദേശം മഹാഘോരം വനാന്തരം
ക്ഷിപ്രം പ്രവേശിച്ചു ഭീമസേനൻമുദാ
തൽപ്രദേശം കണ്ടു സന്തുഷ്ടമാനസൻ
എട്ടുദിഗന്തങ്ങൾ പൊട്ടുമാറുച്ചത്തി-
ലട്ടഹാസോത്ഭടം പൊട്ടിച്ചിരിക്കയും
പെട്ടെന്നു മാനത്തു മുട്ടും മരാമരാ-
ക്കൂട്ടങ്ങളിൽ ഗദാഘട്ടനം ചെയ്കയും
ചട്ടററവൃക്ഷങ്ങൾ പൊട്ടിത്തകൎന്നാശു
മുട്ടിപ്പതിക്കുന്ന കോലാഹലങ്ങളും
ഒട്ടല്ലതങ്ങളിൽ കെട്ടിദ്രുമശ്രേണി
കെട്ടിപ്പിണഞ്ഞാശു പൊട്ടുന്ന ഘോഷങ്ങൾ
കേട്ടുപാരം ഭയപ്പെട്ടു മൃഗങ്ങളും
തെറെറന്നു മണ്ടിഗ്ഗമിക്കും പ്രകാരവും;
പെട്ടെന്നൊരു മരം പൊട്ടിപ്പിളൎന്നാശു

പുഷ്പവല്ലീതൃണങ്ങൾ: പുഷ്പങ്ങൾ, വള്ളികൾ, പുല്ലുകൾ എന്നിവയാൽ. വനാന്തരം; വനമദ്ധ്യം. ദിഗന്തം; ദിഗ്ഭാഗം. അട്ടഹാസോദ്ഭടം: ഗൎജ്ജനത്താൽ ഭയങ്കരമാകുംവണ്ണം. മരാമരം: വന്മരം. ഗദാഘട്ടനം: ഗദകൊണ്ടുള്ള പ്രഹരം. ചട്ടററ; നിശ്ശേഷമായ. ദ്രുമശ്രേണി: വൃക്ഷപംക്തി. ഘോഷം: ശബ്ദം.

മററൊരുവൃക്ഷംപതിക്കുന്നനേരത്തു
മററതുംഖണ്ഡിച്ചുമററതിന്മേൽവീണു
മാററതുംമററതുംമററതുംഭസ്മമായ്
മുററുംമരങ്ങളിൽചുററുന്നവള്ളികൾ
ചുററുംഗദാഘാതമേററുടൻ മൂലങ്ങൾ
അററുമരങ്ങളിൽ ചുററുംവെടിഞ്ഞാശു
ചുററുംതകൎന്നാശുമുററുംപതിക്കയും
ഈററപ്പുലികളുംസിംഹഗജങ്ങളും
ചേററിൽകിടക്കുന്നപന്നിത്തടിയനും
ഏററുപുറപ്പെട്ടുപാഞ്ഞടുക്കുംവിധൌ
കാററിൻമകൻഗദാചക്രംതിരിക്കുന്ന
കാററുമാത്രം മെയ്യിലേററൊരുനേരത്തു
പാററകൾപോലെ പലായനം ചെയ്കയും
അത്യുന്നതം ഗന്ധമാദനപൎവ്വതം
അത്യന്തവിസ്താരമത്യത്ഭുതംപരം
ഉത്തുംഗശൃംഗങ്ങൾ നക്ഷത്രമാൎഗ്ഗത്തി-
ലെത്തുന്നതൊട്ടല്ല പത്തുനൂറായിരം
കത്തുന്നതീക്കനൽ ജ്വാലാകലാപത്തി-
നൊത്തുള്ള രത്നപ്രകാശങ്ങളങ്ങിനെ
കുത്തിയൊഴുകുന്ന പൂഞ്ചോലവാരിയിൽ
തത്തിക്കളിക്കുന്ന മത്സ്യനക്രങ്ങളും
പാതാളരന്ധ്രത്തിനൊക്കും ഗുഹകളി

ഗദാഘാതം= ഗദകൊണ്ടുള്ള പ്രഹാരം. ഈററപ്പുലി= പ്രസവിച്ചുകിടക്കുന്ന പുലി. ചക്രംതിരിക്കുക= ചുഴററുക. പലായനംചെയ്ക= ഓടുക. അത്യുന്നതം= ഏററവും ഉയൎന്ന. ഉത്തുംഗശൃംഗങ്ങൾ= ഉയൎന്ന കൊടുമുടികൾ. ജ്വാലാകലാപം=ജ്വാലകളുടെ സമൂഹം. പൂഞ്ചോലവാരി= നല്ല അരുവികളിലെ വെള്ളം. നക്രം=മുതല. പാതാളരന്ധ്രം= പാതാളദ്വാരം.

ചേതസിമോദാൽ കളിച്ചുവസിക്കുന്ന
വേതാളിപാളിയും കാളിയും കൂളിയും
ചൂഃതളിപൂതനാജാലങ്ങളുംക്വചിൽ
പ്രേതാശരബ്രഹ്മരക്ഷോഗണങ്ങളും
ഏതാനമല്ലൊരു ലക്ഷവും കോടിയും
വാതവേഗങ്ങളാം മാനും കലകളും
മാതംഗയൂഥവും സിംഹഗണങ്ങളും
വള്ളിപ്പുലികൾ വരിയൻ പുലികളും
പുള്ളിപ്പുലികൾ കരിമ്പുലിക്കൂട്ടവും
വള്ളിക്കുടിലകത്തുള്ളിൽകടന്നങ്ങു
തുള്ളിക്കളിക്കുന്ന പുള്ളിമാൻപേടയും
കൊള്ളിക്കുമാറുള്ള ബാണംപ്രയോഗിച്ചു
കൊല്ലുന്നകാട്ടാള ജാതിയെക്കാൺകയാൽ
ഉള്ളിൽഭയം പൂണ്ടുമണ്ടുംമൃഗങ്ങളെ
തായത്തിലെത്തിപ്പിടിച്ചുകടുക്കെന്നു
വായിലാക്കിക്കൊണ്ടു പാഞ്ഞുപോകും കടു-
വായും പുലികളും ചെന്നുവലകളിൽ
ചാടിക്കിടന്നുഴന്നീടുന്നനേരത്തു
പാടേമുടിപ്പാനൊരുമ്പെട്ടുറച്ചുടൻ
ഓടിവന്നീടുന്ന വേടൻ കണകൊണ്ടു
പാടനംചെയ്തു വധിക്കുംപ്രകാരവും
പേടിച്ചൊളിക്കുന്ന ചെമ്പുലിക്കൂട്ടങ്ങ-
ളോടേകലമ്പുവാനായ് വന്നടുത്തിടും

വേതാളിപാളി=ഭേതാളക്കൂട്ടം കൂളി, ചൂഃതളി എന്നിവയൊക്കെയും പിശാചഭേദങ്ങളാകുന്നു. ക്വചിൽ= ഒരിടത്തു്. പ്രേതാശരബ്രഹ്മരക്ഷോഗണങ്ങൾ= പ്രേതങ്ങളുടേയും രാക്ഷസന്മാരുടേയും ബ്രഹ്മരക്ഷസ്സുകളുടേയും സമൂഹങ്ങൾ. വാതവേഗങ്ങൾ= കാററിന്റെ വേഗംപോലുള്ള വേഗത്തോടുകൂടിയവ. മാതംഗയൂഥം= ആനക്കൂട്ടം. തായം= തഞ്ചം. കണ= അമ്പു്. പാടനംചെയ്തു= പിളന്നു. കലമ്പുക= കലശൽകൂട്ടുക, എതിർക്കുക.

ഏട്ടടിമാനിനെപ്പെട്ടെന്നു കുന്തത്തി-
ലിട്ടുകളിപ്പിച്ച കാട്ടാളരാജന്റെ
ചട്ടററവിക്രമംകൊണ്ടുപുകഴ്ത്തുന്ന
കാട്ടാളരാജനും കൂട്ടരുമൊക്കവേ
വേട്ടയ്ക്കു കോപ്പുകൾകൂട്ടിപ്പുറപ്പെട്ടു
കാട്ടിൽപ്പരന്നതും കണ്ടുവൃകോദരൻ
ചെമ്പിച്ച താടിയും മിശയും കേശവും
വമ്പിച്ചകൈകളിൽ വില്ലും ശരങ്ങളും
ചെമ്പരത്തിപ്പൂകണക്കെനേത്രങ്ങളു-
മമ്പിളിപോലെ വളഞ്ഞുള്ള പല്ലുകൾ
അഞ്ജനപർവ്വതംപോലെ ശരീരവും
ഗുഞ്ജാഫലംകൊണ്ടു കോർത്തുള്ള മാലകൾ
കുഞ്ജരന്മാരുടെകുംഭത്തടങ്ങളെ
ബ്ഭഞ്ജനംചെയ്തങ്ങതിൽപ്പെട്ടമുത്തുകൾ
അഞ്ജസാകുത്തിത്തുളച്ചുകോർത്തങ്ങിനെ
സഞ്ജാതമായുള്ള മാലാകലാപവും
മഞ്ഞക്കുറികളുംമായൂരപിഞ്ഛവും
മഞ്ചാടിമാലയുംമാറിൽപ്പലതരം
ഉച്ചത്തിലുള്ളൊരു കണ്ഠനാദങ്ങളും
മെച്ചത്തിലുള്ളൊരുവീര്യഭാവങ്ങളും
കച്ചകെട്ടിച്ചിലതൊങ്ങലും വാലുമി-
ട്ടത്യന്തഘോഷമാംവേഷം ഭയങ്കരം.
കുണ്ഠതരംനല്ല നായാട്ടുകാരുടെ

അമ്പിളി= ചന്ദ്രക്കല. അഞ്ജനപർവ്വതം= അഞ്ജനക്കൽമല. ഗുഞ്ജാഫലം= കുന്നിക്കുരു. കുഞ്ജരം= ആന. കുംഭത്തടം= മസ്തകം. ഭഞ്ജനംചെയ്തു= പിളർക്കുക. അഞ്ജസാ= വേഗത്തിൽ. മാലാകലാപം= മാലക്കൂട്ടം. മായൂരപിഞ്ഛം= മയിൽപ്പീലി. കണ്ഠനാദം= അലർച്ച. കുണ്ഠതരം= ഖിന്നതയെന്നിയെ.

കണ്ഠേഘണാഘണസംഘോഷശൃംഖല
കൊണ്ടുമുറിക്കിപ്പിടിച്ചു പിൻഭാഗത്തു
മണ്ടിച്ചുകൊണ്ടു നടക്കുന്നിതു ചിലർ.
ബഭാകുരയ്ക്കുന്ന വമ്പനും നല്ല ക-
റുമ്പൻവെള്ളമ്പനും മുണ്ടനും നീലനും
പാത്തനും കുഞ്ഞനും പാണ്ടൻ വറണ്ടനും
ചാടിമൃഗത്തു കടിക്കുന്നവെള്ളവും
കുക്കടെത്തപ്പിടിച്ചീടുന്ന കള്ളനും
ദുഷ്കരംമുഷ്കരനാം മുറിവാലനും
ഒക്കെഞെട്ടിച്ചുടൻ ബൌബൌഎന്നൊരു
ശബ്ദമക്കാടകത്തൊക്കെപ്പരന്നുതേ.
വാട്ടംവെടിഞ്ഞു നായാട്ടിന്നടുക്കുന്ന
കാട്ടാളർതമ്മിൽ വിളിച്ചുപറകയും
കാട്ടിടെച്ചാടിയത്തോട്ടൂടെഓടിവാ
കൂട്ടുവില്ലമ്പുകം നോക്കെടൊപന്നിയെ
ഹാഹഹാ:ഞാനെയ്തുപന്നിയെന്നും ചിലർ
പൂപ്പൂപ്പൂ!നീയല്ല ഞാനെയ്തതാണെന്നും
ഹാഹഹാ! ഹൂഹൂഹൂഎന്നുടൻതങ്ങളിൽ
ഭീമമായോരുകലശലെന്നോവേണ്ടു.
ഭീമൻവലിയ ഗദയുമെടുത്തുടൻ
ഭീമപരാക്രമികാനനാന്തേമുദാ
പന്നിത്തടിയനെൻകൺമുമ്പിൽ വന്നെങ്കി-
ലന്നേരമെൻറമിടുക്കുകാണാമെടോ!

ഘണാഘണസംഘോഷശൃംഖല= ഘണാഘണായെന്ന ശബ്ദത്തോടുകൂടിയ ചങ്ങല. ദുഷ്കരം= സ്വാധീനമാക്കാൻ കഴിയാത്തവിധം. മുഷ്കരൻ= ക്രൂരൻ. കാട്ടിടെ= കാട്ടിനിടയിൽ. തോട്ടൂടെ= തോട്ടിൽക്കൂടെ കൂട്ടുവില്ലമ്പുകം= വില്ലുംഅമ്പുംകൂടെ യോജിപ്പിക്കുക. ഭീമം= ഭയങ്കരം. ഭീമപരാക്രമി=ഭയങ്കരമായ വിക്രമമുള്ളവൻ. കാനനാന്തേ=വനപ്രദേശത്തിൽ

ഒന്നിച്ചൊരൻപതു പന്നിത്തടിയരെ
ക്കൊന്നീടുവാൻ മടിയില്ലാനമുക്കെടോ!
വേട്ടയ്ക്കുനല്ല മിടുക്കുള്ള നമ്മുടെ
ജ്യേഷ്ഠൻെറവക്കാണമിക്കാലമൂൎദ്ധ്വമായ്
കേട്ടീലയോ നിങ്ങളിന്നൊൻെറചങ്ങാതി
കെട്ടിയപെണ്ണിനെച്ചെന്നവൻ തൊട്ടപ്പോൾ
കൂട്ടത്തിലുള്ളവർകൂടി നിരൂപിച്ചു
ജ്യേഷ്ഠനെത്തല്ലിപ്പുറത്തിറക്കീടിനാർ;
ചാട്ടംപിഴച്ച കുരങ്ങിനെപ്പോലവൻ
കൂട്ടംപിരിഞ്ഞെങ്ങു പോയെന്നറിഞ്ഞീല
എന്തെങ്കിലും കാട്ടുജന്തുക്കളെക്കൊന്നു
തന്തയ്ക്കുതിന്മാൻ കൊടുക്കുന്നനമ്മുടെ
കുന്തംമുറിഞ്ഞുപോയെന്നതുകാരണ-
മെന്തിനിവേണ്ടുന്നറിഞ്ഞീലിണങ്ങരേ!
മാനിനെക്കൊല്ലുവാൻ പോലുമൊരായുധം
ഞാനിനിക്കണ്ടീലകള്ളമല്ലേതുമേ.
മാനിച്ചുനിങ്ങൾ വേട്ടയ്ക്കുപോകുന്നതും
ഞാനിങ്ങനെ കണ്ടിരിക്കുമാറായിതു.
കൈകളുംവീശിപ്പുറപ്പെട്ടനൊന്തുഞാൻ
അയ്യോ! ചുമടെടുപ്പാനല്ലപോകുന്നു.
മെയ്യോടുനേരിട്ടടുക്കുന്നവൻപുലി-
കയ്യോങ്ങിയാലങ്ങുമാറുമോ വേടരേ?
നോക്കെടാവേടനേ! നീയുമെന്തിങ്ങനെ
തോക്കെടാതെ പുറപ്പെട്ടുനായിട്ടിന്നു?
തോക്കുംപണയത്തിലാക്കിയാനമ്മാവ-

വക്കാണം=ശകാരം. ഊൎദ്ധ്വമായി= നഷ്ടമായി ഇണങ്ങൻ= ബന്ധു തോക്കെടാതെ= തോക്കെടുക്കാതെ.

നോക്കുമ്പോളീവകക്കാക്കുമില്ലായുധം;
കള്ളും കറുപ്പും കൊതിച്ചവൻതൻകയ്യി-
ലുള്ളതെല്ലാം വകയാക്കിപ്പുതുക്കവേ
ഭള്ളുംപറഞ്ഞുനടന്നെപ്പൊഴുംകടം-
കൊള്ളുന്നപോലെന്തുചെയ്യാമിങ്ങരേ!
തള്ളയ്ക്കുമങ്ങിവൻ പിള്ളയ്ക്കുമങ്ങിവൻ
പള്ളെയ്ക്കുരക്കഞ്ഞിപോലുമില്ലാതെയായ്
കായ്കനിതിന്നു വെള്ളംകുടിച്ചങ്ങനെ
ചാകാതെകണ്ടു പൊറുക്കുന്നുഞങ്ങളും
ആകാത്തനാളില്ലിറന്നാനാംകാശിക്കു
പോകാത്തതല്ലയോകഷ്ടമെൻവേടരേ?
മറ്റൊരുവേടൻ പറഞ്ഞാനതുതന്റെ
കററമല്ലേതുമേ കേട്ടുകൊണ്ടീടുക.
കൊററിനില്ലാത്തവൻ കോപ്പുമോഹിക്കുമോ?
വററിനില്ലാത്തവൻ പാൽകുടിച്ചീടുമോ?
വീട്ടിലുണ്ടെങ്കിൽ വിരുന്നുചോറും കിട്ടു-
മൂട്ടിലും കിട്ടാ ദരിദ്രനെന്നോർക്കണം;
കാട്ടിൽകിടന്നുപൊറുക്കുന്ന നമ്മളും
വീട്ടിലിരന്നുനടക്കുന്നതെന്തുണ്ണം
നെല്ലും പണങ്ങളും നല്ല ഗൃഹങ്ങളു-
മെല്ലും കുറവില്ലനാട്ടുവാണീടിനാൽ
കല്ലുമരങ്ങളും പുല്ലും പുഴക്കളു-
മല്ലാതെയില്ലെടോ കാട്ടുവാണീടിനാൽ
കൊല്ലുംമൃഗങ്ങടെ വായിൽപിറന്നനാ-

വകയാക്കി=തരത്തിലാക്കി, ചെലവാക്കിയെന്നു താല്പര്യം. ഇവൻ പള്ള= ഇവന്റെ വയറ്. കായ്കനി: കായും‌പഴവും. ആകാത്ത; കൊള്ളരു റ്: ഭക്ഷണം. കോപ്പ്: ഭൂഷണം.

മെല്ലാവരും വളരുന്നതുവിസ്മയം
ചൊല്ലുന്നതപ്പോഴേ കേൾക്കാതെട്ടുത്തുര
തല്ലുന്നാകാരിയക്കാരനെപ്പിടിച്ചു
കല്ലുപേറിത്തലകളത്തും പിടിപെട്ടു
ചെല്ലുന്നനേരത്തു കാട്ടാളമന്നവൻ
നല്ലൊരുവാക്കു പറകയില്ലെന്നല്ല
വല്ലാത്തവല്ലായ്മയുണ്ടാകുമപ്പോഴേ
കൊള്ളിവാക്കല്ലാതെ ചൊൽകയുമില്ലവൻ
കൊള്ളാമിതിൽപരമുണ്ടൊരുസങ്കടം
ഉള്ളിയും മഞ്ഞളും പൂശിച്ചുമഞ്ഞങ്ങ്
വള്ളിക്കുടിലകത്തുള്ളിൽ കിടക്കുന്ന
കാട്ടാളനാരി കല്പിക്കുന്ന കല്പന
കേട്ടെന്നിയേ ചോറുകിട്ടാനമുക്കെടോ.
ചേട്ടകൾക്കൊട്ടും വെടിപ്പില്ലവരുടെ
കൂട്ടത്തിലൊന്നില്ല നന്നൊന്നുചൊല്ലുവാൻ
കാട്ടാളനാരിയെക്കണ്ടാൽകുളിക്കണം
കേട്ടാൽ കുലമ്പുമേ വേടർക്കു തമ്പുരാൻ
വേട്ടാളുടെ ശീലമായവർക്കുംവരും
വേട്ടാളരെപ്പോലെ തൻനിറമാകുവാൻ
കാട്ടാളരെപ്പോലെ മറ്റാരുമില്ലെന്നു
കേട്ടാളുകൾക്കൊക്കെ ബോധംവരുംദൃഢം.

കൊള്ളിവാക്ക്: വേദനയുണ്ടാക്കുന്ന വാക്ക്, അധിക്ഷേപം. കൊള്ളാം: സഹിക്കാം. വേട്ടാൾ: വേട്ട + ആൾ: ഭാഷ്യ. വേട്ടാളൻ: വേട്ടാളപ്പുഴു. (ഈ പ്രാണി തന്റെ കൂട്ടിൽ പുഴുക്കളെ പിടിച്ചുകൊണ്ടുവന്നു വെയ്ക്കുകയും അവ ഭയംകൊണ്ടു വേട്ടാളനെത്തന്നെ സദാ വിചാരിച്ചുവിചാരിച്ചു വേട്ടാളന്റെ സ്വരൂപം ധരിക്കുകയും ചെയ്യുന്നുവെന്നു പ്രസിദ്ധിയുണ്ട്. ഇതിനെ ഭ്രമരകീടന്യായമെന്നു ശാസ്ത്രങ്ങളിൽ വ്യവഹരിച്ചുവരുന്നു.)

അച്ചിക്കു ദാസ്യപ്രവൃത്തിചെയ്യുന്നവൻ
കൊച്ചിക്കുപ്പായങ്ങ് തൊപ്പിയിട്ടീടണം
ഉച്ചയ്ക്കുമന്തിയ്ക്കുമത്രമാത്രംകഞ്ഞി
വെച്ചുകുടിച്ചു പൊറുത്തുകൊള്ളാമിനി
പച്ചമാംസം തിന്നുതന്നെവളൎന്നവൻ
മെച്ചമേറും പുളിശ്ശേരി കൊതിക്കുമോ?
പച്ചടിച്ചാറും പരിപ്പും പണിപ്പെട്ടു
വച്ചു ചമച്ചൊരു ചക്കപ്രഥമനും
പഞ്ചസാരപ്പൊടി പാലും ഗുളങ്ങളും
പഞ്ചാമൃതം നല്ല ശൎക്കരപ്പായസം
ഇഞ്ചിനാരങ്ങാക്കറികളുമെന്നിവ
കിഞ്ചിൽകൊതിക്കുമോ മാംസംഭുജിപ്പവൻ?
മാസത്തിലെത്തി പ്രഥമൻ കുടിക്കുന്ന
ഭൂസുരന്മാരെജ്ജയിക്കുമൊരുവക
മാംസത്തിലാഗ്രഹമുള്ള പരിഷയ്ക്കു
മാസത്തിലന്നമില്ലെങ്കിലും കിംഫലം;
പന്നിയിറച്ചിക്കു തുല്യമായിട്ടുമ-
റ്റൊന്നില്ലമാംസത്തിലെന്നു ബോധിക്കണം
എന്നിങ്ങനെ പരാധീനംപറഞ്ഞങ്ങ്
നിന്നീടിനാലങ്ങു ചെണ്ടകൊട്ടും സഖേ!
ഒന്നിച്ചുനായാട്ടിനായിപ്പുറപ്പെട്ടു
ചെന്നങ്ങുകാട്ടിൽ കുരേറിക്കണ്ണെകൊണ്ടു
പന്നിത്തടിയരെക്കൊന്നു കുറവുക-

അച്ചി: സ്ത്രീ. തൊപ്പിയിടുക: മഹമ്മദുമതം സ്വീകരിക്കുക. ഗുളം: ശൎക്കര. മാസം: മാസികശ്രാദ്ധം. മാസം; മേടം, ഇടവം മുതലായവ. കിംഫലം; ഫലമെന്ത് — തരക്കേടില്ലെന്നുഭാവം. പരാധീനം; പരാധീനത, ആവലാതി. ചെണ്ടകൊട്ടും; അബദ്ധത്തിലാവും. കുറവ്: കൈകാലുകളായ ശരീരഭാഗം.

ളൊന്നും കറയാതെകൊണ്ടുവന്നുകണ്ടിച്ചു.
നന്നായിവെച്ചു ഭുജിച്ചുകൊണ്ടീടുവാൻ
വന്നാലുപേക്ഷിക്കനന്നല്ലിണങ്ങരേ
എന്നിങ്ങനെ വാക്കു ഘോഷിച്ചുകാനനേ
ചെന്നുനിറഞ്ഞിതു കാട്ടാളവൃന്ദവും
ഇത്തരം വേടരും നായാട്ടുവൃന്ദവു-
മെത്തിനിറഞ്ഞൊരു ഘോഷം വനാന്തരേ
കുംഭികളുടെ കുംഭതടങ്ങളിലമ്പുകളമ്പതുലക്ഷം
ജൃംഭിതമഥവനചരരനവധിയൻപൊട്ടുഭീമസമക്ഷം
മാരികളൊടു സദൃശമെടുത്തുതകർത്തുതിമിർത്തുതുടങ്ങി
മാരുതിയുടെ സുതനതുകണ്ടു രസിച്ചുതുടങ്ങി
ആനകൾമറിമാനുകളൊരുവകപന്നികളെന്നിവയെല്ലാം
കാനനഭുവികരടികുലംബഹുമഹിഷന്മാരുടെപടലം
മാനസഭയമധികമിയന്നു നടന്നുതുടങ്ങി
മാനമോടേസിംഹം കടുവാകലപുലി കുലബലമഖിലം
വലയിൽ ചിലചാടി വലഞ്ഞഥ പലവകപുലി-
പന്നികളും
തലയിൽ ചിലർ തച്ചുതറച്ചു വിറച്ചു തിരിച്ചുതുടങ്ങി
കലഹിച്ചഥഝടിതിയടുത്തുകടിച്ചു പൊളിച്ചുതുടങ്ങി
കലമാനുകൾപിടികളെവേർപെട്ടോടിയൊളിച്ചുതുടങ്ങി
പോത്തുകൾ വന്നൊരുവകവനഭുവിക്രുത്തൊരുകൊ-
മ്പിന്മീതേ
കോർത്തുടനെഝടിതിനടന്നതുപാർത്തുഭയപ്പെട്ടൊരുവൻ
വീർത്തുവിയർത്തോടിച്ചെന്നൊരു കണ്ടുകിണററിൽചാടി
പേർത്തുമരിക്കാതെമരിച്ചു തനിച്ചുപെരുത്തൊരുഭോഷൻ

മെത്തി: തിങ്ങി. കുംഭികൾ: ആനകൾ. ജൃംഭിതം; വർദ്ധിച്ച. മഹിഷന്മാർ; പോത്തുകൾ. പടലം; സമൂഹം. പുലികുലബലം: പുലിവർഗ്ഗസൈന്യം. വനഭുവി= കാനന പ്രദേശത്തിൽ.

വിടുവായൊരുനായർപതുക്കെപ്പുടിയിലൊളിച്ചോടി-
ച്ചെന്നഥ
കടുവായിൻ വായിൽപുക്കതുകണ്ടൊരു കുന്തക്കാരൻ
കടുതാകിനകോപം പൂണ്ടഥ മീശഞെരുമ്പിച്ചുടനേ
വിടുഘോഷൻപാഞ്ഞു തിരിച്ചിതു തന്നുടെ ഭവനം നോക്ക
വരിയൻപുലിവലയിൽ പെട്ടഥവലയുന്നതു കണ്ടുടനെ
പരിചൊടു നിജപെൺപുലി ചെന്നുകടിച്ചു പൊളി-
ച്ചിതുവലയും
വലയുംകെട്ടിപ്പാർക്കുന്നവനുടെ തലയുംകൊണ്ടതിവേഗം
മലയുടെഗുഹതന്നിൽ പുക്കിതുപെൺപുലി വൻപു-
ലിയോടും
ഇടിരവമിടയുംപടി ചടചടവെടിയും
അടവിയിലിടതിങ്ങിന കിടുകിടനടയും
പടുതരവടികൊണ്ടുടനടവുകളിടചേർന്നൊരു-
തടവുകൾവടിവും
തരുക്കളിൽ മൃഗക്കൂട്ടങ്ങടെ പലതരമോട്ടങ്ങളവരുടെ-
ചാട്ടങ്ങളുമൊരുവക
കേട്ടാൽപൊറുക്കരുതൊരുവകക്കൂട്ടങ്ങളുടെപലവിള-
യാട്ടം
ഉലകുകളെട്ടും പടുതരമിഹഞെട്ടുംപടി പടഹമിരട്ടും
ഇത്തരമതിഭീഷണമാകിനഘോഷം
സതപരമതുകണ്ടുരസിച്ചതിതോഷാൽ
ഉദ്ധതമതിയാകിന മാരുതപുത്രൻ

വിടുവായൻ: കാര്യമില്ലാതെ വെറുതെ സംസാരിക്കുന്നവൻ. വിടുഘോഷൻ= ഏററവും വിഡ്ഢി. നിജപെൺപുലി= തന്റെ പെൺപുലി. ഇടിരവം: ഇടിമുഴക്കം അടവ്: അഭ്യാസച്ചുടങ്ങ്. തരുക്കൾ: മരങ്ങൾ പടുതരം: കഠിനമാംവണ്ണം. പടഹമിരട്ടും= പടഹപ്രയോഗവും. അതിഭീഷണം; ഏററവും ഭയങ്കരം. ഉദ്ധതമതി: ഗർവിഷ്ഠൻ. മാരുതപുത്രൻ: ഭീമൻ.

ഉത്തമഗിരിക്കേറിനടന്ന പവിത്രൻ.
കായാമ്പൂമലർക്കുള്ളിലായാസം വളർക്കുന്ന
കായകാർമ്മുകിൽവർണ്ണ! മായാമാനുഷകൃഷ്ണ!
പായാന്മാം ഭവാൻ താപാല്പായസപ്രിയഗോപാ!
ജായാപുത്രമിത്രങ്ങളായ സാഗരംനോക്കി-
പ്പായാതെമയക്കാമ്പേ പായാലും മുദാഗംഗാ-
തോയേനകുളിച്ചാലും മായകൾ കുറച്ചാലും!
കായാദികളിൽ സ്നേഹിച്ചായാസം വരുത്താതെ
തോയജനയനന്റെ കായത്തെ സ്മരിച്ചാലും
ആമെങ്കിൽമുകുന്ദന്റെ നാമങ്ങൾ ജപിച്ചാലും
നാമെന്നുള്ളോരുഭാവം മാമകം യോഗ്യമല്ലേ
കാമിനീമണിമാരെക്കാമിച്ചു വലയാതെ
സ്വാമിതൻ പദാംഭോജം സാമോദം ഭജിച്ചാലും
ഭീമന്റെ കഥാശേഷം ശ്രീമൻ കേട്ടുകൊണ്ടാലും
ധീമാന്മാർക്കതുമൂലം ക്ഷേമമാ സംഭവിച്ചീടും

ഉത്തമഗിരി: ഉൽകൃഷ്ടമായ പർവ്വതം. പവിത്രൻ: പരിശുദ്ധൻ. *കായാമ്പൂ— കായാ= കായാവിൻ പൂക്കളുടെ അകത്തു പീഡയുണ്ടാക്കുന്ന ശരീരത്തോടുകൂടിയവനേ. "കായാമ്പൂ" തുടങ്ങി 'കായാ' എന്നതുവരെ സമസ്തപദമായി എടുക്കേണ്ടിയിരിക്കുന്നു. "കായാമ്പൂ" എന്നതു കായാവു എന്നതിന്റെ പര്യായമായിട്ടാണു പ്രയോഗിച്ചിരിക്കുന്നതു്. പായാൽ; രക്ഷിച്ചാലും. മാം: എന്നെ. ഭവാൻ: അങ്ങുന്നു്. താപാൽ; ആദ്ധ്യാത്മികം, ആധിദൈവികം, ആധിഭൌതികമെന്നു മൂന്നു വിധമായ താപത്തിൽനിന്നു് ('പായസമനിശം' എന്ന പാഠത്തിൽ അദ്ധ്യാഹരിച്ചു ക്ലേശിച്ചർത്ഥം പറയേണ്ടതായിരിക്കുന്നു. എന്നാലും ഔചിത്യമില്ലായ്താനും) പായസപ്രിയൻ: പായസത്തിൽ പ്രീതിയുള്ളവൻ. ഗോപൻ: പശുപാലകൻ. ജായാ: ഭാര്യ. ഗംഗാതോയേന: ഗംഗാജലംകൊണ്ടു്. കായാദി: ശരീരം മുതലായവ. തോയജനയനൻ: താമരക്കണ്ണൻ. നാമെന്നുള്ളോരുഭാവം: അഹങ്കാരം. മാമകം: എന്റേതു് (നാമെന്നഭാവത്തിന്റെ വിശേഷണം അഥവാ മനഃപരമായ സംബോധനയായുമെടുക്കാം)

കല്ലും മരങ്ങളും തല്ലിത്തകൎത്തുകൊ-
ണ്ടുല്ലാസമോടങ്ങു ചെല്ലുന്ന നേരത്തു
വല്ലീഗൃഹങ്ങളിൽ സല്ലീലയാടുന്ന
നല്ലോരു ഗന്ധൎവ്വമല്ലാക്ഷിമാരുടെ
സല്ലാപസാരസ്യഹല്ലോഹലങ്ങളാൽ
കല്ലോലവിഭ്രമം വെല്ലുന്ന കൺമുന- ൪൯
ത്തെല്ലിന്റെ ഭംഗിയും ചില്ലിവില്ലാട്ടവും
മല്ലായുധൻ തഴയ്ക്കല്ലൽ നല്കുന്നധ-
മ്മില്ലവും ചന്ദ്രനെ വെല്ലും മുഖാബ്ജവും
മല്ലികാമൊട്ടിനെത്തല്ലിയോടിക്കുന്ന
പല്ലിന്റെ ശോഭയും നല്ലോരധരവും
ജംഭാരിതന്നുടെ കുംഭിപ്രവരന്റെ
കുംഭത്തടത്തിന്റെ ഡംഭംകുറയ്ക്കുന്ന
സംഭോഗനൽകുചകുംഭങ്ങളുംകണ്ടു
സംഭാവനം ചെയ്തു ഗംഭീരനായുള്ള
ജംഭാരിപുത്രന്റെ മുമ്പിൽ പിറന്നവൻ ൫൦
വൻപൻ വൃകോദരൻ കുതുകേനാക്കിനാൻ
പന്തണിക്കൊങ്കമാർ പന്തിനിരക്കവേ
പന്തടിക്കുന്നതും ചിന്തുപാടുന്നതും
അന്തികെ കണ്ടൊരു കുന്തികുമാരകൻ
സന്തുഷ്ടനായ് നിന്നു തെല്ലുനേരം മുദാ
പന്നഗസ്ത്രീകളുമപ്സരസ്ത്രീകളും

സല്ലാപസാരസ്യ ഹല്ലോഹലങ്ങൾ—സല്ലാപരസത്തിരമാലകൾ. കല്ലോലവിഭ്രമം—അലകളുടെ വിലാസത്തെ. വെല്ലുന്ന—ജയിക്കുന്ന. കൺമുനത്തെല്ല്—കടാക്ഷാഞ്ചലം. ചില്ലിവില്ലാട്ടം—ഭ്രൂഭംഗം. മല്ലായുധന്തഴ—മന്മഥന്റെ ചാമരം. അല്ലൽ—ദുഃഖം. ധമ്മില്ലം—തലമുടിക്കെട്ട്. ജംഭാരി—ഇന്ദ്രൻ. കുംഭിപ്രവരൻ—ഗജശ്രേഷ്ഠൻ (ഐരാവതം) കുംഭത്തടം—മസ്തകതലം ഡംഭം—ഗൎവ്വം. സംഭാവനംചെയ്തു—മാനിച്ചു. ഗംഭീരൻ—ധീരചിത്തൻ. ജംഭാരിപുത്രൻ—അൎജ്ജുനൻ. മുമ്പിൽപിറന്നവൻ—അഗ്രജൻ, ജ്യേഷ്ഠൻ. ചിന്തു—ഗാനവിശേഷം. അന്തികേ—സമീപത്തിൽ. കുത്രചിൽ—ചിലടിക്കിൽ. അന്യത്രകുത്രചിൽ—മറെറാരിടത്തിൽ.

പിന്നെ സ്സുരസ്ത്രീസമൂഹവും കുത്രചിൽ
വിദ്യാധരികളുമന്യത്രകുത്രചിൽ
സിദ്ധനാരികളും ചാരണസ്ത്രീകളും
വീണാപ്രയോഗങ്ങൾ വേണുനാദങ്ങളും
ചേണാൎന്ന ഗീതനാദങ്ങളും കുത്രചിൽ
ചെമ്പടതോടിവരാടികളിത്തര-
മൻപോടനേകം പ്രയോഗങ്ങളിങ്ങനെ
പാട്ടും കളികളും പഠിത്താന്തേമുദാ
കേട്ടും വിലോകനം ചെയ്തും ഗമിക്കുന്ന
ഭീമസേനൻ ഗന്ധമാദനാധിത്യകാ
ഭൂമിതന്നിൽ തദാ നോക്കുംദേശാന്തരേ
ശ്യാമളം നല്ല കദളീമഹാവനം
കോമളശ്രീപൂൎണ്ണമാശ്രുകണ്ടീടിനാൻ
രാമദാസൻ മഹാവീരൻകപീശ്വരൻ
ശ്രീമഹാദേവന്റെ ബീജേനജാതനാം
ശ്രീഹനുമാൻമുദാവാണരുളീടുന്ന
ശ്രീമഹാ പുണ്യപ്രദേശം മനോഹരം
പച്ചക്കദളിക്കുലകൾക്കിടയ്ക്കിടെ
മെച്ചത്തിൽ നന്നായ് പഴുത്തപഴങ്ങളും
ഉച്ചത്തിലങ്ങിനെ കണ്ടാൽ പവിഴവും
പച്ചരത്നക്കല്ലുമൊന്നിച്ചുകോൎത്തുള്ള
മാലകൾകൊണ്ടു വിതാനിച്ച ദിക്കെന്നു

വീണാപ്രയോഗം–വീണവായന. വേണുനാദം – ഓടക്കുഴൽവിളി. ചേണാൎന്ന–മനോഹരമായ. ചെമ്പട–താളവിശേഷം. തോടി, വരാടി, എന്നിവ രാഗവിശേഷം. വിലോകനംചെയ്ക–കാണുക. ഗന്ധമാദനാധിത്യകാഭൂമി–ഗന്ധമാദനപൎവ്വതത്തിന്റെമുകൾപ്പരപ്പ്. ശ്യാമളം–കറുത്ത. കദളീ–വാഴ.കോമളശ്രീപൂൎണ്ണം–മനോഹരമായ ശ്രീയാൽ പരിപൂൎണ്ണം. ശ്രീമഹാദേവൻ–പരമേശ്വരൻ. ബീജേന–വീൎയ്യത്താൽ. ജാതൻ–ജനിച്ചവൻ. ശ്രീമഹാപുണ്യപ്രദേശം–ശ്രീമത്തും മഹത്തും പുണ്യവത്തുമായ സ്ഥലം. ലീലാവിലാസേന–കേളിവിഭവത്തോടുകൂടി. ബാലാനിലൻ–ഇളംകാററ്.

മാലോകരൊക്കെയും ശങ്കിക്കുമാറുള്ള
ലീലാവിലാസേന നില്ക്കുന്ന വാഴകൾ
നാലുഭാഗങ്ങളിൽ തിങ്ങിവിങ്ങീത്തദാ
ബാലാനിലൻ വന്നു തട്ടുന്നനേരത്തു
കോലാഹലം നൃത്തമാട്ടുംദലങ്ങളും
ആലോകനം ചെയ്തുവിസ്മയിച്ചീടിനാൻ
കാലാത്മജാനുജൻ വീരൻ വൃകോദരൻ
താഴത്തുഭാഗത്തു വീണുകിടക്കുന്ന
വാഴപ്പഴംകൊണ്ടു മൂടിമഹീതലം
പാഴററപട്ടുവിരിച്ചകണക്കിനേ
വാഴയ്ക്കുചുററും പ്രകാശമുണ്ടെപ്പൊഴും
വാവലും കാക്കയും പച്ചക്കിളികളും
പ്രാവും പരുന്തും പറന്നുനടക്കുന്ന
പക്ഷികൾവന്നിപ്പഴുത്തപഴങ്ങളെ
ഭക്ഷിക്കുമാറില്ല പേടികൊണ്ടാരുമേ
രക്ഷിച്ചുപോരുന്നതാരീവനമെന്നു
സൂക്ഷിച്ചുനോക്കിത്തുടങ്ങീവൃകോദരൻ
അതുകണ്ടു ഹനുമാനുമതുലം പ്രീതികൈക്കൊണ്ടു
മതിമാൻമാരുതിതൻെറമതികൊണ്ടു നിരൂപിച്ചു.
മതിമുഖീമണിതൻെറമതിമോദംവളത്തുവാൻ
അതിവീരനിവൻഭീമനതിവേഗംഗമിക്കുന്നു
മനുജന്താനിവനെൻെറയനുജൻമാരുതപുത്രൻ

കാലാത്മജാനുജൻ-കാലൻെറ പുത്രനായധമ്മപുത്രരുടെ അനുജൻ. മഹീതലം-ഭൂതലം. പാഴററ-നിർദ്ദോഷമായ. അതുലം-സാമ്യമില്ലാത്ത. മതിമാൻ-ബുദ്ധിമാൻ. മാരുതി-മാരുതപുത്രൻ (ഹനുമാൻ) മതികൊണ്ടു്-ബുദ്ധികൊണ്ടു. മതിമുഖി-ചന്ദ്രമുഖി. മതിമോദം-മനസ്സന്തോഷം. മനുജൻ-മനുഷ്യൻ. ദനുജൻ-ദാനവൻ. മനുജാതൻ-മന്ത്രംകൊണ്ടു ജനിച്ചവൻ. (കുന്തി മന്ത്രശക്തികൊണ്ടാണല്ലൊ കാലൻ, വായു, ഇന്ദ്രൻ എന്നിവരെ പ്രാപിച്ചു സന്തതി സമ്പാദിച്ചതു്.) ക്ഷിതി-ഭൂമി. മരുത്തു്-വായു. സഹജൻ-സഹോദരൻ. കരം-കൈ. പടുത്വം-സാമർത്ഥ്യം.

ദനുജന്മാൎക്കൊരുകാലൻമനുജാതൻക്ഷിതിതന്നിൽ
മരുത്തിനുപിറന്നൊരുകരുത്തുള്ളസഹജന്റെ
കരത്തിന്റെബലമിന്നുതരത്തിലങ്ങറിയേണം
അടുത്താശുഗമിക്കാതെതടുത്തുനിൎത്തുവാൻകിഞ്ചിൽ
പടുതാപത്തെശമിപ്പിച്ചാൽകൊടുക്കാംമാൎഗ്ഗവുംപിന്നെ
മനംകൊണ്ടിങ്ങനെചിന്തിച്ചനങ്ങാതങ്ങൊരുമൃത
കര ദിന്റെവടിവായിച്ചമഞ്ഞുകൈകളുംകാലും
കുഴഞ്ഞുവാലുമക്കാലുംമെലിഞ്ഞകൈകളെക്കൊണ്ടു
ചൊറിഞ്ഞുരോമമെപ്പേരുംകൊഴിഞ്ഞുമേനിയുംചുക്കി-
ച്ചുളിച്ചുകണ്ണിനുകാഴ്ചകുറഞ്ഞുപീളയുംവന്നു
നിറഞ്ഞുതാൻവഴിയിൽച്ചെന്നുറച്ചുനേത്രവുംചിമ്മി
ശയിച്ചുമൂന്നുലോകങ്ങളുംജയിച്ചുള്ളമഹാവീരൻ.
തുമ്പിക്കരംകൊണ്ടുമുമ്പിൽചാലപല
വമ്പിച്ചവന്മരക്കൊമ്പുംപിടിച്ചൊടി-
ച്ചൻപോടടുക്കുന്ന വൻപൻകൊലയാന-
ക്കൊമ്പന്റെവക്രത്തുള്ളകൊമ്പുരണ്ടുംപിടി-
ച്ചമ്പത്തുചുററുകളിമ്പംകലൎന്നാൎത്തു
മുൻപിൽകളിപ്പിച്ചവൻപൻവൃകോദരൻ
കാട്ടുംതകൎത്തുകൊണ്ടോടുംമൃഗങ്ങളെ-
ച്ചാടിക്കടിച്ചിഴച്ചോടിയടുക്കുന്ന
കണ്ഠീരവങ്ങടെകണ്ഠേകണകൊണ്ടു
കുണ്ഠേതരംകോൎത്തുമണ്ടിച്ചമങ്ങിനെ
കെല്പോടുനല്ലകദളീവനംതന്നി-

വടിവ്-ആകൃതി. എപ്പേരും-മുഴുവനും. മേനി-ശരീരം. നേത്രം-കൺ. കൊലയാന-കൊല്ലുന്ന ആന. ഇമ്പം-ആഹ്ലാദം. കണ്ഠീരവം-സിംഹം. കണ്ഠേ-കഴുത്തിൽ. കണ-അമ്പ്. കെല്പ്-ശക്തി, സാമൎത്ഥ്യം. ഉൾപ്പുക്കു-പ്രവേശിച്ചു. പദ്ധതി-വഴി. വലീമുഖൻ-കുരങ്ങൻ. അഞ്ജസാ-വേഗത്തിൽ. മാൎഗ്ഗേ-വഴിയിൽ. മൎക്കടൻ-കുരങ്ങൻ. ശഠൻ-ദുഷ്ടൻ. ദുൎഘടസ്ഥാനം-ഗമിക്കുവാൻ സൌകൎയ്യമില്ലാത്ത സ്ഥലം.

ഉൾപ്പൂക്കവേഗംനടന്നുതുടങ്ങിനാൻ
ഉദ്ധതനാകുന്നഭീമസേനൻതന്റെ
പദ്ധതിതന്നിൽമുടക്കിക്കിടക്കുന്ന
വൃദ്ധനായോരുവലീമുഖനെക്കണ്ടു
ക്രുദ്ധനായിപ്പറഞ്ഞീടിനാനഞ്ജസാ
നോക്കെടാനമ്മുടെമാർഗ്ഗേകിടക്കുന്ന
മർക്കടാ! നീയങ്ങുമാറിക്കിടാശഠാ
ദുർഘടസ്ഥാനത്തുവന്നുശയിപ്പാൻനി-
നക്കെടാതോന്നുവാനെന്തെടാസംഗതി?
നാട്ടിൽപ്രജകളെക്കണ്ടാലറിയാത്ത
കാട്ടിൽകിടക്കുന്നമൂളിക്കുരങ്ങുനീ?
ഒട്ടുംവകതിരിവില്ലാതവല്ലാത്ത
കൂട്ടത്തിൽവന്നുപിറന്നുവളർന്നുനീ
ചാട്ടത്തിൽനിന്നുപിഴച്ചുപോയോനിന്റെ
കൂട്ടത്തിൽമറ്റാരുമില്ലാത്തതെന്തെടോ?
പെട്ടെന്നെഴുന്നേറ്റുപോകായ്കിലാപത്തു
പെട്ടീടുമെന്നുധരിക്കനീവാനരാ
ഇത്തരംഭീമന്റെ ദുർഭാഷണംകേട്ടു
വൃദ്ധൻചിരിച്ചുപറഞ്ഞുപതുക്കവേ
ഏറ്റംകയർത്തുപറയുന്നതെന്തുനീ
ഏറ്റവുമാറാനെനിക്കേതുമെളുതല്ലാ
മറ്റാരുമാർഗ്ഗമായ് പൊയ്ക്കൊള്ളണേഭവാൻ
കുറ്റമല്ലിക്കരഞ്ഞെച്ചുനൊക്കാണെടോ!
കണ്ണുന്തിരിയാശരീരംവിറയ്ക്കുന്നു
ദണ്ഡംപലതുണ്ടുപൊയ്യല്ലകണ്ടുകൊൾ;
കുണ്ഠിതംകാലിന്നുശക്തിയില്ലാതെയായ്

വകതിരിവു്—വിവേകം. ഏറ്റമാറാൻ—എഴുന്നേറ്റുമാറുവാൻ. എളുതു്—എളുപ്പം. കണ്ണുന്തിരിയാ—കണ്ണു കാണുകയില്ല. ദണ്ഡം—സങ്കടം, രോഗം. കലാശുക—കലശൽകൂട്ടുക. ചുവടു്—അടി. മാരുതി—മാരുത(വായു)ന്റെ പുത്രൻ.

മെയ്യുംതളരുന്നപൊയ്യല്ലമാനുഷ!
അയ്യോപരമാൎത്ഥമേതുംഗ്രഹിയാതെ
നീയെന്തുശാഠ്യംതുടങ്ങുന്നപൂരുഷ!
പാരംവലഞ്ഞുകിടക്കുന്നവർകളോ-
ടാരുമീവണ്ണംകലമ്പുമാറില്ലെടോ
നേൎവ്വഴിവിട്ടുരണ്ടുചുവടങ്ങോട്ടു
മാറിയാലെന്തുവൈഷമ്യംനിനക്കെടോ?
മാരുതിവൃദ്ധന്റെവാക്കുകൾകേട്ടുടൻ
മാരുതിഭീമൻകയൎത്തുചൊല്ലീടിനാൻ
ആരെന്നറിഞ്ഞുപറഞ്ഞുനീവാനര
പാരംമുഴക്കുന്നധിക്കാരസാഹസം
പൂരുവംശത്തിൽപിറന്നവളന്നൊരു
പൂരുഷശ്രേഷ്ഠൻവൃകോദരനെന്നൊരു
വീരനെക്കേട്ടറിവില്ലേനിനക്കെടോ
വീരനാമദ്ദേഹമിദ്ദേഹമോക്കുനീ
നേരായമാൎഗ്ഗംവെടിഞ്ഞുനടക്കയി-
ല്ലാരോടുമിജ്ജനംതോല്ക്കയുമില്ലെടോ
മാറിനില്ലെന്നുപറയുന്നമൂഢന്റെ
മാറിൽപതിക്കും ഗദാഗ്രമെന്നോക്കണം
ഏറെപ്പറയാതെഴുന്നേറ്റുദൂരത്തു
മാറിക്കിടക്കനീമൎക്കടപ്രാകൃത
സജ്ജനാചാരംപിടിപെടാതുള്ളൊരു
ദുൎജ്ജനംനമ്മെദ്ദൂഷിപ്പാനൊരുമ്പെട്ടു
ലജ്ജകൂടാതെവഴിമുടക്കീടിനാ-

ധിക്കാരസാഹസം—നിന്ദയാകുന്ന ചെയ്യരുതാത്ത പ്രവൃത്തി. പ്രാകൃതൻ—സംസ്കാരമില്ലാത്തവൻ. സജ്ജനാചാരം—സത്തുക്കളുടെ ആചാരം. പിടിപെടാതുള്ള—അറിയാത്ത. അൎജ്ജുനജ്യേഷ്ഠൻ—ഭീമൻ. ധൎമ്മപ്രകാരം—ധൎമ്മരീതി. നയജ്ഞൻ—നീതിയറിയുന്നവൻ. കണക്കിനുകൂട്ടമോ—ഗണ്യമാണെന്നു പരിഹാസവചനം. ഗണ്യമല്ലെന്നുഭാവം. [illegible]—[illegible]ചായ.

ലർജ്ജുനജ്യേഷ്ഠൻസഹിക്കയില്ലേതുമേ
ധർമ്മപ്രകാരംഗ്രഹിക്കാത്തനിന്നോടു
ധർമ്മംപറവാൻനമുക്കെന്തുസംഗതി:
ധർമ്മപുത്രാനുജൻധർമ്മംവെടിഞ്ഞൊരു
കർമ്മങ്ങൾചെയ്കയില്ലെന്നുബോധിക്കണം.
എന്നുള്ളവാക്കുകൾകേട്ടുചിരിച്ചുകൊ-
ണ്ടൊന്നരുൾചെയ്തുഹനുമാനുമിങ്ങനെ
നന്നെടോ! ഭീമാ! നയജ്ഞൻഭവാനെന്നു
ചൊന്നവാക്കെല്ലാംകണക്കിനുകൂട്ടുമോ?
ധർമ്മജൻമുൻപായധാർമ്മികന്മാർനിങ്ങൾ
ധർമ്മമല്ലാതൊന്നുംചെയ്യുകയില്ലയോ?
പാഞ്ചാലിയെന്നൊരുപെണ്ണിനെക്കണ്ടിട്ടു
പഞ്ചബാണാർത്തിപിടിപെട്ടഹോനിങ്ങ-
ളഞ്ചുപേരുംചെന്നുകൈക്കുപിടിച്ചുകൊ-
ണ്ടഞ്ചാതെവേളികഴിച്ചെന്നുകേട്ടുഞാൻ
അഞ്ചെങ്കിലഞ്ചുംകണക്കെന്നവൾക്കൊരു
ചാഞ്ചല്യവുമില്ലതെല്ലുപോലുംനിങ്ങ-
ളഞ്ചുജനത്തെയുംകൺമുനത്തല്ലിനാൽ
വഞ്ചിപ്പതിന്നവൾപോരുംവൃകോദര!
നാലഞ്ചുഭർത്താവൊരുത്തിക്കുതാനത്രെ
നാലുജാതിക്കുംവിധിച്ചതല്ലോർക്കണം
നാലുപേർകേട്ടാൽനിരക്കാത്തവസ്തുവി-
വാലുള്ളവാനരന്മാർക്കുംചിതംവരാ
ചേട്ടത്തിയാമൊട്ടനുജത്തിയാമൊട്ടു

പഞ്ചബാണാർത്തി_മന്മഥപീഡ. കണക്കു_രീതി (വിസ്താരത്തോടു ഫലീകൃതമായ അംഗീകാരം) കൺമുനത്തല്ല്_കൺകോണുകൊണ്ടുള്ള പ്രഹരം (നോട്ടം) നാലുജാതി_ബ്രാഹ്മണ ക്ഷത്രിയ വൈശ്യ ശൂദ്രജാതി. നിരക്കാത്ത—യോജിക്കാത്ത. ചിതംവരാ_യുക്തമാവില്ല. ചേഷ്ടി_വികൃതചേഷ്ടം. നാലുപേർ—ദുര്യോധനാദികളായ നാലുപേർ. ദുർമ്മാർഗ്ഗസക്തി_ദുഷ്പ്രവൃത്തിയിലുള്ള അഭിരുചി.

ചട്ടകൾ തൻെറ കളത്രമെന്തിങ്ങനെ
കാട്ടുന്ന ഗോഷ്ഠികൾ കേട്ടാൽ ചിരിയാകു-
മൊട്ടും ഗുണമല്ല കന്ദീകുമാരക!
നേരായ മാർഗ്ഗം വെടിഞ്ഞു നടക്കാത്ത
വീരൻ വൃകോദരൻ ഞാനെന്നു നമ്മുടെ
നേരേ മുണഞ്ഞു പറവാൻ മടിയില്ല
നാരായണ! ശിവ! മററെന്തു ചൊൽവതു?
തോററീടുമാറില്ല ഞങ്ങളെന്നിങ്ങനെ
കററിന്മകൻ നീ പറഞ്ഞതും വിസ്മയം
നൂററവർ ചേർന്നിങ്ങടെ നാടും നഗരവും
കൂററകാമരയുമടക്കി വെച്ചില്ലയോ
കാററും മഴ മഞ്ഞു മേററു കൊണ്ടിപ്പോഴും
കാട്ടിൽ കിടക്കുന്ന കഷ്ടമല്ലേ നിങ്ങൾ?
കാട്ടിൽ കിടക്കുന്ന ധർമ്മാഗ്ര്യസകധിയാൽ
വീട്ടിൽ കിടപ്പാൻ വിധിയില്ല നിങ്ങൾക്ക
നാട്ടിൽ നിന്നാശു സുയോധനമന്നന-
ങ്ങോട്ടു കളഞ്ഞതിൽ പിന്നെയൊരിക്കലും
നാട്ടിൽ കടപ്പാൻ കഴിയുന്നതുമില്ല
കാട്ടിൽ സുഖമെങ്കിലായതും കൊള്ളില്ല
കല്ലിലും പുല്ലിലും കാലേ തറയ്ക്കുന്ന
മുള്ളിലും വള്ളികൾ കള്ളിലും കണ്ടിലും
തുള്ളിയലച്ചു നടക്കുന്ന നിങ്ങടെ
ഉള്ളുകൾക്കെല്ലാം കുറവില്ല നാണടാ
കള്ളത്തരം ചൂതുകൊണ്ടു ദുര്യോധനൻ

കോള്—അനുഭവം. കാലേ—കാലിൽ (ഭേദ്യമായ വിഭക്ത്യാഭാസം) ഉള്ള്—അഹമ്മതി. തുള്ളിപ്പതിനു—കളിപ്പിക്കുവാൻ. ശാംക്കാ—ശൂരം. പരാക്രമമുണ്ടായി—പരാക്രമം മനസ്സിലായി. സദ്ഭാവം—സജ്ജനഭാവം. മരഞ്ചാടി—കുരങ്ങൻ. ഭഞ്ജനം ചെയ്‌വാൻ—നശിപ്പിക്കുവാൻ. അഞ്ജനാപുത്രൻ—അഞ്ജനയുടെ പുത്രൻ (ഹനുമാൻ) ധൂമകേതുക്കരാഞ്ചൻ—നാശം പിടിച്ച കുരങ്ങൻ. ക്രോഷ്ടുകൾക്കുവ

തള്ളിപ്പുറത്താക്കിനിങ്ങളെതൽക്ഷണം
ഉള്ളിൽഭയംപൂണ്ടുമണ്ടുന്നനിങ്ങളെ
ത്തുള്ളിപ്പതിന്നൊരുപെണ്ണുംപുറപ്പെട്ടു
കണ്ടവസ്തുക്കളിൽകാംക്ഷയുണ്ടായവൾ
കൊണ്ടുവാകൊണ്ടുവാഎന്നുകല്പിക്കയും
ഭണ്ഡക്കൂട്ടീടുമെന്നോർത്തുഭയപ്പെട്ടു
മണ്ടിത്തുടങ്ങുംമടങ്ങാതെനിങ്ങളും
കണ്ടനേരംതന്നെനിന്റെപരാക്രമ-
മുണ്ടായ്‌നമുക്കൊന്നറികവൃകോദര!
ദുർഭാഷണംകേട്ടുകോപിച്ചുഭീമനും
സൗഭാഗ്യമെല്ലാംമതിമതിവാനര
കാഞ്ഞിരക്കായ്കളുംതിന്നുമരങ്ങളിൽ
പാഞ്ഞുനടക്കുംമരംചാടിമൂഢനെ
ഭഞ്ജനംചെയ്വാൻമടിക്കുന്നുഞാൻമറ്റു-
മഞ്ജനാപുത്രന്റെജാതിയെനോക്കയാൽ
ഭീമസേനന്റെപരാക്രമമൊന്നുമീ
പ്ലവഗകുലകരങ്ങളുൾഗ്രഹിച്ചീല
രക്ഷസ്സുകൾക്കധീശനാം ഹിഡിംബന്റെ
വക്ഷസ്സുതള്ളിപ്പിളർന്ന വൃകോദരൻ
രൂക്ഷതപൂണ്ടുബകനാമരക്കനെ
കാൽക്ഷണം കാലന്നൂർ കാട്ടിക്കൊടുത്തതും
കൊന്നവൻ കൊലയാന തുമ്പിക്കരംകൊണ്ടു
വലിച്ചുനാലും പിളർന്നകണക്കിനെ,

ഈശൻ–രാക്ഷസന്മാർക്കു മുമ്പൻ. വക്ഷസ്സ്–മാറിടം. രൂക്ഷത–ക്രൂരത. അരക്കൻ–രാക്ഷസൻ. കാലന്നൂർകാട്ടിക്കൊടുക്കുക–കൊല്ലുക. സബലം–ബലത്തോടുകൂടി. ജൃംഭിച്ചുവന്ന–ക്ഷോഭിച്ചുവന്ന. ജൃംഭിച്ചവിഗ്രഹം–തടിച്ചശരീരം. ഉടൽ–സംബന്ധം. നിർമ്മൂലനംചെയ്തു–നശിപ്പിച്ചു. പ്ലവംഗമൻ–കുരങ്ങന്മാർ. നിശ്ശങ്കം–ശങ്കകൂടാതെ. ദുർമ്മുഖൻ–വിരൂപൻ. ദുർമ്മതി–ദുഷ്ടൻ. രൂക്ഷസന്നാഹം–ഭയങ്കരമായ ഉദ്യമം. ദുർഭാഷണങ്ങൾ–ദുർവ്വാക്കുകൾ പറയപ്പെട്ട. ഉല്ലാസനം–ഉല്ലസിച്ചു ആടുക.

ജൃംഭിച്ചുവന്ന ജരാസന്ധമന്നന്റെ
ജൃംഭിച്ചവിഗ്രഹം രണ്ടായ് പിളൎന്നതും
കിൎമ്മീരനായ നിശാചരവീരന്റെ
മൎമ്മങ്ങൾതോറും ഗദകൊണ്ടടിച്ചതും
നിൎമ്മൂലനംചെയ്തു താപസന്മാരുടെ
ധൎമ്മസംരക്ഷണം ചെയ്ത വൃകോദരൻ
ഇത്ഥം പരാക്രമപ്രൌഢനാമെന്നോടു
സിദ്ധമല്ലാതൊരു വൃദ്ധപ്ലവംഗമൻ
നിൎമ്മരിയാദം ദുഷിച്ചുപറകയോ
ദുർമുഖാ പോടാ! വലിമുഖ! ദുൎമ്മതേ!
അഞ്ജനാപുത്രനരുൾചെയ്തിതന്നേരം
ഭഞ്ജനംചെയ്‌വാൻ മടിക്കേണ്ട നീ സഖേ!
രാക്ഷസന്മാരെക്കൊലചെയ്തു നിന്നുടെ
രൂക്ഷസന്നാഹങ്ങളന്നെങ്ങു പോയെടോ
ദുശ്ശാസനൻപണ്ടു ദുൎയ്യോധനോക്തമാം
ദുശ്ശാസനംകൊണ്ടു മണ്ടിവന്നങ്ങിനെ
അഞ്ചുപേർ നിങ്ങളും കണ്ടുനില്ക്കെത്തന്നെ
പാഞ്ചാലിയെച്ചെന്നടിച്ചുതലമുടി
ചുററിപ്പിടിച്ചു വലിച്ചിഴച്ചങ്ങനെ
മുററം മഹാജനം നോക്കിനില്ക്കും വിധൌ
മുററത്തുകൊണ്ടന്നു താഡിച്ചു താഡിച്ചു
ഒന്നുടുത്ത പുടവവലിച്ചഴി-
ച്ചുററമില്ലാതുള്ളപരാധവും ചെയ്തു
കണ്ണുമിഴിച്ചങ്ങു കണ്ടു നിന്നീടുന്ന
പൊണ്ണത്തടിയനാം നിന്റെ പരാക്രമം
കാശിക്കുപോയൊ? കഥിക്ക വൃകോദരാ?
കാശിനുപോലും വിലപിടിയാത്ത നീ

നാസ്തിയാം—ഇല്ലാതെയാം. പാദപം—മരം. ചൊടിക്കുക—കോപിക്കുക. പടപ്പാം—മെലിഞ്ഞ.

തന്നുടെമുന്നിലിട്ടന്യനാം പൂരുഷൻ
തന്നുടെ പെണ്ണിന്റെ വസ്ത്രം തൊടുന്നേര-
മൊന്നുമനങ്ങാതെ നിൽക്കയോ വേണ്ടതു?
ചെന്നങ്ങവനെ പ്രഹരിക്കയോ ഗുണം?

മിടുക്കും ശൗര്യവുമെല്ലാമൊടുക്കം നാസ്തിയാം നിന്റെ
കടുപ്പം കാട്ടിലെങ്ങാനും കിടക്കും വാനരത്തോടു
കടക്കണ്ണും ചുവത്തിക്കൊണ്ടടുക്കും വിക്രമീപല്ലും
കടിക്കും വല്ലികൾതല്ലിയൊടിക്കും പർവതം തല്ലി-
പ്പൊടിക്കും പാദപങ്ങൾക്കിട്ടിടിക്കും വല്ലതും ചൊല്ലി- യെന്നെ
ച്ചൊടിക്കുന്നെന്തിനു ഭീമാ?
നടപ്പാൻ ശക്തിയില്ലാഞ്ഞുകിടപ്പായിനമുക്കിപ്പോൾ
ചടപ്പാംവാലിതങ്ങോട്ടേക്കെടുപ്പാൻ സാദ്ധ്യമില്ലേതും
പൊട്ടുക്കെന്നുഭവാൻ ചാടിക്കടന്നാലും നടന്നാലും
മടിക്കുന്നെന്തിനു ഭീമാ! മുടക്കുന്നില്ല ഞാൻ മാർഗ്ഗം
പറഞ്ഞു ഭീമനും നീയിപ്പറഞ്ഞ വാക്കുകളെല്ലാം
കുറഞ്ഞൊരു കരുത്തുള്ളോർ പറഞ്ഞെങ്കിലറിയിക്കാം
മുതുക്കന്മാർ പലവട്ടമധിക്ഷേപങ്ങൾ ചെയ്താലും
വധിപ്പാനും ചിതം പോരാ വധിച്ചാലും ചിതം പോരാ
കരുത്തൻ മറ്റൊരുത്തൻ വന്നുരത്തെങ്കിൽ കരത്തെക്കൊണ്ടൊ
ന്നടിച്ചു കൈപിടിച്ചു കാട്ടിലേക്കാക്കിഗമിക്കും ഞാൻ
അതുമെല്ലാമിരിക്കട്ടെ ഫലമില്ലാമരിക്കാറായ്ക്കി-
ടക്കുന്നമരം ചാടിക്കിഴവനെ
മരുത്തിന്റെ മകൻ വന്നു മരിപ്പിച്ചെന്നതു കേട്ടാൽ
ചിരിക്കും സജ്ജനമെന്നു ധരിക്കമെക്കടെത്താനെ!

ചിതം--ഔചിത്യം. ഉരത്തെങ്കിൽ--എതിർത്തുനിന്നെങ്കിൽ അഥവാ എതിർത്തുപറഞ്ഞെങ്കിൽ. (താലവ്യാകാരാന്തമായ 'ഉര' ധാതുവിനു പറയുക എന്നും കണ്ഠ്യാകാരാന്തമായ 'ഉര' ധാതുവിനു എതിർക്കുക എന്നും ഉള്ള അർത്ഥവ്യത്യാസം നോക്കിക്കൊൾക. ഉരയ്ക്കുന്നു, ഉരച്ചു, ഉരയ്ക്കും, ഉരക്കുന്നു, ഉരത്തു, ഉരക്കും.) മരുത്തു്--കാററു. കടുപ്പം--സാഹസം. ശ്രേഷ്ഠ--പൂജ്യൻ. ലംഘിക്കുക--ചാടിക്കടക്കുക. നെടുക്കൻ--നീളമുള്ള. ഇല്ലുല്ലി--ഇല്ലാവല്ലം. കടുത്ത--കഠിനമായ, ഉറപ്പുള്ള.

കടന്നുപോകയോ പിന്നെക്കൂട്ടപ്പമായ് വന്നുമെൻെറ
ഗുരുവാമഞ്ജനാപുത്രൻ കരുത്തേറും കപിശ്രേഷ്ഠൻ
ജനിച്ചോരു കുലംതന്നിൽ ജനിച്ചോരു കരങ്ങളച്ചാ
നിനച്ചാൽനിന്നെ ലംഘിച്ചാലെനിക്കുപാപമുണ്ടാകും
അതുകേട്ടു ഹനുമാനുമുരചെയ്തു കനിവോടെ
"മതിയിൽശങ്കയുണ്ടെങ്കിലതുചെയ്യണമെന്നില്ല;
വഴിതന്നിൽ കിടക്കുന്നവാലെടുത്തുമാററിവച്ചു
വഴിപോലെകടന്നാശു ഗമിക്കഭീമസേന! നീ,
കരംകൊണ്ടുവാനരത്തെത്തൊടുകനിന്ദിതമെങ്കിൽ
കരംതന്നിലിരിക്കുന്ന ഗദകൊണ്ടുമടിയാതെ
നെടുക്കൻ വാലെടുത്താശുപൊട്ടുക്കെന്നു ദൂരെനീക്കി
നടക്കനീമിടുക്ക! വേർപെടുക്ക ദുർഘടമെല്ലാം"
പറഞ്ഞു പാണ്ഡവനപ്പോൾകുറഞ്ഞൊന്നു നിരൂപിച്ചു
"മറിച്ചുനീക്കുമന്നേരം മുറിഞ്ഞുപോകയില്ലല്ലി?"
"മുറിയുന്നെന്തോനിൻെറഗദയോനമ്മുടെവാലോ?
അറിയാഞ്ഞിട്ടുചോദിച്ചുനരിശമുണ്ടാകവേണ്ടാ"
കടുത്തപർവതംതല്ലിപ്പൊടിച്ചുഭസ്മമാക്കുന്ന
കടുത്തമൽഗദാദണ്ഡംതട്ടുതാംവാലികളില്ല
കൊഴിഞ്ഞുരോമവുമൊട്ടുപൊഴിഞ്ഞുഭൂമിയിൽവീണു
ഉഴഞ്ഞുമേവിനനിൻെറകിഴിഞ്ഞവാലിനുഭംഗം
ഭവിക്കുമെന്നതുകൊണ്ടുമടിക്കുന്നുമഹാഭോഷാ!
ചെവിയ്ക്കുപൂതരിയായിട്ടുരയ്ക്കാതെ ചിലവസ്തു
ശ്രവിക്കുമ്പോളെനിക്കുള്ളിൽജ്വലിക്കും കോപമാം വഹ്നി
ദഹിക്കും നിന്നുടെദേഹം സഹിക്കാമോനിനക്കിപ്പോൾ
ഇത്ഥംപറഞ്ഞതിക്രുദ്ധനാം പാണ്ഡവൻ

വഹ്നി—അഗ്നി. പാണ്ഡവൻ—പാണ്ഡുപുത്രൻ, ഭീമൻ. നക്തഞ്ചരാരാതിദാസൻ—രാക്ഷസവൈരിയായ രാമൻെറ ഭൃത്യൻ. പുച്ഛാഗ്രം—വാലിൻെറഅററം. ദീർഘം—നീളം (ദീർഘശബ്ദത്തിനു 'നീണ്ടതു' എന്നാണ് അർത്ഥമെങ്കിലും ഇവിടെ നീളമെന്ന അർത്ഥത്തിൽ ധർമ്മപരമാക്കി പ്രയോഗിച്ചിരിക്കുന്നു) തരിമ്പ്—ലേശം

നക്തഞ്ചരാരാതിദാസന്റെ പുച്ഛാഗ്രം
ഉത്തുംഗമാകുംഗദകൊണ്ടുപോക്കുവാ-
നത്യന്തവേഗേനചെന്നടുത്തീടിനാൻ;
ദീർഘംപെരുത്തൊരു പുച്ഛംഗദകൊണ്ടു
പോക്കുവാനായിപ്രയത്നംതുടങ്ങിനാൻ;
രണ്ടുകരങ്ങളെക്കൊണ്ടുപിടിച്ചുടൻ
രണ്ടുമൂന്നട്ടഹാസംമുഴങ്ങിഗദ-
കൊണ്ടുടൻതിക്കിക്കുലുക്കിപലവിധം
കൊണ്ടുമിളക്കംതരിമ്പില്ലവാലിനു
നീണ്ടുതടിച്ചോരു പുച്ഛാഗ്രഭാഗത്തു
രണ്ടുരോമംപോലുമെങ്ങുമിളകീല;
വേണ്ടുംപ്രയോഗങ്ങളെല്ലാംപ്രയോഗിച്ചു
വേണ്ടുവോളംനാണവും കെട്ടുമാറിനാൻ
ഇക്കുരങ്ങച്ചന്റെപുച്ഛംഗദകൊണ്ടു
പോക്കുവാൻമേലാനമുക്കെന്നുവന്നല്ലോ
ദിക്കുകളെല്ലാം ജയിച്ചുള്ള ഭീമന്റെ
വിക്രമമിപ്പോൾ ഫലിക്കാത്തതെന്തഹോ?
തെറ്റെന്നൊരുത്തന്റെ മായാപ്രയോഗമോ
മുറ്റംഫലിക്കാത്തതെന്തുവാൻ മൽബലം?
കാറ്റിൻമകനൊരുമർക്കടത്തൊടു
തോറ്റുപോയെന്നതുകേൾക്കുന്നനേരത്തു
ന്നുറ്റവർനമ്മെപ്പരിഹസിച്ചീടുമേ
കുറ്റകാർപിന്നെപ്പരിഹസിക്കുംദൃഢം
മുറ്റുമിനിക്കിനിജ്ജീവിച്ചിരിപ്പതി-

മൽബലം--എന്റെ ശക്തി. നഷ്ടി--നാശം. ഇളപ്പെട്ടു്--തോറവു്. ഉൽകടാടോപം--ഉദ്ധതമായ ഗർവ്വത്തോടുകൂടുംവണ്ണം. മുഷ്ക്കു്--അതിക്രമം. ഭ്രമിക്കാതെ--അമ്പരന്നുപോകാതെ. മുഷ്ക്കൻ--മദിച്ചവൻ,ക്രൂരൻ. ദ്വന്ദ്വയുദ്ധം--രണ്ടുപേർ തമ്മിലുള്ള യുദ്ധം. ധിക്കാരം--നിന്ദ. വക്കാണമേശുന്ന--കലഹിക്കുന്ന. ധൃതിപ്പെട്ടു--ബദ്ധപ്പെട്ടു. കൂടപ്രയോഗം-- (1) കഠിനപ്രയോഗം (2) ചതിപ്രയോഗം.

ഒട്ടും കൊതിയില്ലവല്ലതെന്നാകിലും
മുഷ്ടികൾകൊണ്ടു മുതുക്കൻകുരങ്ങന്റെ
നഷ്ടിവരുത്തും കരുത്തുള്ള പാണ്ഡവൻ
പെട്ടെന്നുജീവൻ കളയാൻമടിയില്ല
കഷ്ടമിപ്പ്ഭീമനിളപ്പെട്ടിരിക്കുമോ!;”
ഇത്തരം ചിന്തിച്ചു കോപിച്ചുറച്ചുടൻ
സത്വരം പാഞ്ഞങ്ങടുത്തു വൃകോദരൻ; വ്യാഠ
നോക്കെടാമർക്കടാ! മായാപ്രയോഗങ്ങൾ
ഉൾക്കടാടോപം തുടങ്ങുന്നനിന്നുടെ
മുഷ്ക്കുകളെല്ലാം ശമിക്കും ഭ്രമിക്കാതെ
മുഷ്കര! ദ്വന്ദ്വയുദ്ധം തുടങ്ങീടിനാൽ;
ഇക്കണ്ട നമ്മെത്തടുത്തുനിൽത്താമെന്നു
ധിക്കാരമല്ലയോവാടാവലീമുഖാ!
ധക്കാണമേശുന്ന നേരം ധൃതിപ്പെട്ടു
വെക്കം മരക്കൊമ്പുപറവുമാറായനിൻ
ഗ്രദ്ധപ്രയോഗങ്ങൾ നമ്മോടു പറവുമോ?
മൂഢത്വമങ്ങുനീവച്ചേക്കവാനരാ! വ്യഫഠ
കൂടപ്രയോഗംതുടങ്ങുംവിധൌനിന്റെ
കൂടപ്രയോഗം ഫലിക്കാതെയായ്‌വരും
കണ്ടുപഠിച്ചതും കേട്ടുപഠിച്ചതും
കൊണ്ടുഫലിപ്പിപ്പനെന്നുചിന്തിച്ചുനീ
തണ്ടുതപ്പിക്കൊണ്ടുനേർത്തുവന്നാലിങ്ങു
കണ്ടുകൊള്ളാമിന്നുവൈദഗ്ദ്ധ്യമൊക്കവെ
പണ്ടൊരുനാളുംപ്രയോഗങ്ങളിങ്ങനെ

തണ്ടുതപ്പിക്കൊണ്ടു--താന്തോന്നിത്തംകാണിച്ചുകൊണ്ടു്. നേർത്തു്--നേരിട്ടു്. വേണ്ടാസനം--വേണ്ടാത്ത പ്രവൃത്തി. മന്ത്രം--ബീജാക്ഷരജപം. തന്ത്രം--ചക്രസ്ഥാപനാദി അഥവാ ഉപായം. ക്രൂനൻ--ഒരുവക എറമ്പ്. കത്തുമോ--കത്തിവീഴ്ത്തുമോ. പറക്കും--അതിവേഗത്തിൽ പായും. മുഷ്കരൻ--ശക്തൻ. പംക്തികണ്ഠൻ--പത്തുകണ്ഠത്തോടുകൂടിയവൻ-രാവണൻ. (രാവണനെ വാലിൽ ബന്ധിച്ചതു ബാലി.)

കണ്ടറിവില്ലെന്നുതോന്നിപ്പനിന്നുഞാൻ
കണ്ടാലറിവാൻ സമർത്ഥനല്ലെങ്കിൽനീ
കൊണ്ടാലറിയുമതിനില്ലസംശയം വൃ
വേണ്ടാസനംനീതുടങ്ങുകകാരണം
വേണ്ടിവന്നുചിലദുർഭാഷണങ്ങളും;
മന്ത്രസേവാബലംകൊണ്ടോ നിനക്കെന്റെ
മാർഗ്ഗംതടുക്കുവാൻശക്തിയുണ്ടായതും?
മന്ത്രവും തന്ത്രവും മററുള്ളവിദ്യയും
മാരുതപുത്രനോടേതുംഫലംവരാ
ക്രനൻമദിച്ചെന്നാൽ ഗോപുരംകുത്തുമോ?
വാനരന്മാരെന്തുകാട്ടുന്നുനമ്മോട്ടു്?
വാനര! നില്ലെന്നടുക്കുന്നനേരത്തു
വാലുമുയർത്തിപ്പറക്കും കുരങ്ങുകൾ വൃ
ഇത്തരം ഭീമന്റെദുർഭാഷണംകേട്ടു
വൃദ്ധൻചിരിച്ചുപറഞ്ഞു പതുക്കവേ
"മർക്കടനെന്നു നീ ധരിക്കേണ്ടെടോ
മർക്കടന്മാരിലും മുഷ്ക്കരന്മാരുണ്ടു്
പണ്ടൊരുമർക്കടത്താനല്ലയോപംക്തി-
കണ്ഠനെന്നുണ്ടായനക്തഞ്ചരേന്ദ്രനെ
വാലുകൊണ്ടാശു വരിഞ്ഞുകെട്ടിക്കൊണ്ടു
നാലുസമുദ്രങ്ങൾ ചാടിക്കടന്നതും
മറെറാരുദേഹം മഹാവാരിരാശിയെ
സത്വരംചാടിക്കടന്നുചെന്നഞ്ജസാ വൃർ
ശങ്കകൂടാതെ നിശാചരവീരന്റെ
ലങ്കയിൽപുക്കു ഭയങ്കരന്മാരായ

ഹുങ്കാരം--ഹുംഎന്ന ശബ്ദം. രണം--യുദ്ധം. ലങ്കേശപുത്രൻ—അക്ഷകുമാരൻ. ആമ്മാറു്--ആവുംവിധം. ചണ്ഡം—പരുഷം. ഗണ്ഡസ്ഥലം--കവിൾത്തടം. (ഈവകയൊക്കെയും ഹനുമാൻ ചെയ്തതാണ്) പവനാത്മജൻ--വായുപുത്രൻ. ആഹന്ത—കഷ്ടം ആശ്ചര്യം.

കിങ്കരന്മാരെപ്പലരെവധിച്ചതും
തൻകേളികാനനംതല്ലിത്തകൎത്തതും
ഹുങ്കാരമോടു രണത്തിന്നടുത്തൊരു
ലങ്കേശപുത്രന്റെ കണ്ഠംമുറിച്ചതും
പങ്കേരുഹാക്ഷിയാം വൈദേഹിതന്നുടെ
സംക്ലേശമെല്ലാംപറഞ്ഞുകളഞ്ഞതും
യുദ്ധത്തിനെത്തിയനക്തഞ്ചരേന്ദ്രന്റെ
തേർത്തട്ടിലാമ്മാറു ചാടിയോടിക്കൊണ്ടു വൃത്ത
ചണ്ഡമായുള്ളൊരുപാണിസ്ഥലംകൊണ്ടു
ഗണ്ഡസ്ഥലങ്ങളിൽ താഡനംചെയ്തതും
മാനമുള്ളാളുകൾ നമ്മുടെജാതിയിൽ
ഞാനറിയുന്നപലരുണ്ടുപാണ്ഡവാ!
മൎക്കടൻമൎക്കടനെന്നുനീയിങ്ങനെ
ധിക്കരിക്കാതെഗമിക്കനല്ലൂസഖേ"
എന്നതുകേട്ടു പറഞ്ഞുവൃകോദര—
നെന്നുടെസ്വാമിഗുരുനാഥനഗ്രജൻ
ശ്രീരാമദാസൻപവനാത്മജനത്രേ
ശ്രീഹനുമാൻമഹാവീൎയ്യപരാക്രമൻ വൃന്ദ
അദ്ദേഹമെങ്ങുഭവാനെങ്ങു ആഹന്ത
ദുൎദ്ദേഹവൃദ്ധപ്ലവംഗമതിമതി
പക്ഷീന്ദ്രനെങ്ങു ഗരുഡനെന്നോൎത്തിട്ടു
മക്ഷികക്കൂട്ടംമദിക്കുംകണക്കിനെ
ശ്രീരാമദാസന്റെവംശേജനിയ്ക്കയാൽ
പാരംനിനക്കമഹംഭാവമിങ്ങനെ
ഉദ്ധതമതിനരപതിതന്നുടെ വാക്കുകൾകേട്ടു
ബുദ്ധിയിലതികനിവുകലൎന്നു കുതുകമിയന്നു ഹനുമാൻ
വൎദ്ധിതതരധവളഹിമാചലസന്നിഭതുംഗശരീരൻ

ദുൎദ്ദേഹൻ–ദുഷിച്ച ശരീരത്തോടുകൂടിയവൻ, രോഗി. പക്ഷീന്ദ്രൻ–പക്ഷിശ്രേഷ്ഠൻ. മക്ഷിക––ഈച്ച.

നെടുതാകിയകൊടിമരമെന്നകണക്കെതടിച്ചൊരുവാലും
തുടുതുടെ നയനങ്ങളുമമ്പൊടു ചെമ്പുകിടാരംപോലെ;
കുടിലാകൃതി ശശികലപോലെവിളങ്ങിന ദന്തകദംബം
ചടുലസ്ഫുടസടകളുമിടകലരുന്ന ഭയങ്കരമുഖവും
പരിഘത്തൊടു പടപൊരുതീടിന പൃഥുതരകരദണ്ഡയുഗ്മം
കരതലഖരനഖരനികായവുമുൽക്കടകണ്ഠമകുണ്ഠം
ഗിരിവരസമമാകിനമാർവിടമുരുതരമുദരമുദാരം
ഉരുതരകടിതടമഥതുടകളുമുടമയിലതിഗംഭീരം
ലങ്കാപുരഗോപുരമതിലുതകത്തൊരുജംഘായുഗളം
കിങ്കരകുലമിടിപൊടിയാക്കിനപടുതരമടിമലർവടിവും
ശങ്കരശിവ ഭുവനഭയങ്കരമാകിനവിപുലശരീരം വു പും
ശശധരനിഭധവളമതിങ്ങനെവിരവൊടുകാട്ടിഹനുമാൻ
ഉൽക്കടകടുദീർഘനിനാദവുമത്ഭുതകിലുകിലരവവും
മർക്കടകുലമകുടമഹാമണിതന്നുടെതടിയുടെവടിവും
കർക്കശതരകരചരണാദികൾ ഭീഷണവേഷവിശേഷം
മുഷ്കരമതുമൂന്നുജഗത്തിലുമുത്തമമെത്രവിചിത്രം

ഉദ്ധതമതിനരപതി--ഗർവ്വിഷ്ഠനായ രാജാവു്. വദ്ധിതരൻ--ഏററവും വലിയതും വെളുത്തതുമായ ഹിമവൽപർവ്വതത്തിനു തുല്യം ഉന്നതമായ ശരീരത്തോടുകൂടിയവൻ. ചെമ്പുകിടാരം--ചെമ്പുകൊണ്ടുള്ള ഒരു വലിയപാത്രം, കടാഹം. കുടിലാകൃതി--വളഞ്ഞ ആകൃതിയോടുകൂടിയതു്. ശശികല--ചന്ദ്രകല. ദന്തകദംബം--ദന്തപംക്തി. ചടുലസ്ഫുടസട--ചഞ്ചലവും തടിച്ചതുമായ കുഞ്ചിരോമം. പരിഘം--ഇരുമ്പുലക്ക. പൃഥുതരകരദണ്ഡയുഗ്മം--ഏററവും വലുതായ ഭുജദണ്ഡദ്വയം. കരതലഖരനഖരനികായം--കരതലങ്ങളിലെ തീക്ഷ്ണങ്ങളായ നഖങ്ങളുടെ സമൂഹം. ഉൽക്കടകണ്ഠം--തടിച്ചകഴുത്തു്. അകുണ്ഠം--സമർത്ഥം. ഗിരിവരസമം--പർവ്വതതുല്യം. ഉരുതരം--ഏററവും വലിയ. ഉദാരം--ഉൽകൃഷ്ടം. ഉരുതരകടിതടം--വലുതായ അരക്കെട്ടു്. ഉടമ--ആകൃതി. ജംഘായുഗളം--കണങ്കാലിണ. അടിമലർവടിവു്--കാലടികളിൻ്റെ സ്വരൂപം. വിപുലശരീരം--വലുതായ ശരീരം. ശശധരനിഭധവളം--ചന്ദ്രനെപ്പോലെ വെളുത്തതു്. വിരവൊടു--വേഗത്തിൽ. ഉൽക്കടകടുദീർഘനിനാദം--ഉച്ചവും പരുഷവും ദീർഘവുമായ ശബ്ദം. മർക്കടകുലമകുടമഹാമണി--വാനരവംശത്തിനു ശിരോരത്നം. തടിയുടെ വടിവു്--ഉടലിൻ്റെ ആകൃതി.

അംബരതലമൊക്കെനിറഞ്ഞുകവിഞ്ഞുവിളങ്ങിനരൂപം
അംബുധിയുടെലംഘനസമയസമുദ്ധൃതമെന്നതുപോലെ
വെണ്മയിലൊരു വിന്ധ്യമഹാചലശിഖരമടന്നാകണ്ടക്കെ
കണ്മിഴികളിലമ്പൊടു കണ്ടുവിരണ്ടുവൃകോദരവീരൻ
എന്തൊരുമറിമായമിതിങ്ങനെസംഗതിവന്നതിദാനീം
എന്തിനിഞാനിഹചെയ്യേണ്ടതുമിദമെന്തൊരുവിസ്മയമേ—
ചിന്തയിലിടനിങ്ങനെതിങ്ങിനതീവ്രതരഭയമോടേ (വം
കാന്തികമാരൻ വിരവൊടുപരവശഭാവമിയന്നു തദാ
ലക്ഷണമതു കേട്ടുധരിച്ചു തെളിവൊടുകണ്ടദശായാം
തൽക്ഷണമുളവായിതുചേതസിമൽഗുരുഹനുമാൻതന്നെ
ലക്ഷ്മണപൂർവ്വജന്റെ ഭക്തശിരോമണിമാരുതിവീരൻ
രാക്ഷസകുലശലഭഹുതാശനനിതഥമറിഞ്ഞഥഭീമൻ
 യ! ജയ! ജയ! ജനകസുതാപതിദൂതമഹാഗുണരാശേ!
ജയജയജയജാനകിമാനസ
സരസിജസവിതൃമഹാത്മൻ ൯൦൦
ജയജയജലരാശിവിലംഘനജയജയജഗതീബന്ധോ!
ജയജയഹനുമാനിതിനുതിയൊടേ വീണുവണങ്ങിപദാന്തേ
വാനരകുലവീര! വരമതുളകധീരവാരിധിഗംഭീര
വരഗുണഗണസാര! നിശിചരകുലകാല!
നിസ്സൃതമരണവിലോല! നിരുപമകുലശീല!

കർക്കശതരം--ഏററവും കഠിനം. ഭീഷണം--ഭയങ്കരം. അംബരതലം--ആകാശതലം. ലംഘനസമയസമുദ്ധൃതം--ചാട്ടനസമയത്തു വലുതായതു. തീവ്രതരഭയം--ഏററവും അധികമായ ഭയം. ഉളവായിതു-(ബോധം) ഉണ്ടായി. ചേതസി-മനസ്സിൽ. ലക്ഷ്മണപൂർവ്വജൻ-ലക്ഷ്മണന്റെ ജ്യേഷ്ഠൻ, ശ്രീരാമൻ. ഭക്തശിരോമണി--ഭക്തശ്രേഷ്ഠൻ. രാക്ഷസകുലശലഭഹുതാശനൻ-രാക്ഷസക്കൂട്ടമായ ഈയാംപാററകൾക്കു അഗ്നി. ജയ ജയ-ജയിച്ചാലും ജയിച്ചാലും. ജന-ദൂതൻ-രാമദൂതൻ. ജാനകി-ത്മൻ-ജാനകിയുടെ ഹൃദയമായ താമരപ്പൂവിനു സൂര്യനായ മഹാത്മാവേ. ജലരാശിവിലംഘനൻ-സമുദ്രം ചാടിക്കടന്നവൻ. ജഗതിബന്ധു-ലോകബന്ധു. പദാന്തേ-കാൽക്കൽ. വാരിധിഗംഭീരൻ-സമുദ്രംപോലെ ഗാംഭീര്യത്തോടുകൂടിയവൻ.

താഡിതദശവദന തരുനികൃതസദന
പാടലസമവദന പരഹരരിപുദഹന
നിന്തിരുവടിയുടെ പദയുഗള-
ച്ചെന്തളിരതിശരണമിഹശരണം.
ചിന്തയിലിദമിനിവിളയാടുക
ചിതമൊട്ടുതവചരണംശരണം
ഇത്ഥം വണങ്ങിസ്തുതിക്കുന്നഭീമന്റെ
ഹസ്തങ്ങൾരണ്ടുംപിടിച്ചു കപീശ്വരൻ
നക്തഞ്ചരാസ്ത്രങ്ങളേറ്റുവടുകെട്ടി
വിസ്താരമായുള്ള തന്നുടെ മാറത്തു
ചേർത്തുപുണർന്നുകൊണ്ടാപാദമസ്തകം
പേർത്തുപേർത്താശുതലോടിക്കരംകൊണ്ടു്
മൂർദ്ധാവുതൊട്ടങ്ങനുഗ്രഹിച്ചീടിനാൻ
മാർത്താണ്ഡശിഷ്യനാം മർക്കടാധീശ്വരൻ;
ഭീമസേനാ മഹാവീരാ ധരിക്ക നീ
രാമഭദ്രസ്വാമിതന്നെയും ധ്യാനിച്ചു
താമസംകൂടാതെ പോയാലുടൻനിന്റെ
കാമസംപ്രാപ്തിക്കു ബാധയില്ലേതുമേ;
രാമായണംകഥാ കേട്ടുകൊൾകഭവാൻ
ആമോദമോടെ ചുരുക്കിപ്പറഞ്ഞിടാം

വരഗുണഗണസാരൻ-ഉൽകൃഷ്ടമായ ഗുണസമൂഹങ്ങളാൽ സാരഭൂതൻ. നിശിചരകുലകാലൻ-രാക്ഷസവംശത്തിനു അന്തകൻ. നിസ്തൃതമരണവിലോലൻ-മരണഭീതിയില്ലാത്തവൻ. നിരുപമകുലശീലൻ-സാമ്യമില്ലാത്ത കുലത്തോടും ശീലത്തോടും കൂടിയവൻ. താഡിതദശവദനൻ-രാവണനെ അടിച്ചവൻ. തരുനികൃതസദനൻ-വൃക്ഷത്തിൽ വസിക്കുന്നവൻ. പാടലസമവദനൻ-ചെച്ചോറ്റിപ്പൂപോലുള്ള മുഖത്തോടുകൂടിയവൻ. പരഹരൻ-ശത്രുനാശനൻ. രിപുദഹനൻ-ശത്രുക്കൾക്കു അഗ്നിയായുള്ളവൻ. നിന്തിരുവടിയുടെ-അങ്ങയുടെ. ഇദം-ഇതു (ചരണവിശേഷണം) ആപാദമസ്തകം-അടിമുതൽ ശിരസ്സുവരെ. പേർത്തുപേർത്തു-വീണ്ടും വീണ്ടും. മൂർദ്ധാവു-ശിരസ്സ്. മാർത്താണ്ഡശിഷ്യൻ-സൂര്യശിഷ്യൻ. കാമസംപ്രാപ്തി-ഇഷ്ടപ്രാപ്തി. ബാധ-തടസ്സം.

ആമോദമാൎന്നിതു കേട്ടുകൊണ്ടീടുക
ക്ഷേമോദയം രാമനാഥലീലാമൃതം
മാൎത്താണ്ഡവംശേ ദശരഥൻതന്നുടെ
പുത്രനായ്‌വന്നുപിറന്നു നാരായണൻ
ഉത്തരകോസലത്തിങ്കലയോദ്ധ്യയെ-
ന്നുത്തമശ്രീരാജധാനിയിൽമേവുന്ന
കൌസല്യതന്നുടെ പുത്രൻ രഘൂത്തമൻ
കൈകേയിതന്നുടെ പുത്രൻ ഭരതനും
അത്രപിന്നെ സുമിത്രാത്മജൻ ലക്ഷ്മണൻ
ശത്രുഘ്നനും നാൽവരിങ്ങനെ ജാതരായ്
അത്രാന്തരേ വിരവൊടു വിശ്വാമിത്ര-
സത്രംമുടക്കുന്ന ദുഷ്ടരെക്കൊല്ലുവാൻ
വില്ലും ശരവുമെടുത്തു പുറപ്പെട്ടു
തെല്ലുമടിയാതെതാനുമനുജനും
കാടകംപുക്കൊരു നേരത്തുവന്നോരു
താടകയെക്കൊലചെയ്തു രഘൂത്തമൻ
സിദ്ധാശ്രമംപുക്കനിൎഭയംവിധൌ തത്ര
ബദ്ധാവലേപം മഖം മുടക്കീടുവാൻ
വന്നസുബാഹുപ്രമുഖവൃന്ദങ്ങളെ
കൊന്നുടൻയാഗവുംരക്ഷിച്ചുരാഘവൻ
ചെന്നങ്ങഹല്യയ്ക്കുമോക്ഷം കൊടുത്തുടൻ
പിന്നെജ്ജനകന്റെ മന്ദിരം പ്രാപിച്ചു
ത്രൈയ്യംബകംപള്ളിവില്ലങ്ങുതന്നുടെ
കയ്യിലെടുത്തുകുലച്ചുമുറിച്ചുടൻ
സീതാവിവാഹവും ചെയ്തുമുദാ തന്റെ
സോദരന്മാരുംവിവാഹം കഴിച്ചിതു
മാൎഗ്ഗത്തെവന്നുകടുത്തുതടുത്തോരു

ക്ഷേമോദയം-ക്ഷേമകരം. അത്രാന്തരേ-ഈ അവസരത്തിൽ. സത്രം-യാഗം. ബദ്ധാവലേപം-ഗൎവ്വത്തോടുകൂടി. മഖം-യാഗം, സുബാഹുപ്രമുഖവൃന്ദം-സുബാഹുമുമ്പായസമൂഹം, കടുത്തു-കോപിച്ചു.

ഭാർഗ്ഗവരാമനെ ക്ഷിപ്രം ജയിച്ചുടൻ
സാകേതമന്ദിരം പുക്കുടൻ സീതയാ
സാകം വസിച്ചു സുഖിച്ചു രഘൂത്തമൻ;
ഭവ്യനായുള്ള ദശരഥപുത്ര ര
യൌവനരാജ്യാഭിഷേകവും ഭാവിച്ചു
ദൈവബലേന മുടക്കിനാൾ കൈകേയി
കൈവല്യശീലൻ പുറപ്പെട്ടു കാനനം
പ്രാപിച്ചു സൌമിത്രിസീതാസമേതനായ് ൻനു
ഭൂപാലനന്ദനൻ ഭൂപൻ മഹാരഥൻ
ധരിച്ചു വല്ക്കലം പിന്നെപ്പിരിച്ചു ചെഞ്ചിടാഭാരം
തിരിച്ചു മൂവരും ഗംഗാ തരിച്ചു ചിത്രകൂടത്തിൽ
വസിച്ചു കാന്തികൾ കൊണ്ടുല്ലസിച്ചു മൂവരുമപ്പോൾ
ഗ്രഹിച്ചു ദേവലോകത്തെ ഗ്ഗമിച്ചു താതനെന്നിത്ഥം
വദിച്ചു തല്പദാംഭോജം പതിച്ചോരു ഭരതനെ
തടിച്ചു പാദുകം നൽകിയയച്ചിട്ടത്രിയെച്ചെന്നു
നമിച്ചു ദണ്ഡകാരണ്യേ വസിച്ചു രാഘവനത്ര
മദിച്ചോരു വിരാധനെ വധിച്ചു മാമുനിമാരെ
സ്തുതിച്ചു തീർത്ഥവുമാടി നടന്നു ഘോരകാന്താരേ ൻറെ
കടന്നങ്ങനഗസ്ത്യൻറെ ഗൃഹത്തിലങ്ങകം പുക്കു
ഉടനേ വന്ദനം ചെയ്തു പരിചോടേ മുദാ ഗോദാ-
വരിതീരേ വസിക്കുമ്പോൾ; വരിപ്പാനാഗ്രഹത്തോടെ
വരുന്ന ശൂർപ്പണഖയെ മുലയുംമൂക്കമ്മൂക്കോടെ
കരവാൾകൊണ്ടുടനുത്തൂലനം ചെയ്തു സൌമിത്രി

ഭാർഗ്ഗവരാമൻ-പരശുരാമൻ. സാകേതമന്ദിരം-അയോദ്ധ്യയിലുള്ള ഗൃഹം- സീതയാസാകം-സീതയോടുകൂടി. ഭവ്യൻ-സുകൃതി. യൌവനരാജ്യാഭിഷേകം-യൌവനനിമിത്തമായ പട്ടാഭിഷേകം. ഭാവിച്ചു-ഒരുക്കി. ദൈവബലേന-വിധിശക്തിയാൽ. കൈവല്യശീലൻ-മോക്ഷസ്വഭാവൻ അഥവാ കേവലാത്മസ്വഭാവൻ. സൌമിത്രി-സമേതൻ-ലക്ഷ്മണനോടും സീതയോടുംകൂടിയവൻ. വല്ക്കലം-മരവുരി. തരിച്ചു-കടന്നു. വദിച്ചു-പറഞ്ഞു. പാദുകം-മെതിയടി. നമിച്ചു-നമസ്കരിച്ചു. ഘോരകാന്താരേ-ഘോരവനത്തിൽ. വരിപ്പാൻ-കല്യാണം കഴിക്കുവാൻ.

കരഞ്ഞുശൂർപ്പണഖപോയ്ഖരൻതന്നോടറിയിച്ചു
ഖരനുംദൂഷണൻതാനും കരുത്തുള്ളത്രിശിരാവും
പരന്നവൻപടയുമായ്‌വരുന്നനേരമേരാമൻ
കടുത്തസായകംചാലേതൊടുത്തുരാഘവൻവേഗാൽ
അടുത്തുരാക്ഷസന്മാരെക്കൊടുത്തുകാലന്നുക്കാക്കി
അതുകേട്ടുദശഗ്രീവനതിലേററം കയർത്താശു
ചതിപ്പാനായ്പുറപ്പെട്ടുമുനിവേഷമവൻപൂണ്ടു
അമ്മാവനാകുന്ന മാരീചനെച്ചെന്നു
പൊൻമാൻവടിവാക്കിവിട്ടുദശാനനൻ
സമ്മോഹമുണ്ടാക്കിരാമന്റെ പത്നിക്കു-
മമ്മായകൊണ്ടാശുവേറാക്കിവേഗേന
മട്ടോൽമൊഴിയായസീതയെ തൽക്ഷണം
കട്ടുരഥത്തിൽകരേറിഗ്ഗമിക്കുന്ന
ദുഷ്ടനെച്ചെന്നുതടുത്തജടായുവെ
വെട്ടിവധിച്ചുകളഞ്ഞുദശാനനൻ
ചട്ടററലങ്കാപുരത്തെപ്രവേശിച്ചു
കഷ്ടമദ്ദേവിയെയത്രവെച്ചീടിനാൻ
മാരീചമാനിനെക്കൊന്നോരുരാഘവൻ
തൽപ്രാണദേവിയെക്കാണാഞ്ഞുഖിന്നനായ്
തമ്പിയോടൊന്നിച്ചുതേടിനടകൊണ്ടു
വമ്പിച്ചകാനനേവന്നുമരിച്ചോരു
വൻപനാംഗൃദ്ധ്രനെസംസ്കരിച്ചീടിനാൻ
കമ്പംവെടിഞ്ഞുകബന്ധനെയുംകൊന്നാൻ
സമ്പന്നമോദംശബരിക്കുമോക്ഷവും
സംഭാവനംചെയ്തുതാനുമനുജനും

ദലനംചെയ്തു-ഭേദിച്ചു. ത്രിശിരാവ്-ത്രിശിരസ്സ്. കടുത്തസായകം-ഘോരമായബാണം. ചാലെ-വേണ്ടപോലെ. ദശഗ്രീവൻ-രാവണൻ. സമ്മോഹം-ആഗ്രഹം. അമ്മായ-ആ ചതി. മട്ടോൽമൊഴി-തേന്മൊഴി. മാരീചമാൻ-മാരീചനായമാൻ. തമ്പി-അനുജൻ. ഗൃദ്ധ്രൻ-കഴു (ജടായു) കമ്പം-ശങ്ക.

പമ്പകടന്നുനടന്നുവരുംവിധൌ
വ്യഗ്രതക്കൂടാതെതാൻചെന്നുവന്ദിച്ചു-
നുഗ്രഹംവാങ്ങിമഹാഗിരിതന്നുടെ
അഗ്രേവളരെഭയപ്പെട്ടിരിക്കുന്ന
സുഗ്രീവനോടൊത്തുസഖ്യവും ചെയ്യിച്ചു
ഉഗ്രങ്ങളായുള്ള സാലങ്ങളുംമുറി-
ച്ചുഗ്രനാം ബാലിയെബാണേനരാഘവൻ
നിഗ്രഹിച്ചമ്പൊടു രാജ്യപ്രഭുത്വവും
സുഗ്രീവനാക്കിക്കൊടുത്തു വാഴിച്ചിതു
ദിക്കുകൾ നാലിലും ജാനകീദേവിയെ
ചിക്കെന്നുതേടുവാനായിപ്പുറപ്പെട്ട
മർക്കടന്മാരുടെക്കൂട്ടമങ്ങായതിൽ
തെക്കോട്ടുതേടുവാൻ ഞാനുംപുറപ്പെട്ടു
അക്കടൽചാടിക്കടന്നുതെരിക്കെന്നു-
രക്കന്റെ ലങ്കാപുരത്തെയുംപ്രാപിച്ചു
മൈക്കണ്ണിമാർമണിയാളെയുംകണ്ടുഞാൻ
തൃക്കാഴ്ചവെച്ചിതുരാമാംഗുലീയകം
ചൊൽക്കൊണ്ടരാമദേവന്റെകൃപകൊണ്ടി-
തൊക്കെയുംസാധിച്ചുഞാനും വൃകോദര!
മേടിച്ചുചൂഡാമണിയൊടിച്ചുകല്പകവൃക്ഷം
മുടിച്ചുകാനനമെല്ലാംപൊടിച്ചുരാക്ഷസന്മാക്കി-
ട്ടിടിച്ചുമേഘനാദൻതാൻപിടിച്ചുമൽക്കരംകെട്ടി
പ്പിടിച്ചുരാവണൻമുമ്പിൽഗമിച്ചുരാക്ഷസൻകണ്ടു
ചിരിച്ചുനമ്മുടെവാലുംകരിച്ചുവൈരികളുംവ-
ന്നടുത്തുഞാനുമപ്പോൾവാലെടുത്തുമാളികകൾ തീ

സമ്പന്നമോദം-സന്തോഷത്തോടുകൂടെ. സംഭാവനചെയ്തു-ആദരവോടുകൂടികൊടുത്തു. പമ്പ-ഒരുസരസ്സ്. ഉഗ്രൻ-ഘോരൻ. ബാണേന-ബാണംകൊണ്ടു. രാജ്യപ്രഭുത്വം-രാജ്യാധിപത്യം. രക്കൻ-രാക്ഷസൻ. രാമാംഗുലീയകം-രാമന്റെ മോതിരം. ചൂഡാമണി-ശിരോരത്നം. മേഘനാദൻ-ഇന്ദ്രജിത്തു്.

കെട്ടറ്റുസംഭ്രമമൊന്നുകെട്ടറ്റുസംപ്രഹാരത്തി-
ന്നെട്ടറ്റുവന്നവർക്കുള്ളംകെട്ടറ്റുദുഷ്ടരെന്നോന്നാം
കെട്ടറ്റുലങ്കയുംചുട്ടുകരിച്ചുഭസ്മമാക്കിക്കൊ
ണ്ടമർത്ത്യവൈരിവൃന്ദത്തെയമർത്തുവച്ചുഞാൻപോന്നു
സമസ്തമങ്ങറിയിച്ചുപോരിനായിപ്പുറപ്പെട്ടു
പാരാതെകപിശ്രേഷ്ഠന്മാരോടൊരുമിച്ചു
വീരപുംഗവൻരാമൻവാരിധിതടേചെന്നു
ഭൂരിസേനയുംതാനുംപാരാതെപടവീടുമാദരാലുറപ്പിച്ചു
അന്നേരം വിഭീഷണൻചെന്നുരാമനെക്കണ്ടു
വന്ദിച്ചുകപികളോടൊന്നിച്ചുവസിപ്പിച്ചു
ഒട്ടുമേമടിയാതെസേതുബന്ധനംചെയ്തു
യാതുക്കൾക്കൊരുധൂമകേതുവായതുംപിന്നെ
സാധുക്കൾക്കൊരുമുക്തിഹേതുവായതുംരാമ-
സേതുവെന്നതിനിപ്പോളേതും സംശയമില്ല;
ലംഘിച്ചുസമുദ്രത്തെലങ്കയിലകംപുക്കു
ശങ്കിച്ചുവരുന്നോരുലങ്കാവാസികളെല്ലാം
രൂക്ഷതപെരുകുന്നരാക്ഷസഭടന്മാരും
തെല്ലു താമസിക്കാതെ വില്ലുംകുന്തവുംവാളും
കല്ലും വൃക്ഷവുംകൂർത്തപല്ലുമെന്നിവകൊണ്ടെ
തല്ലും തങ്ങളിലപരോ ചില്ലർ തള്ളലുംചെയ്തും
കൊല്ലുന്നുണ്ടൊരോന്നു ചൊല്ലാംശണ്ഠയുദ്ധമറാം
കുറ്റുകൊണ്ടോരോകൂട്ടം ചുറ്റും ഘോരമായുള്ള
യുദ്ധമിങ്ങിനെകൂട്ടി വൃദ്ധരായതിൽ ചിലർ
ഉത്തമരതിൽചിലരുദ്ധതരായതുനേരാം

സംഭ്രമം-അമ്പരപ്പ്. സംപ്രഹാരം-യുദ്ധം. ഉള്ളംകെട്ടറ്റു-മനസ്സു കൈപ്പത്രക്ഷമായി. അമർത്ത്യവൈരിവൃന്ദം-രാക്ഷസക്കൂട്ടം. വീരപുംഗവൻ-വീരശ്രേഷ്ഠൻ. ഭൂരിസേന-വളരെ സൈന്യം. പടവീടു-പടകൾക്കുള്ളവീടു പാളയം. യാതുക്കൾ-രാക്ഷസന്മാർ. ധൂമകേതു-വിപത്തിനെ സൂചിപ്പിക്കുന്ന ഒരു വക നക്ഷത്രം—നാശകാരണമെന്നു താല്പര്യം. സാധുക്കൾ-സജ്ജനങ്ങൾ. മുക്തിഹേതു-മോക്ഷകാരണമായതു. രാമസേതു-രാമൻ നിർമ്മിച്ചതു. രൂക്ഷത-ഉഗ്രത.

ധൂമ്രാക്ഷന്മകരാക്ഷൻയൂപാക്ഷൻപ്രഥുകായൻ
താമ്രാക്ഷൻ വിരൂപാക്ഷൻശോണിതാക്ഷനുംപിന്നെ
കുംഭൻനികുംഭനകമ്പനെന്നുള്ളോരു
വമ്പടമുമ്പാം നിലിമ്പാരിവൃന്ദവും
കുംഭനാഥൻ മേഘനാദനുമെന്നുള്ള
കുംഭീന്ദ്രവിക്രമന്മാരായവൈരികൾ
സംപ്രഹാരാന്തേമരിച്ചുദിവം പുക്ക
സംഭ്രമത്തോടെ പുറപ്പെട്ടു രാവണൻ
രാവണൻകണ്ഠങ്ങൾ പത്തും കണ്ടുകൊണ്ടു
രാഘവൻ ഖണ്ഡിച്ചു ഖണ്ഡിച്ചു പിന്നെയും
കണ്ഠത്തെയെന്നിയേ വന്നടക്കം—
ദശകണ്ഠനെ ബ്രഹ്മാസ്ത്രമാകുന്ന സായകം
കൊണ്ടുവധിച്ചുപതിപ്പിച്ചുഭൂമിയിൽ
കണ്ടുസ്തുതിച്ചുവണങ്ങിസുരന്മാരും
അണ്ടർകോൻതാനും സുരസ്ത്രീകളുംവന്നു
വേണ്ടുംവിധം പ്രശസ്തം പ്രശംസിച്ചിതു
ഇങ്ങിനെസാധിച്ചുസാദ്ധ്യങ്ങളൊക്കെയും
തിങ്ങിനമോദേന രാമഭദ്രസ്വാമി
ലങ്കാധിരാജൻ വിഭീഷണൻതാനെന്നു
പങ്കേരുഹാക്ഷനും കല്പിച്ചുസീതയെ
വഹ്നിപ്രവേശനശുദ്ധയാക്കിക്കൊണ്ടു
ധന്യമാം പുഷ്പകമേറിപ്പുറപ്പെട്ടു
തന്നുടെസാകേതമന്ദിരം പ്രാപിച്ചു
പട്ടാഭിഷേകവും സാധിച്ചുമന്നിടം
ഇഷ്ടികളർച്ചിച്ചു വാഴുന്നകാലത്തു

മല്ല്-പോര്. ഉൽകൎഷം-നഷ്ടം. നിലിമ്പാരിവൃന്ദം-വൈരികളുടെ (രാക്ഷസരുടെ) കൂട്ടം. കുംഭീന്ദ്രവിക്രമന്മാർ-ആനത്തലവന്മാരെപ്പോലെ പരാക്രമമുള്ളവർ. സംപ്രഹാരാന്തേ-യുദ്ധമദ്ധ്യത്തിൽ. ദിവംപുക്ക-സ്വൎഗ്ഗംപ്രാപിച്ചു. അണ്ടർകോൻ-ദേവേന്ദ്രൻ. പ്രശസ്തം-ശ്രേഷ്ഠനായ ശ്രീരാമനെ.

ലോകാപവാദേനസീതയെക്കാനനേ
ശോകേനസന്ത്യജ്യലോകാധിനായകൻ
വിശ്വമെല്ലാംവെളുപ്പിച്ചുകീൎത്ത്യാപരം
വിശ്വവീരൻമമസ്വാമിരഘൂത്തമൻ
അശ്വമേധമഖംചെയ്യും ദശാന്തരേ
വൈദേഹിപെററൊരുരണ്ടുശിശുക്കളും
സാദരമന്നതൽബാലരോടൊന്നിച്ചു
വാല്മീകിമാമുനിശ്രേഷ്ഠനുംവന്നുടൻ
രാമായണകഥകേൾപ്പിച്ചുമാമുനി
ഗീരിനാൽരാമനെ വന്ദിച്ചനന്തരം
വണ്ടാർകുഴൽമണിവൈദേഹിവഹ്നിയിൽ
രണ്ടാമതും പ്രവേശിപ്പാൻ നിയോഗിച്ചു
കൊണ്ടാടിയീലവൾ ഭൂമിപിളൎന്നാശു
തണ്ടാരിൽമാതുതാൻപാലാഴിപുക്കിതു
അന്തകൻതാനതുനേരമയോദ്ധ്യയിൽ
അന്തണവേഷംധരിച്ചുവന്നാദരാൽ
മന്ത്രിച്ചുപോയതുനേരത്തുസൌമിത്രി
യന്ത്രിച്ചുമണ്ടിവൈകുണ്ഠംപ്രവേശിച്ചു
വൈ[illegible]ഭരതനും ശത്രുഘ്നനും ശംഖ-
ചക്രങ്ങളായിച്ചമഞ്ഞൊരനന്തരം
നമ്മോടുയാത്രയുംചൊല്ലീരഘൂത്തമൻ
നിൎമ്മലയവിഷ്ണുസ്വരൂപംധരിച്ചുടൻ
പാലാഴിപുക്കുഫണീന്ദ്രതല്പമുദാ
ത്രൈലോക്യനാഥൻവസിച്ചുവൃകോദരാ!

പങ്കജാക്ഷൻ-താമരക്കണ്ണൻ. (ശ്രീരാമൻ) കല്പിച്ചു-നിശ്ചയിച്ചു. വഹ്നിപ്രവേശേന-അഗ്നിപ്രവേശംകൊണ്ടു. ധന്യം-ശ്രേഷ്ഠം. പുഷ്പകം-പുഷ്പകമെന്നവിമാനം. ലോകാപവാദേന-ജനാപവാദത്താൽ. സന്ത്യജ്യ-ഉപേക്ഷിച്ചു. കീൎത്ത്യാ-കീൎത്തിയാൽ. വിശ്വവീരൻ-ലോകവീരൻ. അശ്വമേധമഖം-അശ്വമേധമെന്നയാഗം. ഗീഃ-വാക്ക്. വണ്ടാർകുഴൽമണി-വണ്ടുകളുള്ള അഥവാ വണ്ടിനെപ്പോലെയുള്ള തലമുടിയോടുകൂടിയവരിൽ (സുന്ദരികളിൽ) ശ്രേഷ്ഠ.

ഞാനുംവിഭീഷണൻജാംബവാൻതാനുമീ
മൂന്നുപേരിങ്ങനെശേഷിച്ചുഭൂമിയിൽ
മററുള്ളവാനരന്മാരുമയോദ്ധ്യയിൽ
പെററുവളൎന്നോരുനാനാജനങ്ങളും
തെററെന്നുദേഹംവെടിഞ്ഞുദേവാലയം
പാറിസ്സുഖിച്ചുവസിക്കുന്നുസാദരം
ഇക്കഥാകൎണ്ണനംചെയ്യുംജനങ്ങൾക്കു
ദുഃഖങ്ങളെല്ലാമകന്നുപോമത്രയ-
ല്ലുൾക്കാമ്പിലുംജ്ഞാനമുണ്ടാംവൃകോദര!
നീക്കമില്ലെന്നുമേമാതൃഗൎഭേചെന്നു
പുക്കുംപിറന്നുംവളൎന്നുംമരിക്കുമീ
ദുഷ്കൎമ്മയോഗവും വേർപെട്ടുസംസാര—
മാൎഗ്ഗങ്ങളുംവിട്ടുമാനന്ദസുന്ദര!
സ്വൎഗ്ഗംഗമിക്കുംരഘുപ്രവീരൻതന്റെ
സൽക്കഥാസംവാദമുള്ളവണ്ണംതന്നെ
കേൾക്കുന്നവൎക്കും ധരിക്കവൃകോദര!
പൊയ്യല്ലൊൾകനീയിനിഭീമസേനാ ഭവാൻ
മൈക്കണ്ണിയാളുടെ മോദംവരുത്തുക
ചൊൽക്കൊണ്ടകല്യാണസൗഗന്ധികങ്ങളെ
കൈക്കലാക്കിക്കൊണ്ടുപോകെടോ പാണ്ഡവ!
അക്കുസുമങ്ങളും വിത്തേശരാജന്റെ
പുഷ്കരണിതന്നിൽനില്ക്കുന്നുനീചെന്നു
തക്കത്തിലൊക്കെപ്പറിക്കുന്നനേരത്തു

കൊണ്ടാടിയില-അനുസരിച്ചില്ല. തണ്ടാരിൽമാതു—ലക്ഷ്മി (സീത ലക്ഷ്മിയുടെ അവതാരമാണല്ലോ) അന്തണദ്വേഷം—ബ്രാഹ്മണദ്വേഷം. മന്ത്രിച്ചു-ഗൂഢമായ്സംസാരിച്ചു. യന്ത്രിച്ചു-ഉപായം ഉണ്ടാക്കി. അഥവാ (ലൗകികവ്യാപാരങ്ങളിലുള്ള മനോഗതിയെ അടക്കി. വൈകുണ്ഠം—വിഷ്ണുലോകം. വൈക്കം—വേഗം. നിൎമ്മായം—യഥാൎത്ഥം. ഫണീന്ദ്രതല്പേ—ശേഷനാകുന്നകിടക്കയിൽ. ത്രൈലോക്യനാഥൻ-മൂന്നുലോകങ്ങൾക്കു അധിപൻ. ദേവാലയം—സ്വൎഗ്ഗം. കഥാകൎണ്ണനം—കഥകേൾക്കൽ. മാതൃഗൎഭേ-മാതാവിന്റെ വയററിൽ.

പുഷ്കരണമെത്തുവാൻവന്നടുക്കും ചില
രൂക്ഷരായുള്ള കാവൽക്കാരരക്കരെ-
ക്കർക്കശൻ ക്രോധവശൻ മഹാകണ്ടകൻ
വേഗമടുത്തുതടുക്കുന്നനേരത്തു
മുഷ്കരമായഗദകൊണ്ടുതാഡിച്ചു
ശീഘ്രമങ്ങോടിച്ചുകൊൾകവൃകോദര!
വ്യാഘ്രമാപതമ്പോൾ കുറുനരിക്കൂട്ടങ്ങ-
ളൊക്കവേപേടിച്ചുമണ്ടുന്നതുപോലെ
വിക്രമമുള്ള നീ കാര്യം ലഭിക്കെടോ
ഇത്ഥം പറഞ്ഞു മറഞ്ഞു ഹനൂമാനു-
മെത്രയും മോദിച്ചു കുന്തീകുമാരനും
അത്രനിന്നാശുഗമിച്ചു ദിവ്യസ്ഥലേ
വിത്തേശവാപിയിൽ ചെന്നിറങ്ങീടിനാൻ
        കല്ലോലജാലം കളിക്കുന്നതു കണ്ടു
കമലമണിനിറമുടയ കമലമതു കണ്ടു
കല്യാണിമാരും കളിക്കുന്നതു കണ്ടു
പൊലിമയൊടു ചടുലജലവടിവുമതു കണ്ടു
അന്നങ്ങളങ്ങു പറക്കുന്നതു കണ്ടു
അനവരതമവരുടെ നടനമതു കണ്ടു
ചക്രവാകങ്ങടെ വിക്രമം കണ്ടു
ചടുലമലർമിഴികളുടെ കളിവിരുതു കണ്ടു
മത്സ്യങ്ങളോടി നടക്കുന്നതു കണ്ടു
മണിമയ ലുമതികന്യമണികളതു കണ്ടു
മത്തഭൃംഗോദ്യൽപ്രയാണങ്ങൾ കണ്ടു

സംസാരമാർഗ്ഗം-പുത്രകളത്രാദിരൂപമായ പ്രപഞ്ചത്തിലുള്ള പ്രവൃത്തി. സംവാദം-കഥനം. വിത്തേശരാജൻ-വൈശ്രവണരാജാവു. പുഷ്കരിണി-താമരപ്പൊയ്ക. നകം-തലം. മഹാകണ്ടകൻ-വലിയദുഷ്ടൻ. മുഷ്കരം-ബലമുള്ള. വിത്തേശവാപി-കുബേരന്റെ പൊയ്ക. കല്ലോലജാലം-തിരമാല. കമലമണി-പത്മരാഗക്കല്ലു. കമലം-താമര. കല്യാണി-സുന്ദരി.

മലർമധുരതരുനിരകളതിസപദികണ്ടു
സത്സംഗശൃംഗാരഭാവങ്ങൾകണ്ടു
സരസകരസരസിരുഹനികരമതുകണ്ടു
ചക്രവാകങ്ങടെ ചാപലംകണ്ടു
ചടുലതരുണികളുടയസരസരതികണ്ടു ഫലം
നക്രങ്ങൾകേറിക്കിടക്കുന്നകണ്ടു
നടുവിലഥചടുലമതിവടിവുമഥകണ്ടു
വക്രങ്ങളായുള്ള തീരങ്ങൾകണ്ടു
വലിയജലതിരനിരകൾവിരവിനൊടുകണ്ടു
ഗന്ധദ്വിപംവന്നുപൊങ്ങുന്നകണ്ടു
ഗളഗളിതതരരണിതകളപൊലിമകണ്ടു
ഗന്ധർവിമാർവന്നു നീന്തുന്നകണ്ടു
ഗഗനചരകുലമഖിലമുപരിബത കണ്ടു
കൽഹാരപുഷ്പംനിരന്നങ്ങുകണ്ടു
പുളിനരുചിനളിനികടെതെളിവുമഥകണ്ടു ഫന്യ
ഐരാവതം വന്നിറങ്ങുന്നകണ്ടു
അവനുടയവിഹരണവുമിഹസപദികണ്ടു
വാരാരിക്രൂററൻ മദിക്കുന്നകണ്ടു
മദനനുടെകൊടിയുടയമകരമതു കണ്ടു
ആദിതേയൻെറ തുരഗങ്ങൾകണ്ടു

രി. പൊലിമ-വൃദ്ധി. ചടുലജലവടിവു-ഇളകിക്കൊണ്ടിരിക്കുന്ന ജലസ്വരൂപം. അന്നം-അരയന്നം. അനവരതം-എല്ലായ്പോഴും. നടനം-നൃത്തം. ചക്രവാകം-ചക്രവാകപ്പക്ഷി. വിരുതു-സാമർത്ഥ്യം. മത്തഭൃംഗാദ്യൽപ്രയാണം-മദിച്ചവണ്ടുകളുടെ ഉയരെയുള്ള പോക്കു. മലർമധുരതരുനിര-പുഷ്പങ്ങളെക്കൊണ്ടു മനോഹരമായ മരക്കൂട്ടം. അതി-വളരെ. സൽസംഗശൃംഗാരഭാവം-നല്ല, അഥവാ നല്ലവരുടെ ചേർച്ചകളിലുള്ള ശൃംഗാരഭാവം. സരസകരസരസിരുഹനികരം- സരസമായ കൈത്താമരക്കൂട്ടം. ചാപലം-ചപലത. ചടുലതരുണി-സുന്ദരയുവതി. രതി-സംഭോഗം. നക്രം-മുതല ചടുലമതിവടിവു-സുന്ദരമായ ചന്ദ്രാകൃതി. ഗന്ധദ്വിപം-മദമുള്ളാന. ഗളഗളിതതരരണിതകളപൊലിമ-കണ്ഠത്തിൽ നിന്നുപുറപ്പെടുന്ന ശബ്ദത്തിൻെറ മനോഹരമായ വർദ്ധന.

അരികിലുടനവനുടയ നടനമതുകണ്ടു
ഇങ്ങിനെസൌഗന്ധികപ്പൊയ്കകണ്ടു
ഇതുപുറവുമഥരജനിചരവസതികണ്ടു
ഇംഗിതം ചേരുന്നപുഷ്പങ്ങൾകണ്ടു
ഇതുസകലമിഹസുലഭമിതിമനസികണ്ടു. ൧൧൦
ചാടിമെല്ലവെപുഷ്പവാടിയിൽ ഭീമസേനൻ
മോടിയിൽ മുടിതന്നിൽ ചൂടിനല്ലൊരുപുഷ്പം
പേടിപൂണ്ടുനക്രങ്ങളോടിദ്ദൂരവെമാറി
താടിമീശയും മേനിമൂടിരോമവുംകൊണ്ടു
പാടിവാരിജംതന്നിലോടീടുമരയന്നം
വാടീടാത്തപുഷ്പങ്ങൾതേടീടും ചക്രവാകം
കോടിസാഗരങ്ങളിൽക്കൂടിയെത്രയുമുള്ളിൽ
പേടികാരണം തടാസാരസങ്ങളിൽനിന്നു
സാരസങ്ങളുമെല്ലാം ദൂരത്തുപറന്നങ്ങു
തീരത്തുവസിക്കുന്നു ആധിക്യമുടയൊരു ൧൧൧
വീരൻ ഭീമസേനൻതാൻ ചാരുതാമിയലുംകൽ-
ഹാരത്തെ കരംകൊണ്ടു കണ്ടിച്ചു മുതലയെ
മണ്ടിച്ചുവരുന്നതും കണ്ടപ്പോളരക്കരും
ശുണ്ഠിച്ചുപുറപ്പെട്ടു ശണ്ഠയ്ക്കങ്ങൊരുമെട്ടു
കുണ്ടന്മാർ പലർകൂടിച്ചെണ്ടക്കൊ-
ട്ടഭിമാനംകൊണ്ടാപത്തിടക്കൂടി

ഗഗനചരകുലം-ആകാശചാരികളുടെ വർഗ്ഗം. അഖിലം – സർവ്വം. ഉപരി-മുകളിൽ. ബത–ആശ്ചര്യം. പുളിനരുചി – മണൽതിട്ടിന്റെ ഭംഗി. നളിനി–താമരപ്പൊയ്ക. തെളി–നൈർമ്മല്യം. വിഹരണം–ലീല. മാരാരിക്കൂററൻ–ശിവന്റെകാള. മകരം–മത്സ്യം. ആദിതേയൻ–സൂര്യൻ. അരികിലവനുടയ–അവന്റെ അരികിൽ. രജനിചരവസതി–രാത്രിഞ്ചരന്മാരുടെ ഗൃഹം. ഇംഗിതംചേരുന്ന–മനോഹരമായ. ഇഹ–ഇവിടെ. മനസി–മനസ്സിൽ. 'പുഷ്പവാടി'–പൂങ്കാവാണെങ്കിലും ഇവിടെ 'പൊയ്ക' എന്ന അർത്ഥത്തിൽ പ്രയോഗിച്ചിരിക്കുന്നു. 'പുഷ്പവാപി' എന്നായിരിക്കാം സാധുപാഠമെന്നു വിചാരിക്കുന്നതിലേക്കു പ്രാസപരിപാടി അനുവദിക്കുന്നതുമില്ല. നക്രം–മുതല ("താടിമീശയും...... ...." എന്നവരി കുറെ അബദ്ധമായിരിക്കുന്നു) വാരിജം-താമര.

കൽഹാരപുഷ്പങ്ങൾ കട്ടുപറിക്കുന്ന
കള്ളാനിനക്കടികൊള്ളുമിന്നിങ്ങനെ
കൊള്ളാമഹംഭാവമെന്തെടാ! കശ്മല!
വെള്ളത്തിൽനിന്നങ്ങു കേറിനിന്നീടുക
കല്യാണസൗഗന്ധികം വന്നുമോഷ്ടിച്ചു
മെല്ലെത്തിരിച്ചങ്ങുകൊണ്ടുപോവാൻനിന-
ക്കില്ലെടാ സാമർത്ഥ്യമല്ലോ മഹാജള!
നില്ലെടാ നിന്റെവിനാശം വരുംദൃഢം
ഞങ്ങടെ തമ്പുരാനായ ധനേശ്വരൻ
ഞങ്ങളെക്കാവല്ക്കുകല്പിച്ചിരിക്കുന്നു
എങ്ങാനുമീവക പുഷ്പംലഭിക്കുമോ
ചങ്ങാതി!മോഹിച്ചതെല്ലാം വൃഥാഫലം
കല്പവൃക്ഷങ്ങടെപുഷ്പങ്ങളെക്കാളു-
മത്ഭുതമാകുന്നകൽഹാരപുഷ്പങ്ങൾ
കെല്പോടുകൊണ്ടുവന്നുണ്ടാക്കിതമ്പുരാൻ
എപ്പോഴുമങ്ങിതല്ലാതില്ല ചിന്തിതം
ഒമ്പതുകൂട്ടം നിധിവെച്ചിരിക്കുന്ന
തമ്പുരാനിപ്പോളതിലും വിശേഷിച്ചു
പൊൻപൂവിലേറെയുണ്ടെന്നു ധരിക്കനീ
വമ്പുതുടർന്നാൽ കണക്കില്ലപൂരുഷ!
തമ്പുരാനിപ്പോളുടുപ്പാൻകൊടുക്കുന്ന—
തെണ്ണിയെന്നാൽപത്തുനൂറിൽകുറവില്ല
പൊൻപൂവുചൂടാനവർക്കുകൊടുക്കണ-
മമ്പതുമമ്പതും നിത്യം ചെലവുണ്ടു്.
അമ്മമാർക്കൊക്കെയും വെവ്വേറെ വെവ്വേറെ

കോടി-പുത്തനായ അഥവാ 'കോടക'യുടെസാവിനായെച്ചം. സാരസങ്ങളിൽ-താമരപ്പൂക്കൾക്കിടയിൽ. കൂടി-പററി, ഒളിച്ചു. പേടികാരണം-പേടികൊണ്ടു. സാരസങ്ങൾ - വണ്ടാരംകോഴികൾ. ചാരുതരം-മനോഹരതരം. കുണ്ഠൻ-ഭോഷൻ. ചെണ്ടക്കാരൻ-കൊള്ളരുതാത്തവൻ. അഭിമാനം-ഗർവ്വം. ഇടകൂടി-സംഭവിച്ചു. കശ്മലൻ-ദുഷ്ടൻ. മഹാജളൻ-പട്ടുവിഡ്ഢി.

ചെമ്മേ പുടകുത്തുകൊടുക്കുന്ന ഞങ്ങൾക്കു
തിന്മാൻ പുകയില വെററിലപാക്കെന്നു-
തമ്മമാർതന്നുപുലർത്തുന്നതെന്നറി
കുററംവരുത്തിപ്പുറത്തിറക്കീടുവാൻ
മററുള്ളമന്ത്രികൾ നോക്കുന്നതുകൊണ്ടു
ചെററും ഫലിക്കയില്ലമ്മമാർ ഞങ്ങൾക്കു
കൊററിനും തേപ്പാനുമെല്ലാംതരുമല്ലോ
മോഷണംതെല്ലുണ്ടവർക്കെന്നു ഞങ്ങടെ
ദൂഷണക്കാർചെന്നു ഗൂഢപ്പിലെക്കേൾപ്പിച്ചാൽ
ഏഷണിക്കാരും പലരുണ്ടവരുടെ
ഭീഷണികൊണ്ടുഭയമില്ല ഞങ്ങൾക്കു
പെൺപിറന്നോർ ചെന്നുണർത്തിച്ചതൊന്നുമീ-
തമ്പുരാൻ കേൾക്കാതിരിക്കില്ല നിശ്ചയം
പൊൻപൂവുകാക്കുന്ന ഞങ്ങളെവെച്ചേച്ചു
പെൺപിറന്നോർക്കന്യസംസാരമില്ലഹോ!
കാരിയക്കാരുണ്ടു മേൽനോക്കിയചരനു-
ണ്ടാരിയപ്പട്ടരച്ചന്മാർപലരുണ്ടു
കോയിമ്മമാരുണ്ടടുക്കളെക്കാരുണ്ടു
നായന്മാരായുള്ളകമ്പടിക്കാരുണ്ടു
ലന്തക്കുഴൽക്കാർപതിനെട്ടു പുള്ളിയു-
ണ്ടന്തമില്ലിപ്പോളുള്ളകാപുരിതന്നിൽ
അന്തണന്മാരും പ്രഭുക്കളും ഭൃത്യരും
ചന്തമേറീടും പണിക്കരച്ചന്മാരും
എന്തിന്നനേകംപറഞ്ഞിട്ടുകാരിയം
ചിന്തിച്ചുകണ്ടാലിതിനൊത്തരാജ്യമി-
ന്നന്തികംതന്നിലുംദൂരത്തുമില്ലെന്നു
സന്തതംചൊല്ലുന്നു സർവ്വജനങ്ങളും

ധനേശ്വരൻ-കുബേരൻ. ചിന്തിതം-വിചാരം. കുണക്കു്—ഗുണം ഉടുപ്പാൻകൊടുക്കുന്നതു്-വിവാഹംകഴിച്ചിരിക്കുന്നതു്. ഭാര്യമാർ. പെൺപിറന്നോർ—സ്ത്രീ—ഭാര്യ.

ഈവണ്ണമുള്ള കുബേരന്റെനാട്ടിൽ
സീമയ്ക്കേറിക്കവർന്നുതുടങ്ങിയാ-
ലീവണ്ണമങ്ങുള്ളിന്നേകനുള്ളൂനീ
ഭാവിച്ചതൊന്നും നടക്കയില്ലേതുമേ;
ഇക്കണ്ടതങ്ങൾക്കക്ഷമാനന്മാനേകന്മ-
ണ്ടുൾക്കാമ്പിലായാൾക്കതെല്ലാംഭയമില്ല;
ചൊൽക്കൊണ്ടരാക്ഷസൻക്രോധവശനെന്നു
ലീക്കകളൊക്കെജ്ജയിച്ചൊരുപൂരുഷൻ;
ക്രോധവശനെന്നുപേരുകേട്ടാൽതന്നെ
ബോധംവരും നിനക്കായാളെ വിക്രമം,
വമ്പനാമങ്ങോൻകയർത്തുവരുന്നതിൻ-
മുമ്പെതെരിക്കനെപ്പോയ്ക്കൊൾകനീശഠ!
പൊൻപൂപറിക്കുന്നതിന്നെപ്പിടിപെട്ടു
ചെമ്പുകിടാരത്തിലിട്ടുവറുക്കാതെ
തമ്പുരാൻതൃക്കാലിണയാണെഭോഷ്കല്ല
ഡംഭുകാട്ടാതെനടക്കനീദുർമ്മതേ!
ശംഭുസഖന്റെസരസ്സിലെപ്പുഷ്പംത-
രിമ്പുപോലുംകൊണ്ടുപോവാൻകഴിവരാ
ഇത്തരംഘോഷിച്ചുചെന്നടുത്തീടുന്ന
നക്തഞ്ചരന്മാരെയൊക്കെഗദകൊണ്ടു
താഡിച്ചുതാഡിച്ചുമണ്ടിച്ചുമണ്ടിച്ചു
താമസിക്കാതെകയർത്തുവൃകോദരൻ;
തല്ലുകൊണ്ടീടിനകിങ്കരന്മാരുടെ
കണ്ണുപോയി, ചിലർകാലുപോയി, ചിലർ
എല്ലൊടിഞ്ഞു, ചിലർപല്ലുപോ,യെന്നല്ല

കോയിമ്മമാർ-സർക്കാർ ഉദ്യോഗസ്ഥന്മാർ. ലന്തക്കുഴൽക്കാർ-തോക്കുകാർ. പുള്ളി-സേനാസംഘം. അന്തം-അവസാനം. കാരിയം-കാര്യം. അന്തികം-സമീപം. ആയാടെ-അയാളുടെ (ഗ്രാമ്യം) അങ്ങോൻ-അയാൾ. കയർത്തു-കോപിച്ചു. തെരിക്കനെ-വേഗത്തിൽ. 'വറുക്കാതെ' എന്നതിനു ശേഷം 'ഇരിക്കില്ല' എന്നു് അദ്ധ്യാഹരിക്കണം.

വല്ലാതെദേഹംവിളൎത്തുപോയിചിലർ
കൈഃവചെന്നങ്ങുക്രോധവശൻതന്റെ
കാൽക്കൽപതിച്ചുപറഞ്ഞുതുടങ്ങിനാർ
ഖക്കാണമേറുന്നപൊണ്ണത്തടിയനാം
ധിക്കാരിമാനുഷൻപോന്നുവന്നിങ്ങിനെ
ചൊൽക്കൊണ്ടകല്യാണസൌഗന്ധികക്കൂട്ട-
മൊക്കെപ്പറിച്ചുകരസ്ഥമാക്കിക്കൊണ്ടു
നിൽക്കുന്നനേരത്തുഞങ്ങൾവിരോധിച്ചു
ധൃഷ്ടുള്ളവനിഹതെല്ലുംഭയമില്ല;
എന്നല്ലുഞങ്ങളെതല്ലിയോടിച്ചവൻ
പിന്നെയുംപുഷ്പം പറിക്കുന്നുകശ്മലൻ
ദണ്ഡുമെടുത്തങ്ങുയൎത്തിപ്പിടിച്ചുടൻ
കണ്ണുംചുവത്തിക്കയൎത്തുവരുന്നൊരു
കാലനെപ്പോലെകരുത്തുള്ളവൻതന്നെ
കാലനുംകൂടെത്തടുപ്പാൻവശമല്ല;
കാവല്ക്കുകല്പിച്ചകിങ്കരന്മാർഞങ്ങൾ
ധാവനംചെയ്തുപോയെന്നതെന്നല്ല
മൂക്കുമുറിഞ്ഞിതുമുഞ്ഞിചതഞ്ഞിതു
കാല്ക്കുമുടക്കംചിലൎക്കുവന്നുപിന്നെ
നാക്കുമുറിഞ്ഞുപോയ്‌വാക്കുപുറപ്പെടാ
ചാക്കുമാത്രംപുനരാൎക്കുംലഭിച്ചീല;
നോക്കുന്നദിക്കിലിപ്പൊണ്ണൻഗദയുമായ്
പാൎക്കുന്നു കൊൽവാൻവരുന്നെന്നുതോന്നുന്നു
രാക്ഷസാധീശ്വര!രാജരാജൻതന്റെ

ഭോഷ്ക്കു-അസത്യം. ഡംഭ-ഗൎവ്വം ശംഭുസഖൻ-ശിവന്റെ ചങ്ങാതി, കുബേരൻ. കഴിവരാ-കഴികയില്ല. കയൎത്തു-ഉദ്ധതനായ്ത്തിന്നു. കിങ്കരൻ-ഭൃത്യൻ. ചിലർ -പല്ല 'ചിലരുടെപല്ല്'. ഇതുപോലെ ചിലർ കാലുമുതലായവയും കണ്ടുകൊൾക. വിരോധിച്ചു-തടുത്തു. ദണ്ഡ്-ഗദ. ധാവനംചെയ്തു-ഓടി. ചാക്കു്-മരണം. പാൎക്കുന്നു-നില്ക്കുന്നു. രാജരാജൻ-കുബേരൻ. രൂക്ഷൻ-ഉഗ്രൻ. ചിളെന്നു-വേഗത്തിൽ. ശക്രൻ-ഇന്ദ്രൻ. ദിക്കുംഭികുംഭങ്ങൾ-ദിഗ്ഗജങ്ങളുടെ മസ്തകങ്ങൾ.

ദക്ഷനായുള്ളൊരുഭൃത്യൻമഹാബലൻ
കാൽക്ഷണംവൈകാതെചെന്നപ്പുരുഷനെ
കാലന്നുക്കാക്കുവാനെന്തേമടിക്കുന്നു
എന്നുള്ളകിങ്കരന്മാരുടെവാക്കുകേ-
ട്ടൊന്നുകയൎത്തുപുറപ്പെട്ടുതൽക്ഷണം
വാളുംപരിചയുംകയ്യിലാക്കിക്കൊണ്ടു
ചീളെന്നുചെന്നുതടുത്തുനിശാചരൻ
നില്ലെടാമൂഢാ! നിനക്കിന്നുനമ്മുടെ
കല്ഹാരപുഷ്പംകവൎന്നുകാരണം
വല്ലാത്തമോഹംഭാവമെല്ലാംശമിപ്പതി-
നുള്ളൊരുസംഗതിവന്നുകൂടീജള്ള!
വിക്രമിയാകുന്നക്രോധവശൻപണ്ടു
ശക്രനെച്ചെന്നുജയിച്ചുപലകുറി
ദിക്കുംഭികുംഭങ്ങളുംതല്ലിത്തകൎത്തൊരു
ദിക്കുകൾപത്തുംജയിച്ചുവിളങ്ങുന്ന
നക്തഞ്ചരേന്ദ്രനെപ്പേടികൂടാതെനീ
മത്തനായ്‌വന്നിങ്ങധികസൌഗന്ധികം
കട്ടുകൊണ്ടോടുവാൻഭാവിക്കയാലിന്നു
വെട്ടുകൊണ്ടന്തകൻവീടുപുക്കീടുമെ
അഷ്ടലോകാധിപന്മാരിൽവച്ചെത്രയും
ശ്രേഷ്ഠനാംവിത്തേശനാഥന്റെപുഷ്പങ്ങൾ
കിട്ടുമോമൂഢാ!നിനക്കൊട്ടുമ്മതേ?
കിട്ടുംതലയ്ക്കിട്ടുവെട്ടു മെന്നോൎക്കനീ
മറവുള്ളദിക്കിൽനടന്നുഫലിപ്പിച്ചു
മററുള്ളവിദ്യകളെല്ലാംപ്രയോഗിച്ചു

അഷ്ടലോകാധിപന്മാർ-എട്ടുദിക്ക്പാലകന്മാർ. വിരുത്തു-ബഹുമതി അഴിപ്പിക്കുക-നശിപ്പിക്കുക. സന്നാഹപ്രതിജ്ഞ-യുദ്ധോദ്യമത്തിനുള്ള ശപഥം. മണ്ഡലി-കുണ്ഡലി— സൂതം. പങ്കജസംഭവം-താമരയിലുണ്ടായതു; സങ്കല്പം-വിചാരം. മുഴുക്കുന്നു-വർദ്ധിക്കുന്നു. സാമ്പ്രതം-ഇപ്പോൾ. സൃഷ്ടിക്കേണ്ടുള്ളതിന്നു-സൃഷ്ടിപ്രകാരത്തിന്നു. വിരിഞ്ചൻ-ബ്രഹ്മാവ്

തെററന്നുകിട്ടുംവിരുത്തുകെട്ടിക്കൊണ്ടു
മുററുംനടക്കുന്നക്കൂട്ടങ്ങളൊക്കെയും
ഇദ്ദിക്കിൽവന്നുമടങ്ങാതെയാരുമി-
ല്ലിത്രനാളുംകണ്ടുപോരുന്നതങ്ങിനെ
ഇന്നുവിരുതഴിപ്പിക്കുന്നതുണ്ടുഞാൻ
എന്നോടെതിർപ്പാൻമതിയാകയില്ല നീ
പെട്ടെന്നുനിന്നെജയിച്ചീലഞാനെങ്കി-
ലിട്ടതല്ലെന്റെ പേരപ്പുനാണന്നിന്റെ
മസ്തകംവെട്ടിപ്പിളക്കുന്നതുണ്ടുഞാൻ
ഹന്തസന്നാഹപ്രതിജ്ഞചെയ്യുന്നുഞാൻ
മൺകുടംമങ്ങലിചട്ടികലങ്ങളും
മൺകൊണ്ടുകൊട്ടിയുണ്ടാക്കുംകുശവൻതാൻ
പങ്കജസംഭവബ്രഹ്മാവുതാനെന്നു
സങ്കല്പമുള്ളോർമുഴക്കുന്നുസാമ്പ്രതം
സൃഷ്ടിക്കുചേർന്നുള്ളൊരിന്നുവിരിഞ്ചനു
പുഷ്ടിക്കുചേരുംപ്രവൃത്തിയെന്നിങ്ങനെ
അഷ്ടിക്കുവേണ്ടിക്കലംകൊട്ടിവില്ക്കുന്ന
ജ്യേഷ്ഠിക്കഹംഭാവമയ്യോശിവശിവ!
എന്നതുപോലെജനങ്ങളെല്ലാംസമ-
മെന്നുനിനക്കുള്ളിലുണ്ടാമഹംഭാവം
ഇക്കാലമായതു പൊക്കംപിടിപ്പിപ്പ-
നിക്കണ്ടരാത്രിഞ്ചരേന്ദ്രൻമഹാബലൻ
അർക്കനെക്കണ്ടൊരു മിന്നാമിനുങ്ങുപോ-
ലക്കണക്കായ്‌വരും നിന്റെ പരാക്രമം

പുഷ്ടി-വർദ്ധന, അഷ്ടി-ഭോജനം. ജ്യേഷ്ഠി-(ശ്രേഷ്ഠി) ചെട്ടി. പൊക്കം പിടിപ്പിക്ക-(ഊർദ്ധ്വമാക്കുക)ചേതമാക്കുക. ഇളിബിളീസുതൻ (വിശ്രവസ്സിന്റെ ഭാര്യയായ കുബേരന്റെ അമ്മയുടെ പേർ 'ഇളിബിളി' എന്നാകുന്നു) കിളിർത്തു്-മുളച്ചു പുളച്ചു-മദിച്ചു. തിളച്ചു-മദം-അഹങ്കാരം. കുലച്ചു-ഞാണേററി. മലച്ചു-മലർന്നു. മന്ദൻ-മൂഢൻ. മന്നൻ-രാജാവു, കുബേരൻ. ഇത്ഥം - ഇപ്പ്രകാരം (ഇവിടെയുണ്ടായ സംഭവം).

അളകാമന്ദിരംതന്നിലിളകാതെയിരിക്കുന്ന
ഇളിബിളിസുതൻതന്റെകളികളികളുംതന്നിൽ
കിളിർത്തുണ്ടായൊരുപുഷ്പമൊളിച്ചുകൊണ്ടുപോവാനായ്
പുളച്ചുവന്നൊരുനിന്റെ തിളപ്പുപൊങ്ങിവിങ്ങുന്നു [illegible]
വെളിച്ചെണ്ണക്കിടാരത്തിൽ വരിച്ചിട്ടുവറുക്കാതെ
നിലച്ചീടില്ലെനിക്കുള്ളിൽജ്വലിച്ചീടുന്നൊരുകോപം
കലച്ചു വില്ലുളനന്നായ്തൊടുത്തുബാണമെയ്യുമ്പോൾ
മലച്ചുവീണുനീയങ്ങുമരിച്ചുപോമതല്ലെങ്കിൽ
പിടിപ്പിൻമുഷ്ടികംകൊണ്ടുകൊടുപ്പിൻനിങ്ങളുണ്ടാട്ടു
നടപ്പിൻമന്ദനെക്കെട്ടിയെടുപ്പിൻമന്ദിരേ ചെന്നു
കടപ്പിൻചോരനെക്കൊന്നുകൊടുപ്പിൻമന്നനോടിതും
വചിപ്പുകാഴ്ചയായ്‌വച്ചുവണങ്ങിപ്പോരുവിൻനിങ്ങൾ
ഇത്തരംദുഷ്പ്രാക്കളരയ്ക്കുന്നദുഷ്ടരോ-
ട്ടുത്തരം സത്വരം ചൊന്നാൻ വൃകോദരൻ [illegible]
ഇത്തരം നിങ്ങടെ വംശംമുടിച്ചുഞാ-
നുത്തരാശാവരനായ കുബേരന്റെ
പത്തനംകത്തിക്കഴിച്ചങ്ങതിൽപെട്ട
വിത്തങ്ങളെല്ലാം കരസ്ഥമാക്കീട്ടവന്റെ
പത്തിലൊന്നുകുറവുള്ളനിക്ഷേപങ്ങ-
ളൊത്തവണ്ണംചെന്നു വേഗേനശ്രുതമ-
കത്തിക്കഴിച്ചങ്ങെടുത്തുഞാനാളുപോ-
യെത്തുന്നതുണ്ടുമൽപത്തനേസത്വരം
പോടാ! കരാള! നിശാചര! നീശഠ
മൂഢ! രണത്തിനവകാശസമാ! [illegible]
കൂടപ്രയോഗം തുടങ്ങുന്നനേരത്തു

ഉത്തരാശാവരൻ-വടക്കേദിക്കിന്നധിപതി. പത്തനം-ഗൃഹം. കരാളൻ-ഭീമാകാരൻ. നിശാചരൻ-രാക്ഷസൻ. ശഠൻ-ചതിയുള്ളവൻ. കൂടപ്രയോഗം-ശരീരംകൊണ്ടുള്ളപ്രയോഗം അഥവാ ദ്വന്ദ്വയുദ്ധം. സംഗമം-ചേർച്ച. ധനുർദ്ധരൻ-[illegible]. സംഗരം-യുദ്ധം.

നാട്ടംതകൎത്തടനോട്ടം ജള!നിന്റെ
നാട്ടുവെടിഞ്ഞങ്ങു പാട്ടുപെട്ടും;കാല-
നോട്ടുള്ളസംഗമംക്രൂടാതെ പോകയില്ലോടാസ്ഥലിന്നു നീ
തന്നത്താനറിയാതെതന്നെക്കാൾബലമുള്ള
ധന്യന്മാരോട്ടചെന്നുസന്നാഹംതുടൎന്നാൽ
പിന്നെത്താനറിയാറാമെന്നുനീധരിച്ചാലും
മന്നിലുംസുരലോകംതന്നിലുംപുകഴ്ന്നൊരു
മന്നവൻവൃകോദരൻഞാനെന്നുധരിച്ചാലും
ഇന്നുള്ളവീരന്മാരൊന്നുംനമ്മുടെനേരെ
നിന്നുസംഗരംചെയ്കയില്ലശങ്കയില്ലേതും
അയ്യോരാക്ഷസാധമ! നീയ്യോനമ്മോടുയുദ്ധം
ചെയ്യാമെന്നൊരുബാണമെയ്യാനായ്പുറപ്പെട്ടു
അയ്യോ! ഭോഷ്കര!നിങ്ങളയ്യായിരവുംകോടി
ലക്ഷവുംസമ്രൂപിച്ചിട്ടെക്ഷന്മാക്കരെചന്റെ
പക്ഷമായ്പുറപ്പെട്ടുതൽക്ഷണംവരുന്നാകി-
ലിക്ഷണമടിച്ചുഞാൻതൽക്ഷണംമുടിച്ചീട്ടും
പക്ഷികൾക്കൊരുപോലെഭക്ഷിപ്പാൻവകയാക്കും
ഇത്ഥംപറഞ്ഞുഗദകൊണ്ടുവേഗേന
യുദ്ധംതുടങ്ങിമടങ്ങാതെപാണ്ഡവൻ.
നക്തഞ്ചരന്മാരുമത്യന്തകോപേന
യുക്തരായ്ഘോരപ്രയോഗംതുടങ്ങിനാർ
രൂക്ഷമാംവണ്ണംകയൎത്തുവരുന്നൊരു
യക്ഷലക്ഷത്തെ യുംതൽക്ഷണംമാരുതി,
ക്ഷിപ്രംഗദകൊണ്ടുതാഡിച്ചുമണ്ടിച്ചു

ഇക്ഷണം-ഈനിമിഷം. അത്യന്തകോപേന-അധികം കോപത്തോടെ, യുക്തരായി-കൂടിയവരായി. മോദേന-സന്തോഷത്തോടുകൂടി. സാദരം-ആദരവോടുകൂടി. ഗന്ധമാദനാരണ്യേന-ഗന്ധമാദനപൎവ്വതത്തിലുള്ള കാട്ടിൽകൂടെ. കല്യാണസൌഗന്ധികംപൂൎണ്ണം-കല്യാണസൌഗന്ധികത്തിന്റെ സമ്പൂൎണ്ണം-മംഗളം-മംഗളകരം. ചാരുകല്യാണം-രമ്യമായ മംഗളത്തോടുകൂടിയത്.

പുഷ്പങ്ങളെല്ലാമരുത്തുസ്വരൂപിച്ചു
കെട്ടിത്തലയിലെടുത്തുപുറപ്പെട്ടു
    പെട്ടെന്നുചെന്നുകപീന്ദ്രനെവന്ദിച്ചു
ഗന്ധവാഹാത്മജൻമോദേനസാദരം
ഗന്ധമാദനാരണ്യേനപോയ്ചെന്നുടൻ ൧൩൪൦
തത്ര വടിവൊട്ടു വായുസുതൻധൎമ്മ-
പുത്രരെയുംഭാൎയ്യമാരെയുംകണ്ടുടൻ
സന്തുഷ്ടനായ്നിന്നുവന്ദിച്ചുജ്യേഷ്ഠനെ
ചന്തമേറുംനല്ലപുഷ്പങ്ങളൊക്കവെ
ദ്രൌപതിതന്നുടെകയ്യിൽകൊടുത്തിതു
ദ്രുപദിനന്ദനൻ ദ്രുപൻമഹാരഥൻ
ഇങ്ങനെ കല്യാണസൌഗന്ധികാൎപ്പണം
മംഗളം ചാരു കല്യാണാശ്രുദാശ്രുതാ. ൧൩൪൭

കല്യാണസൌഗന്ധികം

ശീതങ്കൻതുള്ളൽ

സമാപ്തം.